

2

XI, 27.

4. 154.

LECTA NUMISM

TA
TEA
MI

IS
ERI

STEINIA
BERGÆ,

SUMPTU JOH. BIELKII, 1693. +

LECTA NUMISM

MODI

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

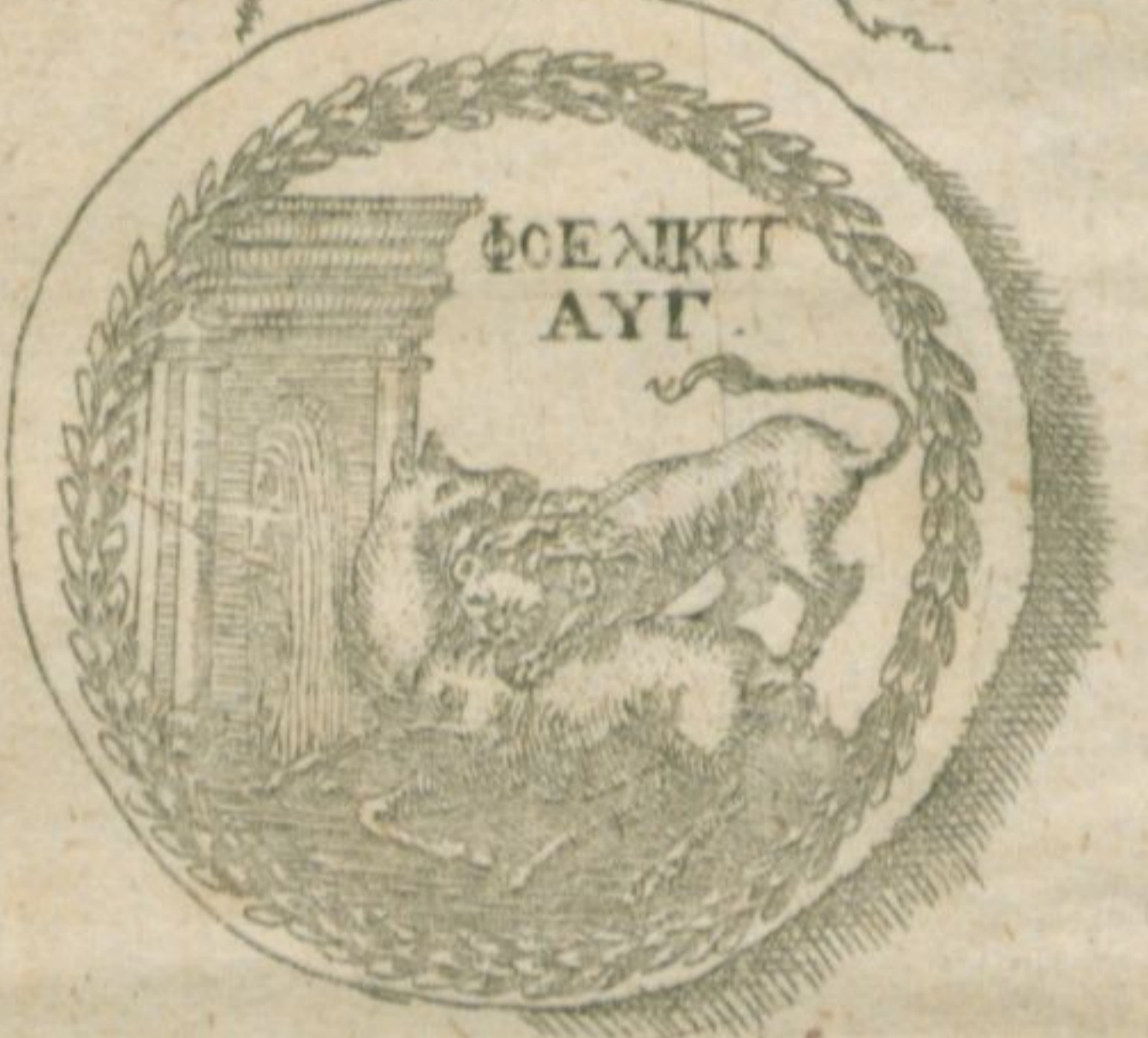
LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

LECTA NUMISMATA

SELECTA NUMISMATA AUREA MAXIMI MODULI

SELECTA NUMISMATA AEREA MAXIMI MODULI

Nº 2

VI

VII

IX

X

XI

XII

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

WILLIAMS ATAMISMA ALEA WMM

SELECTA M

SELECTA NV

TA
TEA
MI

IS
IER

NSTEINI
BERGÆ,

SUMPTU JOH. BIELKII, 1693.

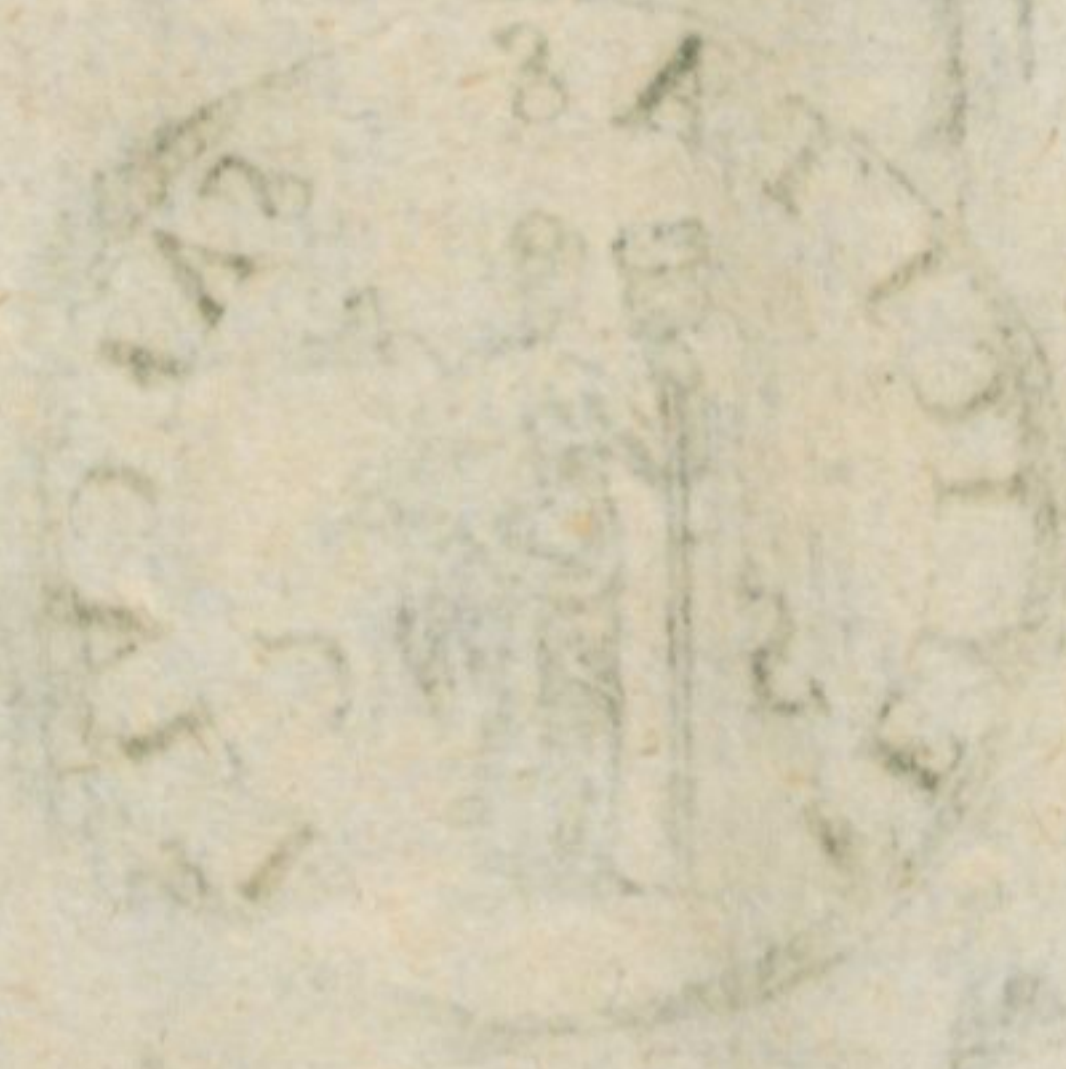
SELECTA NUMISMATA AVREA

SELECTA NUMISMATA ARGENTEA

SELECIA WIRISMAE AREA

SELECIA WIRISMAE ARGENTIA

SELEC TA MISMA TA ARGEA

SELEC TA MISMA TA ARGENTA

POLYCARPI TENZELI
SELECTA
NUMISMATA
AVREA ARGENTEA
ET ÆREA MAXIMI
MODULI

ex

Nummophylacio

ILLVSTRISSIMI COMITIS

ANTONI GVNTHERI

S. R. I. QVATVOR-VIRI

COMITIS SCHWARZBURGI & HOHNSTEINII

*DYNASTÆ ARNSTADII, SONDRSHVSE, LEVTENBERGÆ,
LOHRÆ, ET CLETTENBERGÆ, &c.*

JENÆ,

SUMPTU JOH. BIELKII, 1693.

POLYCARPI TENZELI

SELECTA

INVMISMA TA

AVREA ARGENTEA

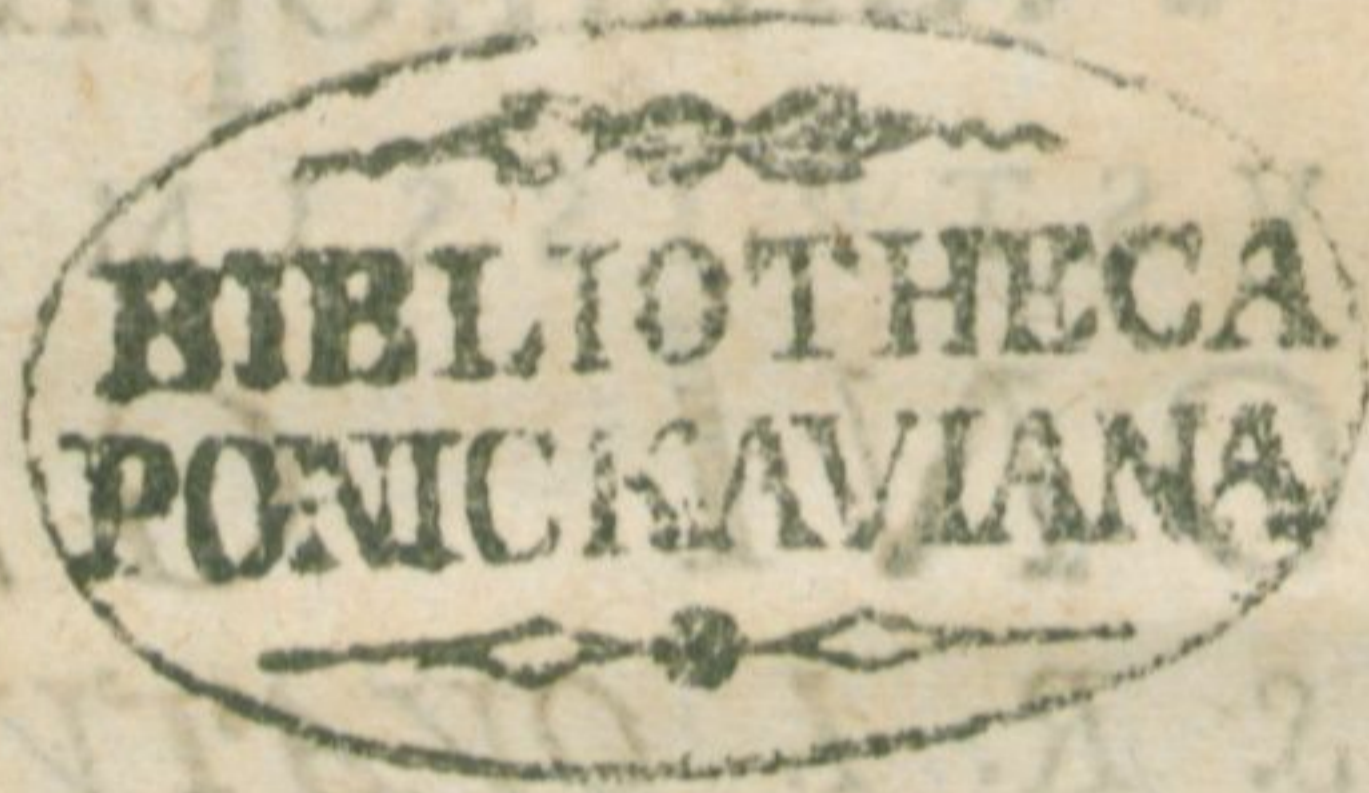
ET AEREA MAXIMI

MODVLI

Nuntophyacio

COMITIS

W. M. HER

ANT

2. R. A. D. M. T. V. O. R. - C. V. R. I.

COMITIS SCHWARZBURGI & HORNSTENI

OTMASHI ARABICII, SONDERSHUSE, LA TENNISSE,

BOHME, ET CLETTENBERG, G. C.

V. E. N. E.

SMITH JOHN BIELKII

11

ILLVSTRISSIMO COMITI

AC DOMINO

DOMINO

ANTHONIO
GVNTHERO

E QVATVOR SACRI ROMANI
IMPERII COMITIBVS

COMITI IN SCHWARTZBURG
ET HOHNSTEIN

DOMINO ARNSTADIAE, SONDERS-
HVSAE, LEVTENBERGAE, LOH-
RAE ET CLETTEN-

BERGAE

COMITI AC DOMINO MEO

CLEMENTISSIMO.

ILLVSTRISSIME COMES

DOMINE
CLEMENTISSIME

ANTONIO
GUNTHERO

QUALTOR SACRI ROMANI
IMPERII COMITIBVS

COMITI IN SCHWARTZBURG

*Azophylacium TVVM locu-
pletissimum admiratur hodie
Orbis eruditus, & summis ce-
lebrat præconiis. Eò, velut
in vastum Oceanum, undique confluit im-
mensa Auri, Argenti, Æris antiqui &
novi copia, jucundo spectaculo repræsen-
tans, quicquid ab omni propemodum ævo
magnum & illustre gestum est. Quem
non*

non alliciant Ægyptiorum, Græcorum
aliorumque Regum ac Heroum vetustis-
sima monumenta ab interitu vindicata?
Quis non æstimet amplam congeriem Nu-
mismatum, nobilem familiarum Roma-
narum memoriam propagantium? Quis
non suspiciat nitidissimos cujuscunque
magnitudinis ac metalli Nummos, qui con-
tinuatam seriem Imperatorum introdu-
cunt, totamque Historiæ Augustæ com-
plectuntur Antiquitatem? Taceo Gothi-
cos, Bracteatos, & reliquos medio ævo
cufos, quorum plures habes unus, quam
in pluribus Gazophylaciis exstant; & ad
eos progredior, qui ducentis abhinc an-
nis prodierunt, sive Imperatores, sive Re-
ges, sive Electores, sive Principes, sive
Comites, sive Respublicas auctores agno-
scant. In quibus omnibus congerendis ut
maximam curam adhibes, ita cum primis
Comitum numismata colligis, ut decus,
):(2 quod

quod in imperio possides, per omnes Fami-
lias distinctum habeas.

Hæc præstantissima Cimelia non mo-
do pergis colligere curiosus, sed collecta
peritis oculis examinas, ac solertissimo
mentis acumine pervides, quo singula per-
tineant. Etenim non seposita indefessa
illa Providentia, qua subditorum felicitati
consulis, incomparabilem acquisivisti
rei nummariae scientiam, quam sapientis-
sime adhibes, sive in dijudicandis genui-
nis & sinceris, sive in explodendis fictitiis,
& rarioribus dignoscendis. Quocirca im-
pense sibi gratulantur his studiis addicti
de invento tanti fastigii HERÖE, qui e-
legantias istas suo pretio aestimare, muni-
ficentia exornare & IPSE illis animum
reficere, præclarum, nec in vulgari laude
positum censet. TE Vindicem neglectæ
aut ignotæ vetustatis, TE priscae MONE-
TÆ ad instar maximorum quondam Cæ-
sa-

farum **RESTITVTOREM** *venerantur*
nostræ terræ.

Sed hoc mihi non sumo, ut maximam
TVARVM *Virtutum gloriam dignis en-*
comiis efferam: nec tanta ingenii ubertas,
tanta dicendi aut scribendi vis mihi sup-
petit, quæ lautissimas Gazæ TVAE opes
satis valeat deprædicare. Loquantur po-
tius **SELECTA** *hæc* **NVMISMATA,**
& quam excellens sit cæterorum, quibus
annumerantur, præstantia, suo exemplo
demonstrent. Horum descriptionem, jussu
TVO *clementissimo susceptam & pro te-*
nuitate ingenii mei elaboratam, TIBI,
DOMINE CLEMENTISSIME, *humil-*
lima animi demissione consecro & offero.
TIBI *unice multis nominibus ea debetur:*
nam & ipsa, in quibus versatur, Numisma-
ta domini ratione ad TE pertinent, &
rariores libros, quibus in ea conficienda
usus sum, ex instructissima TVA Biblio-
(CYCARLVS TENTELIVS) **3** *the-*

theca perbenigne concessisti, & necessa-
riis sumtibus studia mea munificentissime
adjuvas. Itaque specimen hoc devotissimæ
subjectionis mentisque gratissimæ consue-
ta TIBI Clementia excipe, & ab IL-
LVSTRISSIMO NOMINE TVO te-
nui huic scriptioni splendoris nonnihil mu-
tuare.

DEVS TE servet, PATER PA-
TRIAE EXOPTATISSIME, ut ha-
beat ILLVSTRISSIMA DOMVS
SCHWARTZBURGICA excelsum
columen; Respublica optimum caput, &
firmissimum præsidium; Omnis libera-
lior doctrina per fugium certissimum ac
decus splendidissimum! Jenæ, XXIV.
Martii, M. DC. XCIII.

ILLVSTRISSIMAE TVAE CLE-
MENTIAE.

humillimus & subjectissimus
POLYCARPVS TENTZELIVS.

LECTORI BENEVOLO.

NVMISMATA quæ præfens
dissertatio in conspectu tuo po-
nit, SELECTA sunt (ut ipsum
te monet frontispicium) EX
instructissimo GAZOPHY-
LACIO ILLUSTRISSIMI
COMITIS AC DOMINI, DOMINI
ANTHONII GVNTHERI,
E IV. S. R. I. COMITIBVS COMITIS
IN SCHWARTZBURG ET HOHN-
STEIN, ETC. quod ille COMES AC DO-
MINVS MEVS CLEMENTISSIMVS
ARNSTADIAE, ubi sedem suam collocavit,
magnis impensis & singulari cura congeffit.
Raritatem horum nummorum ac præstantiam
intelligent ii, qui sacris istis sunt initiati. Qui-
dam eorum a nemine unquam sunt vulgati, ut
ex argenteis primus, ex æreis maximi moduli
plerique omnes. Reliqui producuntur qui-
dem a scriptoribus, sed non nisi iis, qui sum-
morum Principum Cimeliarchia perlustra-
runt,

runt, & cum notabili quandoque differentia. In dispositione tum temporum, tum metallorum habui rationem. Nummorum omnium magnitudinem accuratissime, quantum fieri potuit, repræsentari curavi. Crassitiem indicant duæ lineæ transversæ, quibus antica singulorum pars cum posteriori conjungitur. Ponderus etiam in cujusque descriptione annotavi. Si quando in delineando & cælando peccatum est, condonet quæso eruditus lector, & cogitet, nummos vetustate aut ærugine nonnunquam arrosos detritosque fuisse, ut omnia in iis distincte cognosci non potuerint: cætera non tanti sunt momenti, ac statim a quovis possunt animadverti. Cum vero explicandi munus suscipio, non justos promitto commentarios, exiguitatis meæ probe conscius: id tamen sedulo dedi operam, ne quid præterirem, quod ad necessariam horum nummorum intellectum requiritur. Ductu Viri Excellentissimi JO. ANDREÆ SCHMIDT, Professoris Publici celeberrimi, in Academia Salana hæc qualiacunque eruditorum examini submissi, ut non tantum scriberentur, sed etiam defenderentur. Vale.

SE-

S E L E C T A
N U M I S M A T A A V R E A .

I.

Rhibet hic Nummus utrinque duo ca-
pita : Ab una parte *Ptolemæi Philæ-*
delphi & Arsinoës uxoris simul & so-
roris, cum inscriptione: A Δ E Λ + Ω N,
i. e. Fratris Sororisque : Ab altera
Ptolemæi Patris & Berenices conjugis,
cum elogio : Θ E Ω N , Deorum,
Utriusque *Ptolemæi* caput diademate est decoratum,
utriusque uxoris ornatu quodam muliebri.

Similes nummos vulgarunt Illustres Viri *Ezech.*
Spanbemius, de *Præst. & Usu Num.* Diss. V. p. 404. *Pet.*
Seguinus, in *Select. Num.* p. 55. *L. Begerus*, in *Thef. ex*
Thesauro Palat. selecto, p. 144. iisdemque *Ægypti Re-*
gibus adscripserunt ; quorum vestigia premere non du-
bitavi, vel sola tantorum virorum auctoritate persuasus.
Addunt tamen, se non temere & inconsultius dictorum
Ptolemæorum eorumque conjugum vultus denomina-
re ; eosdem enim cum suo quemque nomine seorsim in
aliis nummis & vidisse se, & partim penes se habere, quos
plane cum his convenire deprehendant.

Ut autem ad præclarum illud, quod describere aggres-
sus

A

lus

sus sum, Numisma revertar, in eo, ut cætera majoris æsti-
mentur, in primis efficiunt effulgentia undiquaque genui-
næ antiquitatis indicia. Auri, ex quo constat, exquisita uti-
que est puritas: mira cernitur imaginum exstantia, ut ma-
jorem nummi magnitudo perferre vix potuerit; unde &
in tantum excrevit ejus crassities, ut quatuor Ducatos, quos
vocant, pendeat, licet circumferentia vix unum exæquet:
Denique ipsa sculpturæ præstantia Romanis nummis pal-
mam fere reddit dubiam; atque adeo omnibus iis gau-
det requisitis, quæ a *Patino* in talibus remotissimæ vetu-
statis monumentis requiruntur. Dignissimum itaque
visum, quod inter Selecta hæc Numismata primum oc-
cupet locum, dum quatuor memorata capita repræsen-
tat, quæ illud non minus rarum reddunt, quam pretio-
sissimum.

Ptolemæus pater, *Soter* item *Lagides* dictus, unus
erat ex amicis & successoribus *Alexandri Magni*, de cu-
jus genitore *Pausanias* in Atticis: Πτολεμαῖον Μακεδόνες
Φιλίππου παῖδα εἶναι τῆς Ἀμύντης, λόγῳ δὲ Λάγῳ νομίζουσι.
τὴν γὰρ οἱ μητέρα ἔχουσιν ἐν γαστρὶ δοθῆναι γυναῖκα ὑπὸ Φιλί-
ππου Λάγῳ. *Ptolemæum* quidem *Macedones* re *Philippi*
Amyntæ filii, verbo *Lagi* filium fuisse existimant: ejus
enim matrem uterum ferentem a *Philippo*, *Lago* uxorem
datam ferunt. Consentit *Curtius* L. IX c. 8. sed *Justi-*
L. XIII. c. 4. nus *Ptolemæum* e gregario milite ab *Alexandro* virtutis
caussa provectum refert. Hic cum in divisione imperii
Pausanias, ab *Alexandro M* occupati *Ægyptum* & *Africa* *Arabia*-
L. I. p. 10. 11 que partem accepisset, sortem suam contra æmulos
Justinus, L. XII. c. 4. & strenue defendit, & ne minoris apud suos auctoritatis
L. XV. c. 2. (quam *Antigonus* cum *Demetrio* filio) haberetur, rex
ab exercitu cognominatus est. Ob res posthæc felicif-
sime

sime gestas magnam apud Historicos laudem consecutus est.

Duas cum duxisse uxores idem *Pausanias* auctor L. I. p. 12. est: Εἰ δὲ ὁ Πτολεμαῖος ἕτος ἀληθεῖ λόγῳ Φιλίππῃ τῆ Ἀμύντῃ παῖς ἦν, ἴσω τὸ ἀπιμανὲς ἐς τὰς γυναῖκας κατὰ τὸν πατέρα κελημένος ὃς Εὐρυδίκη τῇ Ἀντιπατρὶ συνοικῶν, ὄντων οἱ παίδων, Βερενίκης ἐς ἔρωτα ἦλθεν, ἣν Ἀντιπατρὶ Εὐρυδίκη συνῆψε ψευδὲς εἰς Αἴγυπτον ταύτης τῆς γυναικὸς ἐργασθεῖς, παῖδας ἐξ αὐτῆς ἐποίησατο. *Quod si Ptolemaeus revera Philippo Amyntæ filio genitus est, intemperantem usque ad insaniam in mulieres amorem, a patre nimirum ei quasi hereditarium fuisse facile credi potest. Cum enim Eurydicen Antipatri filiam uxorem duxisset, ex eaque liberos etiam suscepisset, Berenices nihilominus (quam Eurydica comitem in Ægyptum Antipater miserat) amore captus, filios ex ea quoque genuit. Hanc Berenicem Ptolemæo patri in Nummo junctam esse exinde manifestum existimo, quod Pausanias l. c. testatur, Ptolemæum Philadelphum, cujus caput in altera parte cernitur, ex ea natum fuisse. Lagi filiam vocat Græcus Theocriti Interpres. Βερενίκην, λέγει τὴν Λάγῃ μητρί, γυναῖκα δὲ Πτολεμαίῳ τῆ Σωτῆρος. Unde Spanhemius putat colligi posse, eam conjugis fuisse sororem, Lagi itidem, ut paulo ante dictum, filii: Sed an diversi fuerint hi Lagi parentes, & an in aliorum de his Berenices natalibus silentio, continuo fides huic Græculo sit habenda, lectoris judicio committit.*

Idem Ptolemæus primus, de quo hactenus sermo fuit, contra jus gentium minimo natu ex filiis (Pausania teste ex Berenice genito,) ante infirmitatem regnum tradidit, ab eoque tempore reges Ægypti eodem usi sunt Ptolemæi nomine, (διὰ τὴν τῆ πρώτῃ δόξαν, ob

Geogr. L. *gloriam primi, ut ait, Strabo,*) inter eos discrimen facien-
 XII. p. 388. *te cognomine. καὶ γὰρ Φιλομήτορα καλεῖσι, καὶ Φιλὰδελ-*
Φοι ἔπερον, τὸν ἢ τῆ Λάγυ, σωτήρα, ὡς ῥαδόντων Ῥωδίων τὸ ὄνο-
μα; namque alium Philometora, Philadelphum alium ap-
 L. I. p. 14. *dere, inquit, Pausanias. In nummo autem nostro Ptole-*
mæus Soter & Berenice superbo ΘΕΩΝ titulo insigni-
 Biblioth. *untur, more in Oriente tum temporis recepto. Equi-*
 Hist. L. XX. *dem hic Ptolemæus a Rhodiis, cum eos ab obsidione*
 p. m. 825. *Demetrii liberasset, tanquam Deus cultus est, teste Dio-*
doro Siculo: Τὸν ἢ Πτολεμαῖον ἐν μείζοντι ὑπερβάλλουσα
βυλόμενοι, θεορῶς ἀπέσειλαν εἰς λιβύην τὴν ἐπερωτήσοντας τὸ
παρ ἄμμωνι μαντεῖον εἰ συμβαλέει Ῥοδῖσις Πτολεμαῖον ὡς
ΘΕΩΝ τιμῆσαι. συγκρατηθεμένῃ ἢ τῆ χρηστῆς, τέμνοντι ἀνή-
καν ἐν τῇ πόλει τετραγώνιον οἰκοδομήσαντες παρ' ἑσπέρην ἑοῶν
σταδίαίαν, ὃ πρηγορέυσεν Πτολεμαῖον. Ptolemaum vero ut
gratia referenda, quod percipiebant, superarent (Rhodii),
missis in Lybiam Theoris, ex Ammonis oraculo sciscitantur,
an Ptolemaum uti ΔΕΥΜ venerandum censeat. Quo an-
nente, lucum in urbe illi consecrant quadratum, exstru-
cta ad unum quodque latus porticu, ad stadii longitudi-
nem, quam Ptolemaum indigitarunt. Sed in Num-
mo hanc appellationem cum Berenice uxore commu-
nem habet, unde Ptolemæus Philadelphus pietatem,
suam erga Parentes demortuos hoc monumento testari
voluisse videtur. Neque alias insolens in Ægypto, ut
Reginæ tanquam consortes supremi fastigii, in publicis
solemnibus ac monumentis una cum maritis compella-
rentur exprimerenturve, quod pluribus deducit Span-
hemius l. c.

Ptolemæus Philadelphus ob rerum gestarum magni-
tudi-

tudinem, ob Bibliothecam, quam congeffit, instructiffi-
 mam, ob versionem Bibliorum a LXX. interpretibus sua
 auctoritate institutam, nulla non laude celebratur apud
 veteres. Eo tamen turpitudinis prolapsus est, ut sororiis
 amoribus implicaretur, quo de conjugio *Pausanias* in Att. p. 12.
 Οὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος Ἀρσινόης ἀδελφῆς ἀμφοτέρωθεν, ἐραστὴς,
 ἔγημεν αὐτὴν, Μακεδόσιν ἑδαμῶς ποιῶν νομιζόμενα, Αἰγυπτίοις
 μέντοι, ὧν ἦρχε. At hic etiam *Ptolemaeus Arsinoës* germa-
 ne sororis amore victus, eam sibi matrimonio adjunxit:
 atque id non sane ex Macedonum, sed *Aegyptiorum*, quibus
 imperabat, lege fecit. Legem istam ejusque rationem
 affert *Diodorus Siculus*: Νομοθετῆσαι δὲ Φασὶ τὰς Αἰγυπτίους L. 2. p. 33.
 ὡς τὸ κοινὸν ἔθος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων γαμεῖν ἀδελφάς, διὰ
 τὸ γεγονὸς ἐν τῆσι τῆς Ἰσίδος ἰππίστυμα. ταύτην γὰρ συνοική-
 σασαν Οσίριδι τῷ ἀδελφῷ, καὶ διποθανόντι, ὁμόσασαν ἑδανὸς
 εἰς συνστάειν ἀνδρὸς προσδέξασθαι, μετελθεῖν τὸν τὸ Φίλον
 τ' ἀνδρὸς, καὶ διατέλλεσθαι βασιλεύουσιν νομιμώτατα. Lege
 etiam *Aegyptiis* statutum est, ut prater communem alio-
 rum hominum morem, cum sororibus matrimonium inea-
 rar; quod *Isidi* apud ipsos feliciter hoc successisset. Hac
 enim *Osiridi* germano nupsit, & praestito a morte ejus ju-
 ramento nemini posthac in complexum se venturam, de
 cedis auctoribus poenas exegit, & regno ad finem sanctis-
 sime praesuit. Itaque *Arsinoën* sororem uti matrimonio,
 ita etiam in nummo sibi junxit *Philadelphus*, quo ten-
 dit vox ΑΔΕΛΦΩΝ, fratrem sororemque hic spectari
 innuens. Appellatio enim *Græca* ἀδελφῶν communis u-
 trique sexui, de *Philadelpho* & *Arsinoë* Latine non potest
 dici fratrum, observante *Spanhemio*. Præterea in hac
 voce notamus literam Φ crucis formam habere, qua-
 lem etiam observavit non ita pridem *Vir Cl. Jo. Andr.*

Schmidt PP. in nummo Philippi, cœa videre est in epistola singulari de hoc nummo.

p. 789.

Diadema, quo utriusque Ptolemæi caput cingitur, regium est insigne. Hoc capitis ornamentum a Persis mutuatus est Alexander teste *Q. Curtio* L. VI. c. 6. quod etiam retinuerunt ejusdem successores, ut refert *Diod. Siculus* L. XX. ubi de *Ptolemæo* patre: ὁ δὲ Πτολεμαῖος καὶ αὐτὸς ὁμοίως ἀνέλαβε τὸ Διάδημα, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνεγροφέν ἐαυτὸν βασιλεῖα. *Quin & Ptolemæus diademate etiam ipse caput evinxit, & in omnibus exinde litteris regem sese appellavit.* Fuit autem Diadema fascia candida & tenuis, qua regum frontes cingebantur, eo, quo in nummo nostro visitur, modo. Vid. *Job. Braunius*, de Vestitu Sacerd. Hebræorum L. 2. c. 4. p. 509. qui Regum diademata alba fuisse ex *Svetonio*, *Cicerone*, *Val. Maximo*, *Luciano*, aliisque probat. Add. *Spanbemius* Diss. V. p. 458. & seqq. *Freinsbemius*, Comment. in Curt. III. 3. 19.

I I.

DRVSVS. CAESAR. TI. AVG. F. DIVI, AVG. N. PONT. TR. POT. II. in medio Nummo S. C. *Drusus Caesar, Tiberii Augusti Filius, Divi Augusti Nepos, Pontifex, Tribunitia potestate secundum. Senatus-Consulto.* In averfa parte cernuntur duo cornua copiae decussatim se invicem tangentia, quibus gemellorum filiorum Drusi capita imposita, in medio stat caduceus. PONDVS est octo Coronatorum.

Parentem & avum DRVSI ipse Nummus indicat, illum TIBERII AVGVSTI, hunc DIVI AVGVSTI nomine. DIVVS appellatur *Augustus*, quoniam post mortem in Deorum numerum relatus est. Etenim,
Hero-

Herodiano teste, mos erat Romanis consecrare Imperatores, qui superstitionibus filiis vel successoribus moriebantur; quique eo honore affecti erant, relati dicebantur inter DIVOS. Primus Imperatorum C. Julius Cæsar ab Augusto consecratus, & ob res gestas DIVVS appellatus est, referentibus *Svetonio* ac *Diodoro Siculo*. De ipsius Augusti Apotheosi *Dio Cassius*: Τότε ἡ ἀθανατίζοντες αὐτὸν καὶ θιασῶτας οἱ καὶ ἱερεῖς, ἱερεῖάν τε τὴν Λιβίαν, Ἰουλίαν τε τὴν καὶ Λυγύσαν ἤδη καλεσμένην, ἀπέδειξαν. καὶ οἱ μὲν καὶ ῥαβδῶχω χεῖρας ἐν ταῖς ἱεραγίαις αὐτῇ ἐπέτερεσαν. Tum vero immortalitatem ei tribuerunt, & sacerdotem Liviam (qua tunc Julia etiam Augustæque cognomenta acceperat) constituerunt, lictoresque uti eam in sacrificiis permiserunt. Ibidem de templo aliisque honoribus Augusto decretis plura affert, quæ confirmant *Svetonius* in vita Augusti, c. 100. & *Tacitus*, Annal. 1. c. 11.

TIBERIVS ex familia patritia Claudia, filius collegaque imperii ab Augusto assumptus, & post ejus excessum rerum potitus est.

AVGVSTVS nominatur in nummo, licet *Svetonius* de eo scribat: Ac ne AVGVSTI quidem nomen, quamquam hereditarium, ullis nisi ad Reges ac Dynastas epistolis addidit. Sed & *Dio* testatur, Tiberium Augusti nomen non quidem usurpasse, audientem tamen, aut scriptum legentem tulisse. In nummis certe apud *Mediobarbum* aliosque & AVGVSTI FILIVS & AVGVSTVS sæpissime appellatur.

DRVSVS Tiberio ex Agrippina prior uxore natus est, quod disertis verbis narrat *Svetonius* in vita Tiberii: Agrippinam M. Agrippæ genitam, neptem Cæcilii Attici equitis Romani, ad quem sunt *Ciceronis* epistola, duxit

xit uxorem: sublatoque ex ea filio DRUSO, quamquam bene convenientem, rursusque gravidam, dimittere, ac Juliam, Augusti filiam confestim coactus est ducere.

Dio L. XLV.

p. 269. 271.

& L. LVII.

p. 607.

CAESAR Juliorum cognomen fuit, cujus hæredem C. Julius Cæsar Augustum constituerat, hicque audita Cæsaris morte statim assumpsit. Tiberius id sibi ipse tribuebat, quippe ab Augusto in Cæsarum familiam adoptatus. Pari jure *Drusus*, Tiberii filius in nummo CAESAR appellatur, quem *Tacitus* quoque l. Annal. c. 25. *Cæsarem* vocat. Posterioribus temporibus, translato Imperio a Cæsarum familia ad alios, hoc nomen non amplius generis successionem, sed dignitatem indicabat: neque primi tantum fastigii titulus mansit, sed eo etiam ornabantur *designati augustæ majestatis heredes*, ut loquitur *Spartianus* in *Ælio Vero* c. 1. Plura vide apud *Spanhemium* Diff. VIII. p. 660. seqq. item p. 676. seqq.

Porro PONTIFICIS titulus Druso adscribitur, quo à Patre Tiberio Pontificatu ornatus indicatur, in spem futuræ successionis. Pontifices Numa Pompilius secundus Romanorum Rex instituit, eorumque scitis omnia publica privataque sacra subjecit, quod disertissime describit *Dionysius Halicarn.* Antiq. Rom. L. II. p. m. 132. 133. Horum præcipuus *Pontifex Maximus* dicebatur, quem judicem atque arbitrum rerum divinarum atque humanarum *Festus* vocat. Hinc Julius Cæsar apud *Dionem* *Ἀρχιερεὺς τοῦ Ποντιφικῶν* renunciatur: quæ dignitas ab Augusto tanquam hæreditaria transit in imperii successores, & ubi plures simul regnabant, aut hæredes imperii designati erant, penes unum & senioresem quidem Pontificatus Maximi appellatio resedit, reliqui vero Pontificis titulo tanquam initio quodam aut tyrocinio illius fasti-

L. XXXVII.

c. 46.

Spanhemius

Diff. 8.

p. 699.

901
fastigii utebantur, quod testatur caussamque addit Dio
L. LIII. p. 508. Ἐκ τῆς ἐν πάσαις ταῖς ἱερωσίαις ἱερωθῆαι,
καὶ προσέτι καὶ τοῖς ἄλλοις τὰς πλείους σφῶν δίδοναι, ἀρχιε-
ρέων τε τινὰ αὐτῶν, καὶν δύο, καὶν τρεῖς ἅμα ἀρχῶσιν, εἶναι,
πάντων αὐτοὶ καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυριεύουσιν. Quod
autem omnibus sacerdotiis inaugurati sunt (Imperatores),
ac plerosque in ea collegia adsciscunt, semperque unus eo-
rum (siquidem duo vel tres simul imperatores sunt) sum-
mum Pontificatum gerit; eo fit, ut omnes religiones & sa-
crificia in sua habeant manu.

TRIBVNITIA denique POTESTAS titulis Drusi
ultimum quasi addit complementum. Hæc enim sibi a
Patre communicata consortis Imperii factus est, quod acci-
disse Olymp. 200. anno 2. U. C. 774. Christi Domini 23. O-
nuphrius Panvinius Fastorum L. II. ex Taciti Annal. L. III.
c. 56. colligit. Taciti locum, quia magnam Nummo no-
stro lucem affert, integrum adscribemus: Tiberius fa-
ma moderationis parva quod ingruentis accusatores repres-
serat, mittit litteras ad Senatum, quis POTESTATEM
TRIBVNITIAM DRUSO petebat. Id summi fastigii voca-
bulum Augustus repperit, ne Regis aut Dictatoris nomen
adsumeret, ac tamen appellatione aliqua cetera imperia
premineret. M. deinde Agrippam socium ejus potestatis,
quo defuncto, Tiberium Neronem delegit, ne successor in in-
certo foret. Sic cobiberi pravas aliorum spes rebatur:
simul modestia Neronis, & sua magnitudini fidebat. Quo
tunc exemplo, Tiberius Drusum summæ rei admovet: cum
incolumi Germanico integrum inter duos iudicium tenuis-
set. Sed principio litterarum veneratus Deos, ut consilia
sua Reipublicæ prosperarent, modica de moribus adole-
scentis, neque in falsum aucta rettulit: esse illi conjugem
B

Et tres liberos, eamque etatem qua ipse quondam a divo Augusto ad capeffendum hoc munus vocatus fit. Neque nunc propere, sed per octo annos capto experimento, compressis seditionibus, compositis bellis, triumphalem Et bis Consulem, noti laboris participem sumi. Quam vere quoque a Dione fit enunciatum, annos Imperii ex tribunitia potestate numeratos fuisse, hic ipse Nummus docet, in quo per notas TR. P. II. indicatur, eum anno secundo Tribunitiæ Potestatis Druso a Tiberio collatæ, percussum esse, quo anno Drusus etiam Sejani artibus veneno sublatuſ est, ut ex Tacito Annal. IV. c. 8. eruitur. Hinc Eusebius in Chronicis ait: Tiberius nono anno imperii sui Drusum filium consortem regni fecit, Et is sequenti anno veneno perit.

L. LIII.
p. 508.

p. m. 157.

Nota S. C. quæ mediam aream occupat, solenne est indicium, præsens Numisma ex decreto Senatus Romani in honorem Drusi cusum formatumque fuisse. Non nescio equidem, Marquardum Freberum de re Monetaria Vet. Rom. L. 1. c. 1. p. 5. Wagenfeilium, Diff. de re Mon. Vet. Rom. cap. XIV. p. 65. in ea esse sententia: Post Augustum Cæsares sibi solis jus auri, argenti que signandi vindicasse, Senatui æris tantum procedendi potestate relicta. Hinc plerisque æreis nummis notam S. C. impressam cerui, quæ litteræ in aureis argenteisque neutiquam apparent. Hoc manifestum indicium esse, nullos tales Senatus autoritate post Cæsarem fuisse cusos. Unde, cum Nummus noster aureus sit primæ magnitudinis, & tamen appositam habeat S. C. notam, non immerito de eo dubitare quis posset, an sit genuinus? Præsertim quod Octavius de Strada in Vitis Impp. Rom. p. 26. Patinus in Suetonio, p. 208. Mediobarbus p. 72. alique Nummographi

phi vulgarunt Numismata eandem inscriptionem eademque figuras exhibentia, sed ærea. Imo *Patinus*, l. c. p. 182. & *Jo. Vaillant*, Tom. 2. Num. Impp. Rom. p. 26. se Drusi hujus nummos ex auro non observasse affirmant: & *Ludovicus Savot*, Discours sur les Medailles antiques p. 376. illos inter rarissimos numerat. Verum ex his raritas potius eximia nummi hujus aurei apparet, cujus figuras tantum in ære viderunt peritissimi illi Antiquarii. Videtur enim in more positum fuisse Romanis, eadem sæpe diversis metallis imprimere; quemadmodum hodie ducati & grossi ex una eademque matrice haud infrequenter formantur. Ipse *Patinus* in Introd. c. 15. scribit: *Ausim asseverare, quidquid est cunctis Numismatis aureis & argenteis expressum, id omne in æreis signatum reperiri.* Quid ergo mirum, si nummus ex ære cusus, auro etiam expressus reperitur? Hic utique ob metalli dignitatem in majori habendus pretio, quod figurarum & characterum nitor atque elegantia insigniter augent. Nec ob notam S. C. novitatis damnari potest. Primis quippe Romani Imperii sæculis Imperatores frequenter imaginem antiquitatis Senatui præbebant, & licet plurima arbitrio Principis, quædam tamen a Senatu constituebantur. Concesso igitur, nummos æreos decreto Senatus cufos fuisse, nullam video urgentem rationem, quare negetur, eidem licuisse permissione vel indultu speciali aureos quoque nota S. C. signare. Sane *Mediobarbus* passim p. 76. 88. adducit nummos aureos hac nota insignitos: Et *Spanbemi* Diff. IX. exhibet aureum Diocletiani Imperatoris, p. 838. in quo S. C. legitur. Scribitur interdum EX S. C. idque in aureis Neronis apud *Patinum*, Thes. Num. p. 7. *Hemelarius*, qui Ducis Arschotani numismata aurea in pu-

Tacitus Annal. I. c. 15. III. c. 60. XIII. c. 4. & 5.

p. 76. 88. & c.

blicum emisit, multa habet, in quibus Ex S. C. reperitur. Et quid tandem dicendum de illis nummis aureis, quos S. P. Q. R. i. e. *Senatus Populusque Romanus* Augusto, Trajano, & Faustinae cudi curavit? apud eundem *Hemelarium* Tab. 3. 15. & 26. Et tandem ponamus, Senatui Romano solam æris percudendi potestatem relictam fuisse, an non hæc Imperatorum voluntate restringi potuisset ad eos nummos, qui in vulgus emittebantur; ita tamen, ut illi, qui vel Augustis a Senatu fuerunt oblatis, vel ab ipsis Senatoribus, si aurum dederint more apud nos quoque solito, in rerum gestarum memoriam asservandi, aurei esse potuerint. Hos autem, cum probabile sit, paucos ab initio fuisse, hodie admodum raros esse, mirum non est, judicante antea laudato Prof. Schmidt.

Ad aversam hujus nummi nostri partem quod attinet, ea quidem caret titulo, unanimi tamen antiquariorum consensu, gemellorum Druso ex Livia natorum capita, cornubus copiae imposita exhibet, intermedio caduceo. Egregie hanc explicationem confirmant, quæ refert *Tacitus* *Annal.* II. c. 84. *Cæterum recenti adhuc læstitia, soror Germanici Livia nupta Druso duos virilis sexus simul enixa est. Quod mirum letumque etiam modicis penatibus, tanto gaudio Principem affecit, ut non temperaverit, quin jactaret apud Patres, nulli ante Romanorum ejusdem fastigii viro geminam stirpem editam. Nam cuncta etiam fortuita ad gloriam vertebat. Roma videlicet adhuc lugebat mortem Germanici, a Tiberio adoptati, cum Livia gemellos pareret. Proinde Tiberius lætitia efferebatur singulari, putabatque, domum suam his recens natis principibus, tanquam firmissimis fundamentis insistere. Ejusmodi igitur symbolis senatus*
jussu

jussa nummus est ornatus, quæ Pacem, Abundantiam, Felicitatemque omnigenam aperte indicant.

Ipsa capita rem pretiosam & notatu dignam, imo principatus, magnasque divitias significare *Tristanus* existimat. Verba ejus in explicatione similis nummi ita sonant: *Le chef de l'homme à tousjours esté pris pour augure, & symbole de quelque chose de valeur, & de consideration, parce, dit Artemidore liu. 1. chap. 18. τὰ χεῖματα κεφάλαια καλεῖται que les Grecs appellent testes, l'argent, ou monnoye, & que songer d'avoir une grande teste, est presage de principauté pour le songeur, & qu'il iouyra des grandes richesses. Sur quoy Mons. Rigault-remarque qu'aussi les Latins appellent Summas, & nous, sommes d'argent, ce que les Grecs appellent κεφάλαια, & caput, le tribut ou vectigal, par les authoritez de Pollux, Juvenal, & Suidas.*

Comment.
Hist. Tom. 1.
p. 131.

Cornucopia abundantiam & bonorum largitionem indicat in monumentis veterum, Græcis κέρως ἡμαλθείας audit, cujus originem *Diodorus Siculus* L. III. p. m. 201. *Strabo* L. X. p. m. 315. 316. ex iisque *Mediobarbus*, p. 114. *Patinus* in Num. Imp. ex ære medio, p. 15. *Wolffg. Lazius*, Comment. Reip. Rom. L. 2. p. 289. 290. *Job. Smeitius*, in Antiq. Neomag. p. 100. alique recentiores passim recensent.

Caduceum *Macrobius Saturnal.* L. I. c. 20. ita describit: *Caduceum Ægyptii in specie draconum maris & femina conjunctorum figuraverunt Mercurio consecrandum. Hi dracones parte media voluminis sui invicem nodo, quem vocant Herculis, obligantur, primaque partes eorum reflexæ in circulum presis osculis ambitum circuli jungunt, & postmodum caudæ revocantur ad capulum cadu-*

Cicero de O. cei: ornanturq, alis ex eadem capuli parte nascentibus. Erat rat. L. 1. p.m. 182. L.V.p. 341. hoc insigne fecialium, quod verba ad hostem facturi præferrebant, eoque tuto accedebant, & recedebant, quos a Mercurio institutos *Diodorus Siculus* testatur. Alias autem *Pacem, Concordiam*, imo, si *Macrobio* fides, ipsam quoque hominum generationem eo denotabant. Quod si cornu copix caduceo adjiciatur, Felicitatis indicium esse *Pierius* ex nummis colligit. Plura vero de Caduceo notatu dignissima observat *Magnificus WEDBLIUS*, in *Propempt. Inaug. de Nummis Caduceatis.*

*de sacris
Ægypt. lit-
teris L. XV.
p. 116,*

*Tacitus An-
nal. IV. c. 15.*

*Svetonius
in Tiberio,
c. 62. & in
Caligula,
c. 14.*

Patet igitur ex hætenus allatis, quanta spes, quantaque expectatio in his Drusi filiis fuerit collocata, quam tamen tristis fefellit exitus. Idem enim annus (quo *Drusus* mortuus erat) alio quoque luctu *Cæsarem* adfecit, alterum ex geminis *Drusi* liberis extinguendo. Alter vero, cum avo *Tiberio* nomen commune habens, ab eo ut ex adulterio conceptus aspernabatur. Verum posthæc *Tiberius* hunc nepotem suum testamento cohæredem *C. Caligulae* dederat, a quo initio imperii occisus fuit, quo *de Zonaras Annal. Tom. 2.* Εἰ γὰρ καὶ ὁ *Τιβέριος* καὶ τῷ ἰδίῳ ἐγγόνῳ τῷ *Τιβερίῳ* τὴν αὐταρχίαν κατέλιπεν, ἀλλ' ὁ γὰρ τὰς ἀφ' ἡμέρας αὐτῶ εἰς τὸ συνέδριον πέμψας, ἀκύρητος παρεσκύευσεν γενέσθαι, ὡς ὡσαύτη φρονήσαντες, οἷα παῖδες ᾧ μὴδ' εἰσελθεῖν ἐξῆν εἰς τὸ βουλευτήριον, ἀρχεῖν τῶν Ῥωμαίων ὀπιτρέψασθαι. τῆς μὲν ἔν ἀρχῆς αὐτὸν ἔτιως αὐτίκα παρέλυσε, καὶ μετὰ τὸ εἰσποιησάμενος ἀπέκλεισεν ὡς τελευτήσασθαι αὐτὸν ἐυξάμενον. *Etsi Tiberius etiam Tiberio nepoti reliquerat imperium, tamen Cajus testamento ejus ut deliri in curiam misso effecit, ut aboleretur, cui per atatem nec dum ingredi curiam liceret, Romanum imperium reliquisset.*
Atque

Atque ita principatum ei statim ademit. Post, adoptatum interfecit, ut qui ipse mori optasset.

III.

IMP. CAES. DOMITIANVS. AVG. P. M. *Imperator Caesar Domitianus Augustus, Pontifex Maximus. Caput Domitiani laurea coronatum.*

DOMITIA. AVGVSTA. IMP. DOMIT. *Domitia Augusta Imperatoris Domitiani. Caput Domitiæ galericulo ornatum. Mariti & uxoris memoriæ propagandæ effigies eorum in utraque numismatis parte positæ reperiuntur, quod juxta Patinum nummum rarum efficit: quo- Thef. Num. ties enim, inquit, vir & uxor facies habent conjunctas, vel p. 163. jugata sint, vel aversa, toties nummus rarus habendus est. Noster præterea est ponderis duorum Ducatorum, cum octava parte unius.*

DOMITIANVS Romæ natus est, patre Vespasiano *Svetonius in COS. designato, matre Domitilla. Cumque Vespasianus Domitiano a Senatu Imperator creatus esset, ipse cum fratre TITO c. 1. & in Vespasiano c. 3. Dio, L. LXVI. P. 744. perii die Domitianum consortem successoremque testatus est. Non tamen cessavit Domitianus, ex eo insidias struere fratri clam palamque: quoad correptum gravi valetudine priusquam efflaret animam, pro mortuo deferi jussit; ipseque solus principatum arripuit. Hic autem notari merentur, quæ de nomine CAESARIS Spanhemius Diff. VIII p. 661. differit: Adhibitum hoc discrimen in iisdem nummis videas, ut quæ Augusti successoribus ad Vespasiani tempora, cognominis loco cedebat (nota); postea mutata sede prænominis vicem ut plurimum occupavit, ac pro cognomento Augustorum liberis aut apparitoris*

toribus, ut eos vocat *Ammianus*, vulgo sit relicta. Unde qui ante imperium *DOMITIANVS CÆSAR* vel *AVRELIVS CAESAR* in Nummis vulgo appellantur, eodem adepto, *CAESAR DOMITIANVS*, & *CAESAR AVRELIVS*, præter alios principatus titulos in iisdem designantur.

Vox *IMPERATOR* quia instar prænominis *Domitiano* tribuitur, summum itidem significat imperium, quo in sensu omnium primus *Julius Cæsar Imperator* salutatus est, a quo omnes prope honorum tituli ad successores derivati sunt. Alias Romani illis ducibus Imperatorium nomen addebant, qui ex reipublicæ causa victoriam erant consecuti. Utroque autem significato hoc nomen ab *Augustis* usurpatum fuisse *Dio* testatur, L. XLIII. p. 235. hoc plerumque cum discrimine: Cum prænominis locum occupat, supremam eorum auctoritatem in Republica significat: Cum tanquam cognomen ponitur, rerum præclare bello gestarum numerum. Idem *Bullengerus* de Imperatore & Imperio Romano L. I. p. 1. seqq. & *Spanhemius* l. c. p. 685. seqq. ex aliorum auctorum numerorumque consensu prolixè ostendunt.

AVGVSTI quoque cognomen ut proprium supremi fastigii insigne *Domitiano* adscriptum cernimus, quippe quod ab omnibus fere Imperatoribus receptum fuit. De eo *Plinius* in Paneg. Traj. p. 81. *Nomine Augusti admonemur ejus, cui primum dicatum est.*

Quanta fuerit *PONTIFICIS MAXIMI* dignitas, & cur inter Imperatorum titulos numerata, in proxime antecedentis Nummi explicatione vidimus.

Corona laurea, præcipuus Augustorum ornatus, non tantum in nostro, sed & in aliis plerumque nummis fasciâ præligata cernitur, quam loco Diadematis adhibuerunt,

runt, licet ipsum hoc regium insigne capiti non admove-
rint. Primus quidem Julius Cæsar jus laureæ perpetuo ge-
standæ a Senatu Populoque Romano accepit, teste *Sveto-*
nio in ejus vita, c. 45. sed laurea in ipsius nummis semper
absque fascia conspicitur, unde apparet, Cæsarem eam
recusasse, ne regnum affectare videretur. Refert tamen
Svetonius, c. 79. *Cum sacrificio Latinarum revertente in-*
ter immodicas ac novas populi acclamations quidam e tur-
ba statua Cæsaris coronam lauream candidâ fasciâ præli-
gatam imposuisset & Tribuni plebis Epidius Marullus Cæse-
tiusque Flavius corona fasciam detrabi, hominemque duci in
vincula jussissent, dolentem Cæsarem seu parum prospere
motam regni mentionem, sive creptam sibi gloriam recu-
sandi, Tribunos graviter increpitos, potestate privasse.
Augustum vero, & cunctos fere, qui in ejus dignitatem
successerunt, laureas fasciâ candidâ præligatas usurpasse
innumeri docent Nummi, in quibus raro sine illo orna-
mento videntur.

Cæterum Domitianus vivo adhuc, sed absente pa-
tre omnem vim dominationis exercuit, ut jam tum, qua-
lis futurus esset, ostenderet. Ea tempestate *DOMITIAM*
Longinam (cujus imaginem nummus ostendit) *Ælio La-*
mie nuptam in matrimonium abduxit, uti *Svetonius* me-
moriam prodidit. Hujus rei meminit quoque *Dio*, mutato
prioris mariti nomine: καὶ τῷ ἔρωτι τῆς Δομιτίας τῆς Κορ-
βύλωνος θυγατρὸς προσέχων ἐτύγχανε. ταύτην γὰρ Λυκίῳ Λαμίῳ
Ἀιμιλιανῷ τῷ ταύτης ἀνδρὸς ἀποπάσας, τότε μὲν ἐν ταῖς ἐρω-
μέναις ἐποίησεν, ὕστερον δὲ καὶ ἔγαμεν. *Is animus ad amorem*
Domitiae, filiae Corbulonis applicaverat, eamque a Lucio La-
mio Emiliano, viro ejus, abductam secum habebat in nu-
mero amicarum, eandemque postea uxorem duxit. *Impe-*
rator

in Domit.
c. 1.
L. LXVI.
p. 746.

Sveton. c. 3. rator factus ex ea in secundo suo Consulatu filium tulit, alteroque anno consalutavit ut *AVGVSTAM*, quod cognomen *Liviam* Augusti uxorem post mortem mariti accepisse ex Dionis supra allato loco patet. *Plinius L. XV. c. 30.* matrimonii nomen vocat, ideo *Domitiæ* etiam in nummo *Dio, L. LXVII. p. m. 759.* est adscriptum. Cum autem posthæc *Domitianus* de cæde *Domitiæ* consultaret propter admissum adulterium; capto consilio, de sententia *Ursi* eam repudiavit, & propter eandem etiam *Paridem* histrionem, cujus amore perditam erat, in media via occidit. Intraque breve tempus impatiens dissidii, quasi efflagitante populo, eam reduxit. Neque dubitavit edicere, *revocatam eam in pulvinar suum*: acclamari etiam in Amphitheatro epulari die libenter audivit: *Domino & Domine feliciter*. His honoribus iste quoque adnumerandus, quod *Domitiæ* effigiem suæ imagini in Nummis jungi permisit, cujus luculentum testimonium ad hanc diem in auro præbet rarissimum hoc Numisma. Tandem *Domitianus*, terribilis cunctis & invisus, amicorum libertorumque intimorum conspiratione trucidatus est, adscita in consilium *Domitia*, ob amorem *Paridis* mortem adhuc formidante.

Dio, l. c. p. 766.
Sveton. c. 14.

L. V. c. 35. Superest, ut aliquid dicamus de ornatu illo, quem *Domitiæ* capiti cernimus adaptatum. Hic vero ex *Rosini* Antiq. Rom. *Dempsterique* adjectis annotationibus notum suppono, foeminas Romanas in disponendis & adornandis crinibus summopere fuisse occupatas, quod ex variis auctorum testimoniis probant scriptores nominati. Quin imo *Apulejus* non dubitat scribere: *Tanta est capillamenti dignitas, ut quamvis auro, veste, gemmis, omnique cetero mundo exornata mulier incedat; tamen nisi capillum distinxerit,*

L. 2. Afm.

xerit, ornata non possit abire. Hoc nimirum est illud, quod impulit mulieres, ut in tam diversas formas capillos colligerent, quæ in admirationem traducunt antiquitarum scrutatores.

In nostro nummo crines annulatim crispati a fronte *Domitiæ* usque ad aurem sunt demissi, ipsa aure nuda relicta. Aures enim quandam habere venustatem putabant, *nec in alia parte fœminis majus impendium, margaritis dependentibus, dicit Plinius Nat. Hist. L. XI. c. 37.* Unde in omnibus fere nummis, mulierum capita præferentibus, aures earum aspectui cunctorum exhibentur, licet margaritæ non ubique dependeant. A vertice hujus *Augustæ* *τελοπλέγματα* cervici imminet, indeque duplicata ad humeros usque fluunt. Totum vero hoc gestamen contemplantes statim animadvertunt, non naturalem *Domitiæ* comam esse, sed adscititiam, cum eo modo capiti ejus admota videatur, quo hodie mentita nostrorum hominum *cæsaries* solet adhiberi. Etsi enim acu & calamistro capillos suos diversimode formare poterant Romanæ mulieres, magis tamen placebant extranei, quam proprii. *Erat utique veterum fœminis illa etate dedecori, suis capillis uti, non tam ob raritatem capillorum, quam si color non responderet lixivio, aut calamistro cincinnus, verba sunt Otthonis Sperlingii, Dissert. de nummo Furia Sabinæ Tranquillinae p. II. Idem causam allatam p. 27. & 28. copiosius eloquitur: De causa paucis adhuc tangam, quæ fœminas impulit galericulis & suggestis capillamentis potius uti quam suis: hæc erat nigricans ille capillorum color, natus & perpetuus ferè Romanis, qui ipsis sordebat & ingratus erat, ac nimium vulgaris, unde rutilantes & flavas expetebant*

comas, cendrez, argentez, blonds, ut efferunt Galli, quibus ut placerent & semet ostentarent fœmina, in hoc vitium prolapse sunt, ut galericula coloris albicantis & flavescentis in capillis passim adsciscerent. Unde Juvenal. Sat. 6.

Et nigrum flavo crinem abscondente galero.

& Avienus, qui claruit Theodosii Imp. etate hoc exprimit apertius:

Nam mox dejecto nituit frons nuda galero,

Discolor apposita quæ fuit ante coma.

Hæc Sperlingius, docta sane, & ob addita auctorum testimonia eruditorum suffragio digna, ut nihil fere dubitemus, quin Domitia etiam discolorem comam adhibuerit, ne nigricantibus nativis ridendam se præberet.

Id interea pro certo habemus, Domitiam galericulum in capite gestare: quo nomine veniebant apud Romanos crines illi supposititii, quos Galli *Perruques* vocant, & Germani nunc tanti æstimant. *Svetonius* in *Othone* c. 12. galericulum expresse inter ornamenta muliebria refert, quando *Othonem* ait fuisse *munditiarum pene muliebrium: vulso corpore; galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo dignosceret, utrum veri sint Othonis capilli, an adscititii.* (Vid. *Oisellii* *Thef.* Tab. III. n. VI. ubi galericulum *Othonis* optime est expressum.) Et *Tertullianus* cap. IV. de cultu fœminarum scribit: *Affigitis præterea nescio quas enormitates sutilium atque textilium capillamentorum, nunc in galericulum, quasi vaginam capitis & operculum verticis, nunc in cervicem retro suggestum.* Hinc constat, Romanorum fœminas galericulis & fictitiis capillis usas, & quomodo eos confecerint. Equidem *Casaubonus* ad memoratum *Svetonii* locum annotat: *veteres pelles quasdam parasse apposi-*

positis crinibus humanis, sic ut aptata capiti cutis vera non coma adscititia videretur: & Patinus in notis ad Svetonium p. 362. putat, allata Tertulliani verba de pellibus intelligenda esse crinibus humanis ita ornatis, ut ars naturam egregie imitari videretur: Sed hic merito notanda Sperlingii observatio: Quod Casaubonus dixit de pellibus, l.c. p. 13. quibus crines humani insuebantur, haud equidem contradixero, vereor tamen ut illud ex antiquitate certa probari & elici queat, sed ad alium usum istas pelles spectasse satis docemur, non ad ornatum capitis, sed ad illum defendendum, ne cum pulvere palaestrae nitidi & ornatissimi capilli conflictarentur. Ita Martialis l. 14. Epigr. 50. quod titulum habet galericuli, scribit:

Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos,

Hac poteris madidas condere pelle comas.

Quam sententiam seqq. pagg. ulterius profequitur. Et certe si recte attendimus, facile patet, Svetonium per galericulum, & Tertullianum per sutilia atque textilia capillamenta non ejusmodi pellem intelligere, quam Martialis hoc nomine appellat: nec pellem, cui appositi fuerint crines humani: sed potius comam alienam ad galericum effigiem formatam, cujus rationem Tertullianus optime explicasse videtur, dum sutilia atque textilia capillamenta dicit. Suere enim duo disjuncta nervis seu filis colligare significat, adeoque sutilia sunt capillamenta, quae sive filis sive inter se sunt conjuncta, ut aptari capiti possint. Textilia vero capillamenta, inquit Sperlingius, videntur p. 25. 26. ea fuisse, non solum quae textoria quadam arte compacta reperiuntur, qualia sunt illa reticula omnia, quae Haarhau- ben Germanis adhuc vocantur, sed etiam ea textura illuc pertinet, quae licio non fiebat, manibus vero digitisque im-
plexa,

plexæ, galericulum efficiebat, cum ingeniose consuebatur. Latinis deest vocabulum, quo texturam ejusmodi significent, Grecis dicuntur. τριχοπέγματα, Gallis, des tresses, Germanis Flechten. *Tricas* Latine posses reddere, nam, quod recte monet, *Vossii Etymologicon*, omne quod implicatur & intricatur *tricarum* nomen haud respuere credit. Neque vero *tricas* ego ex Græco τριχες derivandum censeo, sed ex trinis quæ contriplicantur rebus, quæ proprie *tricatæ*, *perplexæ*, & *impeditæ* vocari queunt. Rectè igitur Galli capillos tribus floccis implexos *des tresses* dixerunt, nam ejusmodi capillorum *tricas* elegantissime dispositas in galericulis foeminarum observare licet, imprimis apud *Octavianum de Strada* in nummo *Julia Titi filia* n. 70. & 74. & *Domitia*, n. 73. tum aliâ & aliâ ratione in nummis sequentium *Augustarum*, quas ego *Tertullianum* præprimis per *textilia capillamenta* subindicasse credo.

Itaque *Domitiæ* nostræ galericulum etiam ex sutilibus atque textilibus capillamentis confectum fuisse videtur. *Sutilia* sunt, quæ supra crines annulatim crispatos vocavimus, horum enim sine, consuebantur aut conjungebantur: *Textilia* vero, τριχοπέγματα illa a vertice retro in cervicem ducta, quæque ad humeros dependent, manibus scilicet digitisque fuerunt implexa.

IV.

SEVERVS. AVG. PART. MAX. P. M. TR. P. VIII. *Severus Augustus, Parthicus Maximus, Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate nonum.* Caput Severi laureatum.

AETERNIT. IMPERI. *Æternitas Imperii.* Capita
Cara-

Caracallæ & Geta filiorum Severi, illius laureatum, hujus absque laurea.

Si, quæ *Morellii* est observatio, rari sunt nummi, qui duo capita Imperatorum exhibent, rariores vero, qui tria, hic certe inter rariores etiam numerandus. Præterquam enim quod integerrimus est & subtilissimus, ex auro adhuc purissimo constat, duosque Ducatos gravitate superat.

SEVERVS Africa oriundus interfecto Didio Juliano imperium obtinuit A. V. C. 946. Christi 193. Nummum nostrum anno nono ejus imperii, orbis redempti 202. cussum esse, tribunitiæ potestatis numerus indicat. Bella multa & feliciter gessit, sic ut nihil sit, quod cum Severi contentionibus aut victoriis conferas, sive copiarum multitudinem, sive nationum motus, sive numerum pugnarum, sive itinerum longitudinem celeritatemque consideres. VICTORIAM PARTHICAM MAXIMAM & nummi & Scriptores celebrant, ob quam PARTHICVS MAXIMVS dictus est. Nam debellatarum gentium cognomina, quemadmodum olim in libera Republica factum, ita Augusti quoque reliquis sui fastigii titulis adscribere solebant. Sic, teste *Ælio Spartiano*, Severus *Arabicus*, *Adiabenicus*, *Partbicus* est appellatus, Parthis, Adiabenis & Arabibus superatis. Sic Caracalla *Partbici* cognomen affectans, mirifica fraude Parthorum Regem circumvenit, quod factum crudelitatis & perfidiæ plenum fusc describit *Herodianus* L. IV. c. 10.

Superbus posterioris areæ titulus demonstrat, Severum per filios, quorum facies spectandas sistit, AETERNITATEM IMPERIO Romano promittere. Sperabat nimirum perpetuam familiæ suæ in Imperio successionem, quam

Specim.
P. 117.

Ælius Spar-
tianus in Se-
vero c. 1.

Mediobar-
bus p. 227.

Eutropius,
Hist. Rom.

L. VIII.

Herodianus
L. III. c. 7.

Spartianus
c. 16.

c. 9.

quam felici prolis serie hi PRINCIPES JUVENTVTIS
sint extensuri.

Spartianus

c.10. & 16.

Herodianus

l.III.c.10.

Natu majoris *Antonini Bassiani* caput laureatum est, quod ipse jam *Augustus*, & in administrando Imperio patris lateri adjunctus erat: *Getam* vero minorem ætate *Cæsarem* dixerant milites, eo sensu, quo Imperii candidati hoc nomine compellabantur, cujus proinde caput nudum apparet. Adeoque isti fratres cognomento ac potestate dissimiles, ornamento quoque dispari utebantur; cujus discriminis observationem solis nummis se debere *Tristanus* fatetur.

Tom. II. p. 71

Spartianus

in vita *Ge-*

te, c. 1.

Utrumque successorem habere voluit *Severus*, & hinc *Getam* quoque *Antonium* vocari iussit. *Ælius Spartianus* in vita *Severi* c. 20. scribit: Legisse me apud *Ælium Maurum* *Pblegontis Tralliani* libertum memini, *Septimum Severum* immoderatissime quum moveretur latatum, quod duos *Antoninos* pari imperio reipublica relinqueret, exemplo *Pii*, qui *Verum* & *Marcum Antoninos* per adoptionem filios reipublica reliquit: hoc melius, quod ille filios per adoptionem, hic per se genitos, rectores *Romane reipublice* daret. Attamen *Severus* satis prospicere non potuit, quo minus ipsa filiorum discordia spem suam fefellerit atque superarit. Etenim post ejus mortem *Antoninus* quidem & *Geta* susceperunt Imperium pari potestate administrandum, deque eo inter se dividendo constituerunt, verum primo statim anno *Antoninus* insimulatum fratrem insidiarum contra se cogitatarum, supra matris pectus interemit.

Herodianus

l.IV.c.1.3.

& 4.

V.

IMP. CAES. M. ANT. GORDIANVS. AFR. AVG.
Impe-

Imperator Caesar Marcus Antonius Gordianus Africanus Augustus. Caput Gordiani Africani iunioris laureatum, cum Chlamyde humero admota.

ROMAE AETERNAE. S. C. *Senatus-Consulto.*
 Figura muliebris stolata & galeata clypeo insidens, dextra victoriolam, sinistra hastam tenens.

Difficile quidem est, *Patino* teste, dignoscere in *Thes. Num.* nummis Gordianorum Africanorum facies, praesertim *p. 196. 197.* cum uterque similia habuerit nomina & cognomina, similes dignitates: quia vero faciem juniorem noster representat, ideo filio hunc assignamus.

Occiso Alexandro Severo Maximinus Thrax ex tur- *Eutropius*
 ba militari ad imperium accessit, sola militum volun- *l. 9.*
 tate, cum nulla Senatus intercessisset auctoritas, neque ipse Senator esset. Hic aspere ferociterque adepta pote- *Herodianus*
 state utebatur, & ad id potissimum dabat operam, ut impe- *l. VII. c. 1.*
 rium sibi saevitia constabiliret. Sed, quia in milites quo- *Julius Capi-*
 que saeviebat, exercitus qui in Africa erat subita & ingenti *tolinus in*
 seditione GORDIANVM senem, virum gravissimum, qui *Maximin.*
 erat proconsul, *Imperatorem* fecit. Et primo quidem in- *c. 13. 14.*
 vitus Gordianus purpuram sumpserat: postea vero cum *Herodianus*
 vidit neque filio, neque familiae suae tutum id esse, volens *l. c. c. 4. seqq.*
 suscepit imperium, & appellatus est ab omnibus Afris AV-
 GVSTVS cum filio apud oppidum Thydrum: inde Car-
 thaginem venit cum pompa regali, Romamque ad Sena-
 tum litteras misit, quae in odium Maximini gratanter acce-
 ptae sunt: *Appellati etiam Gordianus senex & Gordianus*
juvenis a Senatu AVGVSTI.

Afri eo tempore Gordianum a se AFRICANVM *Herodianus*
 appellaverunt. *Addunt quidam Africani cognomentum* *cap. 5.*

D

Gor-

Gordiano idcirco inditum, non, quod in Africa imperare
 cœpisset, sed quod de Scipionum familia originem traheret.
 In plurimis autem libris inveniō & hunc Gordianum (Se-
 nio-rem), & filium ejus pariter IMPERATORES appella-
 tos, & Antoninos cognominatos: alii vero Antonios:
 Hæc Julius Capitolinus in vita Gordian. c. 9. qui eandem
 sententiarum de nomine Antonini varietatem in Opilio
 Macrino retulerat: Nec inter Antoninos referendi sunt
 duo Gordiani, qui aut prænomen tantum Antoninorum
 habuerunt, aut etiam Antonii dicti sunt. Nihilominus
 in vita Gordian. c. 17. asserit, Gordianum Senio-rem An-
 toninorum cognomine semper esse nuncupatum, & Anto-
 ninum filium suum significari voluisse. Et paulo post de
 Gordiano Juniore: Primis diebus sui natalis Antoninus
 est appellatus. Mox in Senatu Antonini nomen est editum,
 vulgo deinde Gordianus haberi cœptus. Juxta Capitoli-
 num igitur in nummo legendum esset ANTONINUS. Sed
 Lampridius in Heliogabalo non dubitat scribere: Hic
 (Heliogabalus) ultimus Antoninorum fuit, quamvis co-
 gnomine postea Gordianos multi Antoninos putent, qui
 ANTONII dicti sunt, non Antonini. Et Adolphus Occo
 p. 426 testatur, Græcos Gordianorum Nummos habe-
 re ANTONIOC. Huc facit, quod Onuphrius in Fastis
 & Gruterus in Corp. Inscript. veteres lapides adducunt
 tertio Gordiano positos in quibus dicitur: M. ANTO-
 NIVS Conf. Sertorius Ursatus de Notis Rom. p. 235.

Capitolinus in vita Gord. c. 11. Uterque vero Gordianus Senatui Populoque Roma-
 no gratissimus fuit. Lectis enim litteris a Gordiano Pa-
 tre ad Senatum scriptis clamavit Senatus: Gordianos Au-
 gustos appellamus; Gordianos Principes agnoscimus Impe-
 ratores de Senatu Dii conservent: Imperatores nobiles
 victo-

p. 258. 259.
 p. 272.

victores videamus: Imperatores nostros Roma videat.
 Nullum igitur est dubium, eos ex Senatus-Consulto omnibus imperatoriis honoribus affectos esse, quorum haud postremus, quando Numismata cum eorum imaginibus cudebantur. Hic utique solennis erat Augustis Imperium capessentibus, & Senatus jam ante Gordianos in eam adulationis consuetudinem venerat. Ita Severus communicato in speciem imperio, *Albinum Cæsarem* appellavit, & quo omnia credibilia forent, iisdem illis ad *Senatum* relatis nummisque imagine ejus *percuti jussis*, statuisque erectis, simul aliis collatis honoribus, fidem gratiæ suæ fecit, ut tradit *Herodianus* L. 2. c. 15. Diadumeno cum patre Macrino Imperatore salutato statim apud Antiochiam *moneta ejus nomine percussa est: Macrini, usque ad jussum Senatus dilata est*, teste *Lampridio* in Diadumeno, c. 2. Gordianis idem accidisse nummi eorum superstites abunde probant, qui, uti observat *Patinus*, *rarissimi sunt ex quovis metallo: Thef. p. 86. argentei supra aereos, aurei supra ceteros.* Inter alios Gordiani junioris nummos aureus noster elegantia atque raritate nulli est secundus, utpote qui ex auro nemini, quod sciam, memoratus, ac sex fere Coronatos pondere exæquat. Eum jussu Senatus Romani cūsum esse nota SC. indicat. (Vide de his litteris explicationem nummi secundi aurei.)

Aversa pars exprimit sedentis Deæ simulacrum, ROMAE AETERNAE nomine insignitum. Eo scilicet Romanorum processit insania, ut divinos honores urbi suæ tribuerent, eique templa & aras ædificarent, nec non Sacerdotes constituerent. Inde *Martialis*: *l. 12. Epig. 8.*

Terrarum DEA gentiumque Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum.
 Inde tot nummi ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ celebrant, quorum
Harduinus in Num. pop. & urb. illustr. p. 424. seqq. men-
 tionem facit. Inde *Fleetwood* Inscriptionem vulgavit,
 quæ Sacerdoti hujus Deæ fuit dedicata: *Tullia. M. F. viva.*
fecit. sibi. & suis. M. Tullio. M. F. Cor. Cratippo. Fratri suo.
 Sacerdoti. Romæ. & Salutis. Inde apud *Oiselim* num-
 mus *Claudii II.* templum sex columnarum exhibet, in
 ejus meditullio *Roma, Dea instar* sedet, eo prorsus, quo
 in nostro, habitu. Comam premit galea crista ornata,
 sinistra hastam præfert, insidet clypeo: bellatricem nam-
 que Deam volebant videri. Dextra tenet victoriolam;
 cum enim bellicæ artis peritia & prudentia prævalere exi-
 stimesur, consequens etiam est, ut Victoriæ reportet, si
 huc applicare licet verba *Auctoris Etymologici Magni* ab
Oiselio citata, quæ de *Minerva* ille pronuntiat. Quin &
 Romam ad effigiem *Minervæ* effictam, testatur *Claudia-*
nus:

Roma triumphatis quæ possidet æthera regnis
Affilit innuptæ ritus imitata Minervæ.

L. 3. c. 18. Alias quoque *victrix Asiæ Europæque* Roma *Floro* dicitur.
 Sigillatim hoc nummo indicatur, Romanam Rempubli-
 cam tyrannide *Maximini* equidem pressam, non tamen
 oppressam, sed virtute *Gordiani* liberatam esse, victo-
 riamque reportasse.

Vid. Occo p. Sed & ROMÆ AETERNÆ elogium huic Deæ
 238. 256. 321. adscribitur, idque tam in *Hadriani*, *Antonini Pii*, *Com-*
 416. & 426. modi, *Alexandri Severi*, aliorumque, maxime *Gordia-*
ni *Vaillant* norum nummis fieri consuevit, quam apud multos Ro-
 1. 2. p. 140. manarum rerum *Scriptores.* *Ansonius Gregorium*,
 cui

cui Fastorum suorum libros nuncupavit, ita alloquitur:

Ignota AETERNAE ne sint tibi tempora ROMAE. Urbs aeterna audit Symmacho & Ammiano Marcellino passim, atque hoc epitheto a cæteris urbibus dignoscitur. Et licet hæc posterior appellatio, Spanhemio teste, vix ante Antoninorum tempora occurrat in monumentis antiquis, quorum ævo demum templum VRBI AETERNAE erectum accepimus; prisca tamen fuit Romanorum opinio, Urbem suam æternam fore. Unde ea ortum trahat, Florus L. I. c. 7. memoriæ prodidit: Tarquinius Superbus de manubiis captarum urbium templum erexit (Jovi Capitolino) quod quum inauguraretur, cedentibus ceteris Deis (mira res dictu) resistere Juventas & Terminus: Placuit vatibus contumacia numinum. siquidem firma omnia & AETERNA pollicebantur. Eandem rem narrant Livius, Dionysus Hal. & Plutarchus, dissentiunt autem in quibusdam circumstantiis. D. Augustinus quoque de C. D. L. IV. c. 23. prolixè refert hoc auspiciu, sed cap. 29. irridet illud, eoque deceptos fuisse Romanos ostendit. Add. Jo. Bap. Casalius de Urbis ac Rom. Imperii splendore, Part. I. cap. XXV. p. 122. seqq.

VI.

IMP. C. M. Q. TRAIANVS. DECIVS. AVG.
Imperator Caesar Messius Quintus Trajanus Decius Augustus. Caput Decii Patris radiatum, cum pectore armato.

FELICITAS SAECVLI. SC. *Figura muliebris stolata stans, dextra Caduceum tenet, læva Cornu copiae.*

Zosimus l. 1.
p. m. 6.
Zonaras T.
2. p. 229.
Victor de
Cas. p. 561.
Pomponius
Letus Ro.
Hist. l. 1.
f. 1111.

DECIVS familia dignitateque præstans, & omnibus præterea virtutibus ornatus, ab exercitu Illyrico contra Philippum Arabem *Imperator* factus, mox occiso Philippo summo potitus est Imperio. Deinde Romam profectus potestatem, quam suiceperat, firmavit, atque a Senatu AVGVSTVS est appellatus. Bonitate TRAIANO adæquatus, nomenque optimi Principis iudicio Senatus meruit. Hinc in nummis & in inscriptione apud *Gruterum* p. 273. TRAIANVS DECIVS vocatur.

Corona radiata, qua caput Decii cingitur, numinum propria fuit. Initium nomenque ducit a Sole, cuius caput, quando instar Dei specie humana pingitur, radiis redimitum in nummis apparet. Ex duodecim apicibus triangularibus contexta erat, pro numero signorum Zodiaci. *Virgilius* Æn. XII. de Latino:

cui tempora circum

Aurati bis sex radii fulgentia cingunt,
Solis avi specimen.

p. m. 46.

Tribuebatur etiam Imperatoribus Romanis, prioribus quidem non nisi jam inter Divos relatis; posterioribus vero vivis & mortuis promiscue, ut per eam divinitatis quandam speciem ostentarent. Hinc *Plinius* in Panegyrico Trajani: *Horum unum si prestitisset alius, illi jamdudum radiatum caput, & media inter Deos sedes auro staret aut ebore, augustioribusque aris & grandioribus victimis invocaretur.* Plenius de hac corona disserit *celeberrimus quidam Antiquarius* apud *Hottingerum* Diss. de Nummis Oriental. p. 115. seqq. Add. *Bulengerus* de Imperat. Rom. L. IX. p. 87. & *Wolffg. Lazius* Comment. Reip. Rom. L. IX. p. 799.

f. 111.

Decius autem, referente *Pomponio Lato*, cupiens nihil agere,

agere, nisi quantum Senatus juberet, *cenfuram amplissimo ordini permisit.* Jus quoque quinta relationis & Proconsulare imperium, unde Augusti omnes, Proconsulibus, nec non & jus Trib. pot. quod Augustus primus sibi perpetuo vindicaverat, arbitrio S. P. Q. R. permisit.

Cum igitur Decius Senatum Romanum in tanto habuerit honore, nemini mirum videri debet, quod ei etiam concesserit notam suam S. C. in aureo hoc numismate ponere. Et, si Trajanus (quæ Freberi & Wagenfeldii est sententia locis supra circa N. II. aureum memoratis) ex singulari modestia facultatem dedit Senatui e nobilioribus metallis nummos signandi; idem certe de Decio erit asserendum, quippe qui *bonitate TRAIANO adequatus est.* Cæterum raritatem eximiam huic nummo conciliat ejus magnitudo, siquidem, juxta Patini effa. *Introd. tum, omnia illa Numismata aurea, quæ magnitudinem, cap. VII. communem excedunt, sunt rarissima.* Ac speciatim Trajani Decii nummos ex auro inter rariores numerat Jo. Vaillant. Imo illud adhuc nostri pretium adauget, quod T. 2. p. 153. 8½ Coronatis pondere par est.

In eo figura muliebris FELICITATEM SAECVLI repræsentat. Manu altera caduceum tenet terræ impostum, ad constantiam & permanentiam ejus designandam; altera cornucopiæ gerit. Nimirum pax & omnium rerum abundantia felicitatem Sæculi conficiunt. Hinc Augustinus de C. D. per totum cap. XXIII. L. IV. felicitatem maximopere commendat, quæritque: *Cur tam sero huic tantæ deæ post tot Romanos principes Lucullus ædem constituit?* sub finem autem capituli illum Deum quæri jubet, qui felicitatem dare possit, & deorum falsorum multitudinem noxiam relinqui. Si vero quis amplius

plius scire desiderat, quid sit *Felicitas saeculi* in nummo laudata; huic *Vellejus Paterculus* brevem quidem, sed admodum concinnam descriptionem sistet, quando de felicitate tempore Augusti Romanae Reipublicae parta L. II. c. 89. ita loquitur: *Finita bella civilia, sepulta externa, revocata pax, sopitus ubique armorum furor: restituta vis legibus, judiciis auctoritas, Senatui majestas; imperium magistratum ad pristinum redactum modum; prisca illa & antiqua reipublicae forma revocata; rediit cultus agris, sacris honos, securitas hominibus, certa cuique rerum suarum possessio, leges emendatae utiliter, laetae salubriter, Senatus sine asperitate, nec sine severitate lectus. Bella sub Imperatore gesta, pacatusque victoriis terrarum orbis. Pleraque ad Decii imperium applicari posse apparebit, si consideres ea, quae hactenus ex variis scriptoribus allata sunt, & quae *Zosimus* de Decio profert: *Eum Scythas aggressum omnibus praeliis superiorem fuisse; Res ei ex animi sententia successisse; atque sic optime imperium administrasse.* Plures habuisset laudatores, si a persecutione atrocissima, quam contra Christianos ad insaniam usque instituit, abstinuisset. Et haec causa esse videtur *Hemclario* p. 137. & *Casaubono*, de iis qui post Gordianum tertium principes fuerunt, in notis ad Scriptores Hist. Aug. p. m. 166. quod Decii res gestae in historiae Caesarea corpore desiderantur. Neque FELICITAS illa diu duravit; biennio enim Imperii nondum exacto Decius contra Gothos infeliciter pugnans, in voragine paludis periit, ita ut nec cadaver ejus potuerit inveniri.*

p. 6.

*Pomp. L. 6.
tus, f. 111.*

*Zonaras,
T. 2. p. 231.*

SE.

SELECTA
NUMISMATA ARGENTEA.

I.

Calpturæ elegancia summopere commendat hoc Numisma, quæ mira sane & tanta est, ut neque calamo neque graphio satis exprimi potuerit. Magnitudine, si crassitiem addas, æreos ex ære magno æmulatur. Unciale est, & argenti puritas & nitor omnibus numeris absolutam reddunt ejus præstantiam.

Artemisiæ facies primo statim intuitu apparet; ubi merito admiratio quædam intuentes tenet, sive decus oris formamque suavissimam & vere regiam, sive circinatos crines, diadema, & velum posteriori capitis parti admodum meditentur. Et alii quoque nummi quotquot videre licuit (quo etiam referimus illum in Musæo Bosiano-Sagittariano observatum) in nitida Artemisiæ facie exprimenda certant.

Aversæ partis aspectu fere obstupescunt, videntes frontem dextrumque latus monumenti splendidissimi, secundum Perspectivæ artis regulas delineati. Inscriptio: ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ, prodit, sepulchrum esse notissimum, ab Artemisia in memoriam defuncti mariti Mausoli conditum, & Mausolei nomine inter septem mundi miracula numeratum.

Mausolus fuit, ut M. Tullius ait, rex Carie; ut quidam Græcarum historiarum scriptores, provincia Græciæ præfectus. Satrapen Græci vocant. Verba sunt A. Gellii L. 10. c. 18. A Diodoro Siculo vocatur καρίας δυναστῆων, L. XV. p. 398 item δυναστῆς, annumeraturque satrapis & ducibus, cum L. XVI. quibus Artaxerxi belligerandum fuit. Strabo de ejus familia sequentia habet: Ἐκατόμυθος τῶν καρίων βασιλέως, Geogr. L. 15. p. 451.

ἦσαν υἱοὶ τρεῖς, ΜάυσωλⓄ, καὶ Ἰδριεὺς, καὶ ΠιζώδαρⓄ. καὶ θυγατέρες δύο, ἣν ἡ πρεσβυτέρα Ἀρτεμισία συνᾶκησε τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Μάυσωλῳ. ὁ δὲ δευτέρⓄ Ἰδριεὺς Ἀδᾶ τῇ ἐτέρᾳ ἀδελφῇ. ἐβασίλευε δὲ ΜάυσωλⓄ. τελευταῖον δ' ἀπεκνⓄ, τὴν αἰχὴν κατέλιπε τῇ γυναίκῃ. *Etenim Hecatomno Caria regitres fuerunt filii, Mausolus, Hidrieus, & Pixodarus: filiae duae: quarum major natu Artemisia conjunx fuit fratris etate primi Mausoli: secundam in matrimonio habuit Asdam Hidrieus. Mausolus regnum tenuit: qui sine prole decedens, id uxori reliquit.* Magni nominis castella & oppida in ditione sua habuit Mausolus, sedes erat Halicarnassus, arx magna, & dominorum Cariae regia. Post XXIV. regni annum e vivis exemptus est, eique Artemisia soror & conjux ad biennium successit. Haec est illa ARTEMISIA, cujus imaginem in nummo nostro videre licet.

Diodorus
Siculus &
Strabo ll. cc.

Diod. L.
XIV. p. 435.

p. 208. 209.

Caput ejus velo atque Diademate tectum est, unde non immerito suspicari quis posset, Artemisiam a suis inter Deas relatam esse. Ea enim ratione saepe fingebatur Dearum habitus. Junonem plane describit ita *Martianus Capella*, cujus verba ex L. I. de Nupt. Phil. & Merc. citat *Cuperus* in Explicatione Gemmae Aug. Hujus suggestui Junonis subditus confessus, haud indecenter ornatus, ipsa vero TECTO CAPITE lacteo quodam calymmate praeitebat. Cui GEMMIS INSITVM DIADEMA PRECIOSIS. Et Aeternitati nec non Philologiae in deorum ordinem adscribendae diadema tribuit idem *Martianus*, teste *Cupero*. Apud *Oiselim* PIETAS, LXXVI. 4. CONCORDIA, LXXXIV. 1. LIBERTAS, LXXXVI. 9. capite velato occurrunt. Imo in nummis Augustarum inter DIVAS relatarum pars posterior capitis tecta tanquam divinitatis nota reperitur. Sic DIVA AVGVSTA FAVSTINA, DIVA FAVSTINA PIA, DIVA PAVLINA, DIVA

DIVA MARINIANA, velata cernuntur apud *Hemellarium* Tab. 26. 31. 39. & 43. Conjecturam vero nostram magis confirmat paulo post adducendus *Plinii* locus, ubi Artemisiam mortuam esse ait, antequam absolveretur Mausolei structura. Huic si addas, quæ de divinitatis signis capiti Artemisiam admotis hætenus differui, facile concedes, Mausoleum depingi non potuisse, priusquam exstructum fuerit, adeoque bene Artemisiam tanquam Deam spectari in eo nummo, in quo celebratissimum illud sepulchrum repræsentatur. Alias non dubitarem, *velamen Artemisia de lugentis & contristata signo* explicare, quam capitis velati significationem una cum aliis ex variis auctoribus probat Excellentissimus *WEDBLIUS*, in *Propempt. Inaug. de Nummis capite velato*. Certe maximos luctus, in quos post mariti obitum incidit Artemisia, *Cicero* & *Valerius Maximus* admirantur. Ille quidem *Tuscul. L. III. p. m. 225. Artemisia*, inquit, *illa Mausoli, Carie regis, uxor, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulchrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta contabuit*. Hic vero *L. IV. c. 6.* sequentibus verbis: *Gentis Carie regina Artemisia virum suum Mausolum fato absumptum quantopere desiderarit, leve est, post conquistorum omnis generis honorum, monumentique usque ad septem miracula proveci, magnificentiam, argumentari. Quid enim aut eos colligas, aut de illo inclyto tumulto loquere, cum ipsa Mausoli vivum ac spirans sepulchrum fieri concupierit, eorum testimonio, qui illam extincti ossa potione aspersa bibisse tradunt?*

Verum præcipue Mausolei ratio nobis est habenda, ejusque descriptio ex *Plinio* petenda, qui omnium optime & copiosissime eam adornavit: *Scopas*, inquit, *habuit* L. XXXVI. c. 5.

emulos eadem atate Bryaxin & Timotheum, & Leocharem,
de quibus simul dicendū est, quoniam pariter celavere MAV-
SOLEVM. Sepulchrum hoc est ab uxore Artemisia factum
Mausolo Caria regulo, qui obiit Olympiadis centesima an-
no secundo. Opus id ut esset inter septem miracula, in ma-
xime artifices fecere: Patet ab Austro & Septentrione,
sexagenos ternos pedes, brevius a frontibus, toto circuitu
pedes quadringentos undecim. Attollitur in altitudinem
viginti quinque cubitis: cingitur columnis triginta sex.
Ab Oriente calavit Scopas, a Septentrione Bryaxis, a Me-
ridie Timotheus, ab Occasu Leochares. Priusque quam per-
agerent, regina Artemisia, quæ mariti memoriæ id opus
extrui iusserat, obiit. Non tamen recesserunt, nisi absoluto
jam, id gloria ipsorum artisque monumentum judicantes:
hodieque certant manus. Accessit & quintus artifex.
Namque supra pteron pyramis altitudine inferiorem aqua-
rit, viginti quatuor gradibus in metæ cacumen se contra-
bens. In summo est quadriga marmorea, quam fecit Py-
thias. Hæc adjecta centum quadraginta pedum altitudine
totum opus includit. Omnia in nummo expressa sunt,
quoad angustia areæ capere potuit. Equidem Gisbertus
Cuperus, in Explicatione Numismatum antiquorum Apo-
theosi Homeri subjecta, p. 236. & E. G. Happelius in Re-
lationibus curiosis Tom. I. p. 359. etiam nummos addu-
cunt monumentum ejusmodi exhibentes, addita Inscri-
ptione: MATZOAEION: sed illi cum nostro nequaquam
comparari possunt, quippe qui faciem tantum antero-
rem Mausolei, nec fide satis dignam, repræsentant, in
nostro autem (uti dictum) frontis & unius lateris deli-
neatio conspicitur, optime cum Plinii descriptione con-
veniens. Adsunt columnæ elegantissimæ, supra pteron,
i. e. su-

i. e. supra summos Mausolei muros exstructa pyramis tot gradibus, quot in tam exiguo spatio exprimi potuerunt, in metæ cacumen se contrahit, in summo est quadriga. Hæc autem omnia immane quantum turbaret *Vitruvius*, L. 2. c. 8. aliamque longe formam Mausoleo adscriberet, nisi ejus verba cum Plinii descriptione laudatus *Cuperus* optime p. 239. seqq. conciliaffet, horumque auctorum consensum contra Al- latium aliosque firmissime stabilivisset.

Quadrigam illam marmoream, quæ in summo pyra- midis visitur, ornamento loco, operi superimpositam, fuisse judicamus. Quo in passu consentientem habe- mus Jo. Schefferum de re vehic. lib. 1. c. 18. p. 252., dum scribit, veteres hoc genere ornare templa maxime in sum- mo solitos. *Testantur*, inquit, *Primo nummi veteres in- genti copia, Græci Latinique, ut & monumenta alia. Dein- de Scriptores*: Justinus de templo Delphici Apollinis lib. 24. c. 7. & Propertius lib. 2. eleg. 3. de templo Apollinis Palatini Romæ. Formatos porro scribit hos carrus pri- mum ex auro, dein ex ære, nonnunquam auro inductos, interdum etiam fictiles. Adde ergo nostram quadrigam ex marmore, similiter ornatus gratia fuisse supra fasti- gium totius operis positam.

Excellentis igitur Mausolei pulchritudo movit *Lucia- num*, ut in Dialogo *Diogenis & Mausoli* fingat, Mausolum ob hoc suum sepulchrum dignum se credere, qui omnibus defunctis apud inferos anteponatur. Ita enim Mausolum loquentem introducit *Erasmus Roterodamo Interprete*: p. m. 203. *Quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumen- tum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum vi- delicet defunctorum alius nemo possidet, neque pari etiam pulchritudine conditum, viris scilicet atque equis, pulcher-*

rimo e saxo ad vivam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut vel pbanum aliquod simile baud facile quis inveniat. Ab eodem sepulchro, Mausolo Halicarnassi tanta operis magnitudine, omnique ornamentorum magnificentia erecto, Romani magnificentissima quæque apud se monumenta, *Mausolea* (Μαυσωλεία) appellarunt, ut est apud *Pausaniam* in *Arcadicis*, p. 482.

II.

GALBA IMP. *Galba Imperator*. Eques paludatus. HISPANIA. Caput muliebri clypeo impositum, ante faciem duæ spicæ, post eam duæ hastæ.

Famil. Rom.

p. 250. 253.

Similem nummum affert *Fulvius Ursinus* in *Sulpiciæ* gentis denariis, dubitat vero, cuinam *Galbæ* adscribendus sit: *Nisi*, inquit, *ad Ser. Galbam*, qui *Romæ* imperavit, referatur, dubium non est, quin *Ser. Sulpicio* tribuendus sit ei, a quo *Galba Imp.* genus duxisse dicitur. De eo *Svetonius* meminit lib. VII. cap. III. his verbis: *Familiam illustravit Ser. Galba Consularis temporum suorum eloquentissimus: quem tradunt Hispaniam ex Pratura obtinentem XXX Lusitanorum millibus perfidia trucidatis Viriati bellum extitisse. Sed Patinus, in Svetonio p. 345. Mediobarbus, p. 99. & Jo. Vaillant T. 2. p. 41. inter Galbæ Imperatoris numismata recensent. Vaillant addit: Hic nummus argenteus apud Dominam Lescot, Parisiis, & aureus in Thes. Regio, rarissimus est. Tantorum virorum suffragio nixus hunc nummum drachmalem antiquitatem non minus, quam raritatem ostentantem Imperatori Galbæ quoque adscribo, cujus asserti ratio in sequentibus reddetur magis explorata.*

GAL-

GALBA primus post Augusti genus finitum, ex re-
 liquis unus Romanorum summam rerum obtinuit. Tri-
 bus & septuaginta annis quinque Principes prospera for-
 tuna emensus, & alieno Imperio felicior quam suo. Vetus
 in familia nobilitas, magnæ opes. Dum vigebat ætas, mi-
 litari laude apud Germanias floruit. Proconsul Africam
 moderate: jam ienior, *citeriorem Hispaniam* pari justitia
 continuit. Octavo, quo provinciam regebat, anno Julius
 Vindex Galliaë proprator adversus Neronem rebellavit,
 Galbæque imperium obtulit. Nec diu cunctatus Galbæ
 conditionem partim metu, partim spe recepit. Vix au-
 tem pro tribunali conspectus est, cum omnes una voce
 IMPERATOREM eum consalutavere. Quod nomen
 ille non statim agnovit, sed patriæ se sollicitudinem suam
 præstiturum ostendit, non *Cæsaris*, neque *Imperatoris*, sed
legati Senatus ac populi Romani nomine. Paulo post su-
 pervenientibus ab Urbe nuntiis, ut occisum Neronem,
 cunctosque in verba sua jurasse cognovit, deposita Legati,
 suscepit *Cæsaris* & IMPERATORIS appellationem. Hinc
 de Nummis Galbæ *Patinus* in *Thes. Num.* p. 56. *is forte*
ob libertatis quandam indicandam speciem, nulla sculpta
fuit facies: in aliis Galbæ videtur effigies sed absque Au-
gusti titulo; quasi ille tantum Reipublicæ ob Neronis fa-
cinora labenti Præfectus esset: in iis etiam tantum
 IMPERATOR nominatur, quod tunc temporis dignitatem
 minus indicabat quam officium. Fortassis Galbæ in Ne-
 ronem odium fecit, ut ab ejus dignitatibus & titulis absti-
 neret.

Eques paludatus, qui in prima Nummi parte signa-
 tus est, *Ursini* & *Mediobarbi* iudicio potest ad Galbæ eque-
 strem aliquam statuam pertinere, quæ ab Hispanis ei de-
 creta

Dio, L. LVI.

p. 675.

Tacitus, I.

Hist. c. 49.

Svetonius in

Galba c. 2.

7. seqq.

Plutarchus

in Galba p.

1054 seqq.

Svetonius

c. 10. & II.

Patinus

in Thes. Num.

p. 56.

Ursini

& Mediobarbi

iudicio

potest

ad Galbæ

eque-

strem

aliquam

statuam

pertinere,

quæ ab

Hispanis

ei de-

creta

Wolffg. La. cretā fuerit. Equestris statua erat, cum equo ad cursum
zius, Com- incitato aliquis insidens sculpebatur: eaque imago ex
ment, Reip. ære, vel lapide, vel ebore facta ponebatur loco celebri.
Rom. L. IX. *Plinius Nat. Hist. XXXIV. c. 5.* Equestres utique status
p. 812. Romanam celebrationem habent, orto sine dubio a Græcis
 exemplo. Capite XXXIII. dixerat: Effigies hominum non
 solebant exprimi, nisi aliqua illustri causa perpetuitatem
 merentium. Galba in Hispania natus, Hispaniamque Tar-
 raconensem Proconsul gubernans, maximum hunc ho-
 norem sibi haberi meruit, ejusque memoriam hoc num-
 mo servari voluit.

In altera vero parte HISPANIA repræsentatur sub
 schemate capitis foeminini, comati & aristis coronati.
 Clypeus & hastæ incolarum fortitudinem designant.
 Inde *Florus l. 2. c. 6.* bellatricem illam viris armisque no-
 bilem Hispaniam laudat. Imo *Antonius apud Tacitum III.*
Hist. 53. Gallias Hispaniasque validissimam terrarum par-
 tem appellat.

Spicæ & aristæ pro symbolo habentur ubertatis agro-
 rum, abundantiaque rerum omnium. Hanc *Plinius pas-*
sim Hispania adscribit, inprimis *L. XXXVII. c. 13.* ubi post-
 quam de Italia dixerat: Quicquid est, quo carere vita non
 debeat, nusquam est præstantius: fruges, vinum, olea,
 vellera, lina, vestes, iuvenci. Ne equos quidem in triga-
 riis præferri ullos vernaculis animadverto. Metallis auri,
 argenti, æris, ferri, quamdiu libuit exercere, nullis cessit:
 Et iis nunc in se gravida pro omni dote varios succos &
 frugum pomorumque sapes fundit: Addit: Ab ea ex-
 ceptis Indie fabulosis, proximæ quidem duxerim Hispaniam,
 quacunque ambitur mari. Et *Epitomator Trogi Justi-*
pus L. XLIV. c. 1. pristinam Hispaniæ fertilitatem apertius
 expo-

exponit: In omnia frugum genera foecunda est, adeo ut non ipsis tantum incolis, verum etiam Italis, ubique Romanæ cunctarum rerum abundantia sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum magna copia est, verum & vini, mellis, oleique. Nec ferri solum materia præcipua est, sed & equorum pernices greges: nec summa tantum terra laudanda bona, verum & abstrusorum metallorum felices divitiæ: Jam lini, spartique vis ingens: minii certe nulla feracior terra. Sed hodie de tanta rerum affluentia Hispania nequit gloriari.

III.

IMP. CAESAR. VESPAS. AVG. COS. III. TR. P. P. P. *Imperator Caesar Vespasianus, Augustus, Consul tertium, tribunitia potestate, Pater patriæ. Caput Vespasiani laureatum.*

PACI. ORB. TERR. AVG. *Paci Orbis Terrarum Augustæ. Caput muliebri corona quadam cinctum.*

Appositæ litteræ EPE. vel EPH. nummum *Ephesticum* indicant, si *Patino* fides, qui easdem in alio Vespasiani nummo occurrentes ita explicat *Thef. Num. p. 68.* Alias raritas & metalli bonitas hunc nummum commendant, qui, etsi detrimentum quoddam perpessus sit, tribus tamen drachmis est ponderosior.

Rebellionem trium Principum & cæde, incertum diu & quasi vagum Imperium suscepit firmavitque tandem gens *Svetonius id Flavia, & ex ea Fl. VESPASIANVS.* Hic per militarem *Vespas. c. 1. Eutropius l. VII. Svetonius c. 4.* industriam ad imperium emerfit, ut qui a Claudio in Germaniam, deinde in Britanniam missus, vicies & bis cum hoste confligit; duas validissimas gentes, XX oppida, insulam Vectem Britanniae proximam, imperio Romano adjecit. Quare triumphalia ornamenta, duplex Sacerdoti-

Tacitus II.
Hist. 4. &
74.
Tacitus, c.
79. & 80.

dotium, **Consulatum & Proconsulatum** meruit. Dehinc cum ad motum Judæorum comprimendum exercitu ampliore Duceque forti & prudenti opus esset, ipse potissimum delectus est. Profligaverat bellum Judaicum, restabat Hierosolymorum oppugnatio magis arduum opus, cum amici militesque eum hortabantur, ut Principatum contra Vitellium susciperet. Initium conferendi Vespasiano Imperii Alexandriae factum, festinante Tiberio Alexandro præfecto Ægypti, qui Kalendis Juliis sacramento ejus legiones adegit. Isque primus Principatus dies in posterum celebratur, quamvis Judaicus exercitus quinto Nonas Julias juramentum præstitisset. Dum quæritur tempus locusque, quodque in re tali difficillimum est, prima vox, egressum cubiculo Vespasianum, pauci milites, solito adstantes ordine, ut Legatum salutaturi, **IMPERATOREM** salutavere. Tum cæteri accurrere, **CAESAREM & AVGVSTVM**, & omnia Principatus vocabula cumulare. Suscepto igitur civili bello, ac dubiis copiisque in Italiam præmissis, interim Alexandriam transiit, ut claustra Ægypti obtineret. Ac statim advenere litteræ, fusas apud Cremonam Vitellii copias, ipsum in Urbe interemtum nuntiantes. Tunc Vespasianus magna cum fama ad Urbem reversus, toto Imperii tempore nihil habuit antiquius, quam afflictam nutantemque Rempublicam stabilire primo, deinde & ornare. Nihil ornamentorum externorum cupide appetivit; ac ne **TRIBVNITIAM** quidem **POTESTATEM** & **PATRIS PATRIAE** appellationem nisi sero recepit. Et hæc causa esse videtur, quod anni tribunitiæ potestatis in nummo non fuerunt adscripti. Suppletur tamen hic defectus per annos *Consulatus*: siquidem nummus cusus est,

Svetonius
c. 7. & 8.

Svetonius,
c. 12.

Tacitus Hist.
V. 12.

est, cum Vespasianus tertio Consularem dignitatem gere-
ret, id est. A. C. 71.

De consensu præstantiorum Chronologorum anno
superiori urbs Hierosolyma a Tito Vespasiani majore filio
capta atque sic Judæa penitus devicta fuit. Hoc ipso vero
A. O. R. 71. Vespasianus & Titus Imperatores, magnificentum
agentes de Judæis triumphum, urbem ingressi sunt. Pul-
chrum & ignotum antea cunctis mortalibus inter trecentos
viginti triumphos, qui a conditione Urbis, usque ad id
tempus acti erant, hoc spectaculum fuit, patrem & filium
uno triumphali curru vectos, gloriosissimam ab his, qui pa-
trem & filium offenderant, victoriam reportasse. Qui con-
tinuo omnibus bellis ac tumultibus domi forisque compres-
sis, PACEM TOTIVS ORBIS pronuntiaverunt, & Janum
geminum obseratis obiberi claustris, sexto demum ipsi post
Urbem conditam censuerunt. Jure enim idem bonus ul-
tioni passionis Domini impensus est, qui etiam natiuitati
fuerat attributus, Verba sunt Pauli Orosii, L. VII. c. 9.
quæ apprime huc faciunt, atque posticam nummi partem
mirifice illustrant.

Nimirum PACI ORBIS TERRARVM AVGVSTÆ
Vespasianus hunc nummum sacrum esse voluit. AVGV-
STA PAX dicitur, quod eam Orbi Romano præstaret
VESPASIANVS AVGVSTVS. Augustam Pacem vocat
etiam Vellejus Paterculus, L. I. c. 126. de Augusti tempo-
ribus scribens: Quando Pax letior? Diffusa in Orientis
Occidentisque tractus; & quidquid meridiano aut septem-
trione finitur, PAX AVGVSTA per omnes TERRARVM
ORBIS angulos a latrocinijs metu servat immu-
nes.

Ipsa autem PAX Dea habita est ab antiquis, testibus

Onuphr.
Panvinius
in Fastis.
Mediobarb.
p. 110. 111.
Usserius
in Opere
Chron. ad
Christi 71.

Tom. I. Tab.
VII.

tot nummis, quibus ejus figuræ vario gestu atque habitu
in sculptæ, summamque exhibitæ ac declaratæ in *Oisellii*
Thefauro Num. p. 385. seqq. In nostro caput Deæ tan-
tum cernitur, integrum simulacrum cum Inscriptione:
PACI AVGVSTAE, sicut *Tristanus* in Nummo ejusdem
Vespasiani.

Singularem hujus Imperatoris cultum erga Deam
Pacem arguit etiam *templum Pacis*, quod inter nova ope-
ra a Vespasiano facta *Svetonius* recenset c. 9. Et *Colonia*
Flavia PACENSIS ab eodem deducta, quo nomine
Deulton urbs Thraciæ venit in nummo Trajani apud *Jo.*
Kaillant, in Num. Colon. p. 214. & *Harduinum* in Num.
Ant. Pop. & illustr. p. 137.

IV.

DIVVS TITVS AVGVSTVS. Caput Titi
laureatum.

JVLIA AVGVSTA DIVI TITI *Filia*. Ca-
put Juliae.

Tacit. Hist.

II. c. 1.

Svetonius in

Titoc. 1.

Eutropius

L. VII.

Sveton. c. 6.

c. 11.

Victor in

Epit.

L. VII.

Decor oris cum quadam majestate, & quæ in expli-
catione antecedentis Nummi jam de Tito differuimus,
facile ostendunt, qualis ille fuerit. Vir omnium virtutum
genere mirabilis, adeo ut *amor & delicia humani generis*
diceretur. Patri Vespasiano collega & in tribunitia pote-
state, & in septem consulatibus fuit. Solus vix ultra bien-
nium regnavit, sed tanta cum gratia, ut eo mortuo quasi
perpetuo custode orbatum terrarum orbem deflerent.
Inter DIVOS relatus est, inquit *Eutropius*. DIVVS est
Dom. Jac. Deis. Nummum igitur post Titi Apotheosin per-
cussum esse ex DIVI titulo liquet. Hic notari meretur
Plinii judicium in *Paneg. Trajani p. m. 11. Dicavit caelo*

Dom-

Domitianus Titum, ut Dei frater videretur. Et p. 31. In-
genti animo DIVVS TITVS securitati nostræ ultionique
prospexerat, ideoque Numinibus equatus est.

JVLIA duplici jure AVGVSTA dicitur: Et a pa-
 tre DIVO TITO AVGVSTO, cujus ex Marcia altera
 uxore fuit filia: Et a patruo atque marito *Domitiano Au-*
gusto, qui ipsam adhuc virginem, devictus *Domitia* nu-
 ptiiis pertinacissime recusavit, non multo post alteri col-
 locatam ultro corrupit, vivo adhuc Tito; mox patre ac
 viro orbatam ardentissime palamque dilexit, ut tamen
 causa mortis etiam extiterit.

Svetonius in
Tito, c. 4.
Idem in
Domitiano
c. 22.

Zonaras
Annal. T. 2.
p. 196.

Nunc merito considerandum venit capitis integu-
 mentum, quo JVLIA in nummo est ornata. Cincinni
 & calamistrati capilli frontem vestiunt, qui retrorsum de-
 scendunt, sed ita ne aurem operiant. Striæ crinium digi-
 tis implexorum tegunt verticem atque cervicem, & his
 annexus est nodus ex capillis itidem contortus, quem
 Germani einen Zopff appellarent. *Tristanus T. 1. p. 232.*
 similem nummum describens *galericulum* esse arbitratur:
 dicit enim: *L' effigie de Julia ayant la perruque agencée*
comme Stace dit que Pallas & Diane les portoient.

Utraque torva genis flavoque in vertice nodo.

Non possumus non idem affirmare, cum recordamur eo-
 rum, quæ supra de *Domitia galericulo* prolata fuere.
 Sutilia quippe & textilia capillamenta, quæ *Tertullianus*
 vocabat, satis manifeste sunt conspicua. Et valde verifi-
 mile est, Juliam & Domitiam, quæ uno eodemque tem-
 pore vixerunt, æqualibus etiam ornamentis, licet diver-
 so modo dispositis, usas fuisse.

Porro nummus noster ex eorum numero est, quos
Suberatos aut *pelliculatos* vocant, latiusque exponunt *Car.*

Patinus, introd. ad Hist. Num. c. VIII. *Jo. Dan. Major*, in Epistola de Nummis Græce inscriptis, p. 4. & *Jo. Christ. Wagenfeil*, Diss. de re mon. Vet. Rom. cap. X. Intus scilicet est æreus, foris superinducta lamina argentea, tanto artificio, ut pro elegantissimo argenteo haberetur, nisi in limbi aliqua parte sulcatus, & in facie JVLIAE squama argentea fortassis per ætatem detrita sit, hiatu cupreo relicto. Hoc vero levitas quoque Nummi prodere videtur: etenim vix drachmalis est, quamvis magnitudine & exstantia satis sit conspicuus. De præstantia & antiquitate nummorum subæeratorum fuse differit laudatus *Wagenfeilius* loco memorato, ostenditque p. 47. artem illam nequissimam valde fuisse frequentatam apud Romanos, atque hinc ad veros argenteos Nummos a Braçteatis (hoc quoque nomine ille vocat subæratos) dignoscendos, introductum fuisse, ut interdum proborum ambitus, serræ alicujus instar, asperaretur: unde & Serratorum nomen, quod apud Tacitum legitur de Moribus Germ. c. 5.

V.

DIVA AVGVSTA MARCIANA. Caput Marciana.

CONSECRATIO. Carpentum a duabus mulabus vectum.

Cum Augustarum Nummi omnium consensu antiquiorum semper cæteris præstant, & ipsis Imperatoriis rariores sunt atque cariores, tum hujus Marcianæ numismatis præstantia ex eo redditur excellentior, quod sororem alicujus Augusti exhibet, & talem quidem, cujus tenuis mentio in priscis veterum scriptis: pondus autem Drachmæ habet.

Inte-

Integram descriptionem genealogicam domus
 MARCIANÆ continet Nummus a *Trifano* primum vul-
 gatus, & a *Morellio* in Specimine emendatus, in quo nomi-
 nantur MARCIANA AVGVSTA SOROR IMPERATORIS
 TRAIANI: in averfa vero MATIDIA sedens AVGVSTÆ
 Filia dicitur: & hæc insuper filiabus hinc inde stantibus
 manus imponit, quæ fuerunt, Sabina uxor Hadriani Impe-
 ratoris, & Matidia junior. A Plinio describitur *nostra*
 tanquam Trajani æmula, & ejus cum Plotina concordia
 maxime extollitur: *Soror autem tua, (ita alloquitur Pli-
 nius Trajanum in Panegyrico p. m. 77.) ut se sororem esse
 meminit? ut in illa tua simplicitas, tua veritas, tuus candor
 agnoscitur? ut si quis eam uxori tuæ conferat, dubitare co-
 gatur, utrum sit efficacius ad recte vivendum, bene institui,
 aut feliciter nasci. Nihil est tam primum ad similitudines
 quàm æmulatio, in fœminis præsertim: ea porro maxime
 nascitur ex conjunctione, alitur æqualitate, exardescit in vi-
 dia, cujus finis est odium. Quo quidem admirabilius existi-
 mandum est quod mulieribus duabus in una domo parique
 fortuna, nullum certamen, nulla contentio est. Suspiciunt
 invicem, invicem cedunt: quumque utraque effusissimè dili-
 gat, nihil putant sua interesse, utram tu magis ames. Idem
 utrique propositum, idem tenor vitæ, nihilque ex quo sentias
 duas esse, te enim imitari, te subsequi student. Ideo utra-
 que mores eosdem, quia utraque tuos habet: inde modera-
 tio, inde etiam perpetua securitas. Neque enim unquam
 periclitabuntur esse privata, quæ non desierunt. Obtulerat
 illis Senatus cognomen AVGVSTARVM, quod certatim de-
 precatæ sunt, quamdiu appellationem Patris Patriæ tu recu-
 sasses: seu quod plus esse in eo judicabant, si uxor & soror
 tua, quam si AVGVSTÆ dicerentur. Sed quæcumque illis
 ratio*

T. 1. p. 338.
 p. 31.

ratio tantam modestiam suavit, hoc magis digne sunt, quæ in animis nostris & sint & habeantur AVGVSTÆ, quia non vocantur. Quid enim laudabilius fœminis, quàm si verum honorem non in splendore titulorum sed in iudiciis hominum reponant? magnisque nominibus pares se faciant, etiam dum recusant? Postea tamen & Plotinam & Marcianam permisisse, ut AVGVSTÆ appellarentur, nummi earum superstites palam faciunt, sicut & Trajanus Patris Patriæ nomen tandem assumpsit. Marciana igitur his suis moribus a Plinio laudatis & amorem Trajani meruit & honores. Meruit scilicet, ut Trajanus conditam in Moesia civitatem ejus nomine *Marcianopolin* nominaret, qua de *Jornandes* lib. de rebus Geticis, cap. 16. Meruit, ut post mortem inter DIVAS referretur, multaque Numismata argentea & ærea cuderentur, æterna ipsius CONSECRATIONIS monumenta.

Cæterum observandus est capitis ornatus, diversus quidem a DOMITIÆ & JULIÆ hæctenus visis, nec ipse tamen aspectu indignus. In fronte MARCIANÆ non sunt cincinni aut calamistrati capilli, sed eorum loco tres series crinium manibus implexorum ascendunt, quarum semper una alteram longitudine & altitudine superat, nulla vero ultra aurem protenditur: super omnes vitta eminent, anteriora iis, quæ posteriori capitis parti annexa sunt, conjungens. A cervice versus verticem tenduntur capilli, & his impositum est sertum oblongum, quod textilibus itidem capillamentis compositum videtur. De quibus cum supra in explicatione Nummi III. aurei plura collegerimus, nunc de vittis pauca dicemus, quarum paulo ante fecimus mentionem, illud, quod in fronte Marcianæ altissime prominet, hoc nomine vocantes.

Vittæ

Vittæ erant ornamenta capitis, quibus mulieres Romanæ capillos colligabant: ita enim Ovidius lib. I. Metam.

Vitta coërcebat positos sine lege capillos.

Ad differentiam aliarum vittarum, quibus sacerdotes, augures, poëtae, &c. utebantur, has vittas crinales appellabant, unde Virgilius L. VII. Æn.

matres ubicunque Latinae

Solvite crinales vittas

Matronæ autem & virgines Romanæ adhibebant illas vittas non ad revinciendos solum capillos, sed præcipue ad pudicitiam indicandam, ut satis ostendit illud Ovidii L. I. de Arte amandi:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris.

Et quia tenues vittas vocat Poëta, non absurdum erit exinde colligere, sericas fuisse fascias, vel ex alia levi & tenui materia contextas. Quod denique ad externam vittarum formam attinet, eam non aliunde melius perspicere licet, quam ex ipsis Nummis & imaginibus antiquis, ubi varia vittarum genera deprehendes. Eorum quinque recenset Sperlingius Diss. de Nummo Fur. Sab. p. 22. & 23. ante quem nemo ex Nummographis, ut ipse p. 19. fatetur, istam rem tetigit. Discrimen quoque inquit ibi l. c. in vittis his crinalibus ostendunt Nummi, nam alie longiores apparent, alie breviores; Longiores totum caput circumdare conspiciuntur, ut in nummo Livia Medullinæ n. 39. apud Octavianum de Strada, & Antoninæ n. 41. & Octaviae n. 49. & proprie non tam vittæ quàm Suffibula dicebantur, quæ Festus describit. Suffibulum, inquit, vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales, cum sacrificant, habent, idque fibulâ comprehenditur. Breviores

vitta non nisi frontem cohonestant, vel non ulterius videntur progredi, capillis forsitan obiecta, ut in ceteris nummis Augustarum passim. Alias vittas crinales ut inversas spectare licet in nummis Plotinae n. 80. & 81. raro exemplo. Alias Augustas duplici vittâ conspicuas producant nummi, ut n. 86. Sabinam Hadriani uxorem, cui consentiunt alia quoque apud Tristandum. --- Occurrit adhuc aliud discrimen, ubi loco vittæ in galericulis cornu parvulum supra frontem se exferit, quo crines sustinentur, quod genus vittarum non ante Faustinae minorem observare potui, apud Oct. de Strada. n. 93. secuta sunt illam hoc exemplo, Julia Domna n. 122. Mesa n. 141. Julia Mamaea n. 146. Marc. Otacilia Severa n. 168. & alia. MARCIANÆ vitta ex brevioribus est, quia frontem tantum cohonestat, nec ultra aurem progreditur.

Ab aversa Nummi parte CONSECratio legitur, cujus etiam index Carpentum a duabus mulabus vectum, Consecrationem dicunt Auctores absurdissimam illam Romanorum ceremoniam, cum non tantum Imperatores mortuos Deorum inferebant numero, sed & eorum Uxores, Sorores, Filias, &c. religioso cultu venerandas sistebant. Catalogum Consecratorum conscripsit Onuphrius Panvinius Comment. in Fastos, p. 246. ubi inter Augustas consecratas Marcianam quoque numerat, ut jam mittam tot alios nummos a Spanhemio, Patino, Jo. Vaillant, aliisque vulgatos, quibus ejusdem CONSECratio variis symbolis exprimitur. Nemo autem facile negabit, huic AVGVSTÆ propter virtutes maxime tributam esse divinitatem, si recordari voluerit eorum, quæ Plinius in Panegyrico de ea pronunciavit, & quod Cicero virtutes alicubi appellat Divas, propter quas datur ascensus in cœlum.

Diff. VII.
p. 622.
Thes. p. 65.
T. 2. p. 66.

lum. Eadem virtutes effecerunt, ut Marcianæ imago carpento, quod nummus exhibet, imponeretur, eoque in pompa solenni traduceretur.

Talia carpenta quidam pro iisdem habent cum Then-
sis inter quos *Pyrrhus Ligorius*, de Vehiculis antiquis cap. V.
Sed *Jo. Schefferus* de re vehiculari lib. II. c. XVII. & XXIV.
clarissime ostendit, nominata vehicula nimis diversa fuisse, atque inter alia discrimina hoc adducit, quod thensarum quatuor habuerint rotas, carpenta duas tantum. *U*usus tamen & thensarum & carpentorum horum fuit, ut in iis ducerentur imagines Deorum Dearumque in pompa Circensi. De thensis disertim *Festus*: *Thensam ait vocari Sinius Capito vehiculum, quo exuvia Deorum ludicris Circensibus in circum ad pulvinar vehuntur.* De carpentis res, ut puto, manifesta erit ex *Svetonii* mox adducendo, & sequenti *Isidori* loco: *Carpentum pompaticum vehiculi genus est, quasi carrum pompaticum.* Eum secutus *Schefferus*, ut hoc carpenti genus a cæteris, cum quibus nil habet commune, distinguat, *carpentum pompaticum* quoque appellat. Scilicet priusquam spectaculum Romæ in Circo exhiberetur, insignis præmitti solebat apparatus, in quo Deorum statuae a Capitolio per forum in Circum maximum sive curribus vehabantur, sive portabantur ferculis: Et quia juxta illud *Ovidii*:

Circus erat pompa celebris, numeroque Deorum;
hinc tales currus etiam consecratis tam viris, quam foeminis tribuebantur, ut illorum statuae hoc modo pompam Circensem redderent illustriorem. Hoc autem peculiare habebant *AVGVSTÆ*, quod ipsarum imagines veherentur carpentis, cum *AVGVSTORVM* veherentur thensis. Hinc *Svetonius* in *Caligula*: *Instituit matri Circenses,*

senses, carpentumque, quo in pompa traduceretur. *Jul. Capitolinus* in Antonino Pio: *Faustinam uxorem perdidit, quæ a Senatu consecrata est, delatis Circensibus atque templo, & Flamminicis atque statuis aureis atque argenteis, cum etiam ipse hoc concesserit, ut imago ejus cum Ætis Circensibus poneretur.* Non dubitandum existimat *Ger. Jo. Vossius*, de Orig. & Progr. Idol. L. II. c. 10. quin hunc morem vel ab Asiaticis acceperint Romani, vel Ægyptiis, idque ex *Strabone*, *Eustathio* &c. colligit, qui simulacra Deorum, quos istæ gentes coluerunt, in celebritate publica delata fuisse testantur. De carpentis mulierum consecratarum adhuc notandum, quod *Tristanus* arbitratur, ea non differre a lecticis illis, quibus animæ *Augustarum* post mortem vehi putabantur in cœlum, ad contrahendum cum Jove matrimonium. Audiamus verba, quibus sententiæ suæ rationes profert: *Ils estimoient que les ames des Empereurs, & Imperatrices qui avoient bien vescu, ayans quitté l'alliance & union corporelle, alloient contracter un autre mariage dans le Ciel avec Jupiter.* Or *Martianus Capella* liure 2. nous apprend que les Deesses qui devoient aller faire ce mariage, estoient menées dans le Ciel en lictiere. Et cum sonitu introferretur lectica interstincta sideribus, cui ritu mystico crepitus præcinebant, qua mos fuerat nubentes Deas in cœlestis thalami pervenire consortia, où il fait voir que ces lictieres estoient accompagnées d'astres de part & d'autre. Aussi ie ne doute point que celles cy que l'on faisoit voir és pompes Circenses és deifications, ne fussent enrichies d'estoiles représentées dessus. Or *Capella* en suite de ce que dessus, pour monstrier que c'estoit veritablement la marque de divinité que cet élevation en lictiere dans le Ciel,

T. I. p. 237.

L. XX. l.

L. VII. cap.

Dionys. Hal.

L. I. VII.

L. VII.

L. VII.

L. VII.

L. VII.

Ciel, il adiouste & feint, que l' Athanasie ou Immortalité, qu'il qualifie fille de l' Apotheose, c'est à dire Deification & consecration, fut portée dans le Ciel en lictiere, en ces termes, *Et beus, inquit, virgo, præcepit Deorum pater hac regali lectica in cœli palatia subvecharis, quam quidem nulli fas est atrectare terrigena.* Hæc sunt, quæ laudatus Antiquarius disserit, occasione Nummi *JULIÆ TITI F.* in cujus aversa parte hujus *DIVÆ* carpentum sub aspectum venit.

Thes. p. 65.

At cur plerumque mulæ consecratarum trahunt carpenta? *Patinus* respondet: *Suspicio est equos πολεμικά ζῶα, ad bella natos, Imperatoribus servari.* *Tristanus* putat loco memorato, id propterea factum esse, quia etiam virgines Vestales in talibus carpentis vectæ fuerint, adeoque non inconueniens visum fuisse Romanis, si illis virginibus, quæ debebant manere sine macula aut pollutione, seruirent etiam hæc animalia pura & non contaminata. Sed *Spanhemius* accuratissimam responsionem nobis suppeditat, *Diff. VII. p. 614.* scribens: *Mulare carpentum nemo in nummis id genus mirabitur, qui novit relatum jam olim Mularum usum seu cum Mulabus vebicula, inter solita luxus & pompæ muliebris instrumenta.* Quam thesin ibi plurium auctorum testimoniis confirmat, ostenditque, traductum esse illum morem ex Oriente, ubi albi muli præcipuo loco fuerint habiti.

Figura denique horum carpentorum diversa in diversis nummis conspicitur. Communioem exhibent *JULIÆ AVGVSTÆ & AGRIPPINÆ* apud *Schefferum l. c. p. 215.* quorum carpenta tecto arcuato superne sunt clausa. *Marcianæ* vero carpentum rariorem & elegantissimam habuisse formam præsens docet Numisma.

VI.

IMPP. INVICTI. PII. AVGG. *Imperatores Invicti Pii Augusti. Capita Severi & Caracallæ, laurea coronatorum.*

VICTORIA PARTHICA MAXIMA. *Victoria gradiens, dextra tenet lauream, sinistra palmam. Nummus autem est drachmalis.*

Quinam sint IMPP. INVICTI. PII. AVGG. facile patebit, si conferantur capita hæc laureata cum illis, quæ in nummo quarto aureo videntur. Severi enim & Caracallæ effigies in utroque nummo tam accurate sunt expressæ, ut ovum ovo haud possit esse similis.

Uterque appellatur IMPERATOR, uterque AVGVSTVS; siquidem post *victoriam illam Partbicam*, cujus in averfa parte fit mentio, Caracalla a Severo in consortium Imperii fuit assumptus, teste *Herodiano* L. III. c. 10. ubi *Bassianum, majorem natu ex filiis Severi*, tunc honores Imperatorios adeptum *Severum Antoninum, accepto Marci cognomine, vocatum esse* scribit. *Spartianus* in Severo c. 16. *Ob hoc etiam, filium ejus Bassianum Antoninum, qui Caesar appellatus jam fuerat, annum XIII. agentem participem Imperii dixerunt milites.* Ad quæ verba *Casaubonus* annotat: *Factum hoc esse quinto, vel ut alii sexto Imperii Severi anno: ab eo tempore DVOS numerari cœpisse AVGVSTOS, Severum patrem & Antoninum filium.*

Iidem porro INVICTI dicuntur, titulo iis præsertim Imperatoribus usitato, qui gloriosam victoriam ab hostibus reportaverant. Hujus cognomenti jam *Svetonius* in Tiberio c. 17. meminit, Tiberio ob debellatum Illyricum, trium-

triumphum, magnosque honores decretos esse narrans, statimque subjiciens: *Censuerunt etiam quidam, ut Pannonicus, alii ut INVICTVS, nonnulli ut Pius cognominarentur.* Sic quoque apud *Tristanum* in nummo Alexandri Severi, post ejus *victoriam Persicam* cuso, cernitur ille Imperator in curru triumphali, cum inscriptione: INVICTVS AVGVSTVS, quam *Tristanus* ita explicat: *Ce magnifique Epithete de INVICTVS ne luy ayant pas esté mis autour de cette triomphante representation sans sujet de quelque exploit rare & de grande importance qui luy en auroit fait meriter le titre.* Severo hic titulus sæpe tribuitur in Nummis apud *Mediobarbum & Morellium*; nec immerito: quippe *felix ac prudens, armis præcipue: adeo ut nullo congressu nisi victor discesserit, ut Aurelius Victor de eo loquitur.* In nostro autem ipse cum filio hoc cognomen suscepit ob VICTORIAM PARTHICAM MAXIMAM, quoniam *Caracalla* huic patris expeditioni interfuerat, & jam Imperii consors erat constitutus. *Specim. p. 50 De Casari- bus, p. m. 551.*

Pariter utrique PII cognomen adscribitur, ad charitatem mutuam Severi & Caracallæ indicandam. Si eo sensu Pietatis vocem accipias, quo reverentiam denotat, quam sanguine juncti sibi invicem, maxime vivi mortuis debent, tunc Severus hunc titulum meruit, quando *patri, matri, avo, & uxori priori per se statuas collocavit*, referente *Ælio Spartiano* in ejus vita, c. 10. Ex eo vero, quod ipsi idem nomen cum filio est commune, colligere licet, in nummo quoque Pietatem spectari, quæ erga patriam officium observare monet. Plura de hoc Augustorum cognomento docent *Viri celeberrimi, Ez. Spanhemius, Diff. VIII. p. 720. & seqq. atque Gisb. Cuperus, in Expositione Inscript. & Marm. antiquorum Apotheosi Homerii*
sub-

subjecta, p. 286. seqq. eaque occasione nummis, inscrip-
tionibus, & auctoribus multam affundunt lucem.

VICTORIAM PARTHICAM MAXIMAM, de qua
in aversa Numismatis parte Severus & Caracalla glorian-
tur, omnium copiosissime describit Herodianus, l. III. c. 9.
Verba Interpretis adjiciam: *impositus navibus permultis
exercitus univertus, nequaquam quo intenderat, Romanam
appulsus ripa: sed undarum impetu Parthorum ad agrum
profectus, baud procul Ctesiphonte, qua in urbe sedes regis
est. Is tunc pacem agitans, ac nihil ad se pertinere Seve-
ri pugnas autumans, quas gereret cum Atrienis, otiosus
videlicet, nihil expectabat mali. Caterum Severi exerci-
tus quum ad eas ripas vi fluminis inductus moxque in
terram esset expositus, omnem ilico depopulari agrum coe-
pit, abactisque, ut in quaeque inciderant, pecoribus, ad ve-
scendum, vicisque aliquot incensis, paulatim usque ad Cte-
siphontem perrexerunt: qua in civitate magnus Rex Ar-
tabanus commorabatur. Igitur imparatos nacti barbaros,
caesis primo quicumque restitissent, direptaque mox urbe,
pueris foeminisque in captivitatem abductis, tantum ipse
rege cum paucis equitibus elapso, thesauris illius ornatuque
omni & suppellectile potiti, victores regrediuntur. Ita
Severus, fortuna magis quam consilio, PARTHICAM
VICTORIAM adeptus est. Igitur prospere succedenti-
bus rebus, literas ad senatum populumque Rom. de se magni-
ficas dedit, ac depictas in tabulis pugnas, victoriasque suas
exposuit: nihil non honorum decernente senatu, & super
his cognomina imponente devictarum gentium.*

Sed haec Inscriptionem tantum declarant, nunc ipsum
simulacrum Victoriae contemplemur. Eam & a Graecis
& a Romanis tanquam Deam cultam fuisse constat ex anti-
quis

quissimis harum gentium litteris ac monumentis. Hesiodus Victoriam dicit filiam Stygis & Pallantis, in Theogonia ita canens:

v. 383. seq.

Στύξ ἢ τέκ' Ὀκεανῶ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγῆσα
 Ζῆλον καὶ ΝΙΚΗΝ καλλίσφουρον ἐν μεγάροισι,
 καὶ Κεραίῃ, ἠδὲ Βίην, ἀειδείκεται γένεσθαι τέκνα,
 τῶν γὰρ ἐς' ἀπείρουθε Διὸς δόμου. ἔδῃ τις ἔδην,
 οὐδ' ὁδὸς, ὅππῃ μὴ κείνοισι θεὸς ἠγεμονεύει.
 Ἄλλ' αἰεὶ παρ' Ἰνὸν βαρυκτύπῳ ἐδραίωνται.

*Styx vero peperit Oceani filia Pallanti mixta,
 Zelum & NICEN (Victoriam) pulchros talos habentem in adibus,*

*Et Robur, atque Vim, præclaros genuit filios,
 Quibus non est seorsim à Jove domus, nec ulla sedes,
 Neque via, qua non illis Deus preit:
 Sed semper apud Jovem graviter tonantem sedens
 habent.*

Simulacrum hujus Deæ quomodo formatum fuerit, Prudentius L. II. contra Symmachum his versibus innuit:

vers. 31.-380

*Quid miles, propriis diffusus viribus, optas
 Irrita feminea tibi met solatia forma?
 Nunquam Pinnigeram Legio ferrata Puellam
 Vidit anbelantum regeret quæ tela virorum.
 Vincendi quæris Dominam? sua dextera cuiq; est,
 Et Deus omnipotens; non pexò crine Virago,
 Nec nudò suspensa pede strosioque revincta,
 Nec tumidas fluitante sinu investita papillas.*

Quod verbis definit Prudentius, id in Nummo evidentissime expressum cernimus. Nimirum IMPP. INVICTI Severus & Caracalla, vana persuasi opinione, ac si omnem

MA JIV

H

feli-

felicitatem, qua hactenus contra Parthos usi erant, VICTORIAE debeant, in honorem Deæ imaginem ejus nummo insculpi curaverunt. Apparet igitur virgo lauro coronata, alisque ornata, quibus e caelo devolare putabatur ad eos, quos suis ornare successibus vellet: hinc *Ausonius* Epigr. I.

Tu quoque ab aethereo prapes Victoria lapsu.

Vel juxta *Pburnutum*: Victoria alata fingitur, quod ea negotia, quæ subit, quam celerrime procedant, nec ullo modo impediri possint. Dextra protensa coronam lauream gestat victorum præmium: ita enim *Ovidius* lib. 2. *Trist.* de Victoriâ:

Ausoniumque ducem solitis circumvolet alis,

Ponat & in nitida laurea ferta coma.

Hist. Fragm. L. 2. p. m. 151. *Huc facit, quod de Metello Sallustius refert: Ei sedenti transfenna demissum Victoriae simulacrum cum machinato strepitu tonitruum coronam capiti imposuisse. Plinius*

p. m. 9. quoque in *Paneg. Trajani* lauream tanquam Victoriae insigne allegat, dum ait: *Allata erat ex Pannonia laurea, id agentibus diis, ut invicti Imperatoris exortum Victoria insigne decoraret. Sinistra palmae ramum tenet, sive, ut*

L. III. de *Claudiani* verbis utar, *palma viridi gaudet custos imperii*
Laudibus *Virgo*, quia palma signum erat victoriae in omnibus certaminibus, teste *Plutarcho* *Sympos. L. VIII. quæst. 4.* Quare
Stiliconis. *Trimatius* vetus poeta (ut citat *A. Gellius* lib. 6. c. 6.) lib. 2. *Iliados* cecinit:

Dum dat vincenti prapes Victoria palmam.

Graditur autem, tanquam festinans, & ut porro *AVGVSTI* præliis utantur secundis effectura.

VII. AN.

VII.

ANTONINVS PIVS AVGVSTVS. Caput Caracallæ laureatum.

LAETITIA TEMPORVM. Navis circa quam quadrigæ & varia animalia. Pondere dimidiam drachmam vix excedit hoc Numisma, quoniam ex argento non adeo puro est conflatum.

Adversæ areæ inscriptio non satis dilucide ostendit, *In Opilio* a quonam Imperatore sit cūsum. Enim vero, teste *Ca-Macrino pitolino, Pius primus, Marcus secundus, Verus tertius, Commodus quartus, quintus Caracallus, sextus Geta, septimus Diadumenus, octavus Heliogabalus, ANTONINI* fuere, & in horum omnium nummis (exceptis, juxta *Spanhemium*, L. Vero & Geta) hoc nomen expressum legitur, sæpissime PII tantum & AVGVSTI additis cognominibus, ut adeo tot ANTONINI non minimam inducant confusionem. Huic tamen occurri posse statuunt harum rerum periti, si observetur numerus Tribunitiæ Potestatis vel Consulatus, aut hoc deficiente ad vultum cujusque horum Imperatorum bene attendatur. Cum vero in hoc, quod præ manibus habemus, Numismate neque Tribunitiæ Potestatis neq; Consulatus annus sit appositus, & certum sit, nullum ex Antoninis ejusmodi vultum tulisse, quam Caracallam & Heliogabalum, quorum proinde nummi difficillime ab invicem distingui possunt, nostrum jam est dispicere, an Heliogabalo, an vero Caracallæ hic noster tribuendus sit? Et facilis quidem foret hujus quæstionis decisio, si universaliter verum esset, quod dudum observarunt Antiquarii, in singulis Eliogabali nummis latinis sydus cerni in stellæ modum cum sex aut septem

Diff. VIII.

P. 753.

P. 330.

aut octo radiis, illudque Solem repræsentare, Imperatoris istius Numen præcipuum: Verum totam hanc rem evertit *Carolus Patinus* in Num. Impp. ex ære med. ita scribens: *Quamvis hac notâ signatos prorsus ad Eliogabalum referam, alteri tamen adscribendos omnino non censeo, qui hac nota carent.* Nihilosecius pro certo habemus, nummum hunc *Caracallæ* caput exhibere, idque ex ipsa imagine & averso typo conjicimus. Conferatur quæso facies in hoc nummo expressa cum facie *Caracallæ*, quam proxime antecedens argenteus repræsentat, deprehendetur similitudo exactissima, quamvis, ut verum fatear, ea melius in ipsis nummis, quam in eclypsis æri incisis appareat. Vide si placet, quæ de nominibus *ANTONINI & PII Caracallæ* collatis, in explicatione nummi antecedentis diximus.

Ad averfam vero partem pertinent, quæ *Dio L. LXXV.* per interpretem habet: *Tum edita sunt varia spectacula propter reditum Severi, & decennium principatus ejus, ac victorias quas reportaverat: in quibus spectaculis apri sexaginta Plautiani invicem certaverunt, ut erat mandatum: cæque sunt alia permulta bestia, atque imprimis elephas & crocota. Id animal est Indicum, ac tum primum, quod sciam, Romam advectum est. Color ejus est leana permixta cum tigris: figura quodammodo ex cane & vulpe constat. Earum receptaculum in amphiteatro edificatum erat instar navis, ita ut reciperet quadringentas feras, easdemque simul omnes redderet: qua ex navi subito dissoluta exilierunt ursi, leana, panthera, struthiones, onagri, bissones: quod genus boum est patria & aspectu barbarum. Itaque septingenta fera, mansuetæque bestia simul concurrere, & postea confodi vise sunt. Occisis enim singulis*

gulis diebus centum, pro numero dierum festorum, qui septem fuerunt, septingenta sunt occisa.

Certe talem navem nummus ostendit, & varia circa eam animalia, quasi hæc navi soluta exiliissent. Et licet *Dio* hæc spectacula tantum in honorem Severi edita fuisse scribat, bene tamen Caracalla eundem sibi quoque tribuere potuit, utpote qui jam una cum Patre Imperium administrabat. Hæc enim acta sunt, postquam Severus decennium principatus sui attigit, ut ipse *Dio* testatur, & Caracalla statim post VICTORIAM PARTHICAM MAXIMAM Augustus renuntiatus fuit, quod quinto vel sexto Imperii Severi anno accidisse Inscriptiones ostendunt. Quis igitur inficiabitur, ab eo tempore Caracallam honores quoque cum Patre communes habuisse? Insigne exemplum nobis suppeditat nummus proxime antecedens, in quo non tantum iidem tituli utrique tribuuntur, sed & Victoria Parthica maxima Caracallæ æque ac Severo adscribitur. Cum autem inter causas spectaculorum etiam victoriæ Severi numerentur, & earum non minima fuerit Parthica maxima, cujus Caracalla in nummo allegato particeps factus est, inde sponte sequitur, etiam spectacula, propter victoriam illam edita, ad Caracallam pertinuisse. Accedit, quod, teste *Dione*, eodem anno celebratae sunt nuptiæ Antonini filii Severi (alias Caracalla dicti), & *Plautilla Plautiani filia*, quæ omnino LAETITIAM TEMPORVM maximopere augebant. Sic igitur Severus in nummo, eandem in aversa parte inscriptionem eosdemque typos exhibente, apud *Mediobar-*

bum & Job. Vaillant, suam in edendis istis spectaculis auctoritatem memoriæ prodidit, & Caracalla in hoc nostro nummo manifestare voluit, se t. t. eadem, qua pater,

H 3

pol-

p. 275.
T. 2, p. 107.

polluisse auctoritate, & quæ in hujus honorem facta sint, sibi quoque non minorem gloriam attulisse.

L. VII.

p. m. 121.

Quadrigæ vero circa navem in nummo apparentes monent, præter illas amphitheatricas voluptates perferas insolitas conceptas etiam in Circo ludos a Severo & Caracalla celebratos, iisque LAETITIAM TEMPORVM splendidiorum fuisse redditam. Nam teste *Dionysio Halicarn.* in ludis Circensibus primus erat quadrigarum, bigarum, singulariumque equorum cursus, sicut olim in Olympia. De hisce ludis veterum equestribus multa congestit lectu dignissima *Ulysses Aldrovandus* de Quadrupedibus solidipedibus cap. I. quem consulas.

Quatuor quadrigæ in nummo sunt expressæ pro numero factionum in quas distinguebantur quadrigarum, agitatores, ita ut singulæ factiones certo colore gaudent. De his *M. Aurel. Cassiodor.* lib. 3. variar. Epist. 51. *Colores in vicem temporum quadrifaria divisione funduntur, prasinus virenti verno, venetus nubila hyemi, roseus æstati flammæ, albus pruinoso autumno dicatus est, ut quasi per duodecim signa digrediens, annus integer signaretur, sic factum, ut Naturæ mysteria spectaculorum composita, imaginatione luderentur.* Vid. *Rosini* Antiq. Rom. L. V. c. 5. & quæ addidit ibid. *Dempsterus* p. 708. 709. De venatione ferarum in Amphitheatris idem *Rosinus* c. IV. p. 694. & *Spanhemius* Diss. III. p. 147. 148.

SELE-

S E L E C T A
N U M I S M A T A Æ R E A
M A X I M I M O D U L I .

Numismatum maximi moduli nomine ea intelligo, quæ Italis *Medaglioni*, Gallis *Medaillons* audiunt, horumq; imitatione Latine a quibusdam *Metaliones* vocantur. *Carolus Patinus*, in *Introduct. ad Hist. Num. cap. XIX.* & in *Thef. Num. cap. V.* *Josephus Monzerchius*, in *Præfatione*, quam *Commentariis* suis in *Selecta Numismata maximi moduli ex Biblioth. Cardin. Carpegnae* præmisit, atque *Joh. Christoph. Wagenfeilius* *Diss. de re Monetali Vet. Rom. Cap. VIII.* pretium & nobilitatem, quæ in hac Numismatum specie cum primis eminent, pluribus explicant, omnesque uno quasi ore asserunt, Numismata maximi moduli non modo propter crassitiem & molem metalli, sed etiam propter exstantiam & elegantiam figurarum principem inter res antiquas locum mereri. Quin imo ipsa quoque raritas hujus generis nummos summopere commendat, quæ tanta est, ut non nisi in instructissimis Nummophylaciis reperiantur. Causam non ineptam præbet vulgata illa opinio, maximi moduli Numismata non venisse in monetarum usum, sed eum duntaxat in finem fuisse percussa, ut rerum ab Imperatoribus gestarum memoria per ea conservaretur, & ad posterum propagaretur. Cui suffragatur ratio raritatis a *Jo. Smetio* in suis *Antiquitatibus* p. 170. ex *Gassendo* adducta: *Apud Petrum Gassendum legimus in vita Nic. Fab. de Perescio, Paris. cl. 10c XLI.* *Venceslaus Cobergerus Pictor Bruxelle de architectura, pictura, Deorum imaginibus, &*

numismatis (opus quadripartitum) censuit Medalias seu Metallica aenea a Julio ad Gallienum monetales non fuisse, quod forma, qua ferirentur, signarenturve, ante duos menses elaborari non possit, nec plures ducentis eodem typo percuti. Interim nemo Metalliorum numerum hucusque definivit: nam illi, quos *Aeneas Vico* recenset, minime sufficiunt, siquidem *Andr. Morellius* in *Specim. rei Num. Antiquæ* p. 17. ultra mille maximi moduli nummos promittit in opere suo æri incidendos, ubi simul docet, se ex solo *Thesauro Regio Parisiensi* ad quadringentos deprompsisse; & *Monterchius* testatur, in *Regina Christina Cimeliario* ducenta triginta quinque maximi moduli numismata fuisse. Ex duodecim istis nummis, quos hic in duabus Tabulis exhibemus, nullum reperies in serie ab *Æn. Vico* conscripta, imo sunt quidam inter nostros plane nondum vulgati, quos suo quoque loco indicabimus. Tres autem *Contourniatis* illis adnumeramus, non quasi hos eisdem cum Metallionibus faciamus, sed quia rarissimi isti nummi crassitie & magnitudine sua ad Numismata maximi moduli proxime accedunt.

I.

NERO. CLAUDIVS. CAESAR AVG. GER. P. M. TR. P. IMP. P. P. *Nero Claudius Caesar Augustus Germanicus, Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate Imperator Pater Patriæ. Caput Neronis laurea redimitum.*
PROFECTIO AVGVSTI. Imperator eques paludatus & dextra hastam ferens, præeunte & subsequente milite.

*Svetonius
in Nerone
c. 26.*

Nero petulantiam, libidinem, luxuriam, avaritiam, crudelitatem, non exercuit modo, sed & ipso vultu prætulit.

tulit. Hunc in nummis hodiernum contemplantur, & in hoc nostro quidem magnitudine satis conspicua expressum. Cervicem quoque habet obesam, & comam in gradus compositam, ut exactissime conveniat cum *Svetonii* descriptione: *Circa cultum habitumque adeo pudendus fuit, ut comam semper in gradus formatam in peregrinatione Achaica (in cujus memoriam hic nummus cusus est, ceu infra patebit) etiam pone verticem, summiserit.* Impia & truculenta ejus facta *Tacitus, Svetonius, Dio*, alii- que describunt.

c. 51.

De titulis Neronis multa differere supervacaneum foret, plerorumque enim considerationem eo instituimus loco, quo primum occurrebant. CLAUDII cognomen hæreditario jure possidet, utpote a Claudio Cæsare adoptatus, quo mortuo statim IMPERATOR consalutatus, immensisque cumulatus est honoribus, qui omnia principum insignia, magnumque GERMANICI nomen ipsi peperere.

Svetonius

c. 6. & 8.

Tacitus A.

I 2. c. 69.

Nunc de altera nummi parte, quæ inscriptione & typo PROFECTIONEM AVGVSTI exhibet. Scilicet NERO, cui alias *æternitatis perpetuæque fame erat cupido*, hunc nummum, insignem sane, ac nulli, meo quidem judicio elegantia aut cælatura posthabendum, cudi curavit in memoriam expeditionis suæ Achaicæ, qua de *Svetonius* in ejus vita, c. 19. PEREGRINATIONES duas omnino suscepit, Alexandrinam & Achaicam: sed Alexandrina ipso profectio die destitit, turbatus religione simul ac periculo. His suffragatur *Dio* L 63. ejusque Epitomator *Xiphilinus* in Nerone p. 187. cujus verba ex interpretatione *Guilielmi Blanci* hæc sunt: *Nero nec adversus Vologesum, nec contra Æthiopas, & Rylas Caspias, ut cogitabat, navigavit:*

Sveton.

c. 55.

vit: sed missis utroque exploratoribus, in Græciam transit,
 non ut majores ejus fecerant, Flaminius, Mummius, Agrip-
 pa, Augustus, sed ut currus agitaret, citbara caneret, præ-
 conis officio fungeretur, & tragœdias ageret. Non enim Ro-
 ma ei sufficiebat, non theatrum Pompeji, non circus maxi-
 mus, sed EXPEDITIONE (ἐκστρατείας τῶν) opus fuit, ut
 fieret, sicuti dicebat, Ἐϋδοκίμης, tantamque secum multitu-
 dinem adduxit, non solum Augustalium, sed etiam aliorum
 hominum, quanta si bellicus exercitus fuisset, aut Partbos
 aliasve gentes cepisset. Sed illi erant videlicet Neroniani
 milites, proque armis ferebant citbaras, plectra, personas,
 foccos. Itaque reportavit victoriam dignam tali exercitu,
 Terpnumque & Diodorum, & Pammenem, pro Philippo,
 Perseo, Antiocho, superavit. Mirum autem cuidam vi-
 deri poterat, cur Nero in nummo militari habitu ap-
 pareat, comitatus militibus, qui galeis clypeisque in-
 structi sunt, cum tamen Dio, & ex eo Xiphilinus dicat, mi-
 lites Neronianos in illo itinere pro armis citharas, plectra,
 & similia tulisse? Sed nos diligentius ad ipsa Dionis & Xi-
 philini verba attendamus, jungamusq; illud, quod Suetonius
 scribit: In Achaja Isthmum perfodere aggressus (Ne-
 ro), prætorianos pro concione ad inchoandum opus cohortatus
 est: tubaque signo dato, primus rastello humum ef-
 fodit, & corbula congestam humeris extulit. Sic & Lu-
 cianus in Dialogo, quem Nero inscripsit, seu de fossione
 Isthmi, expresse quoque τῆς στρατῆς h. e. exercitus men-
 tionem facit, dum ait: Οἱ μὲν δὲ ἐκ τῆς δεσμωτηρίου, τὰ πε-
 τρώδη καὶ δύσπερα ἐξέπονεν, ἢ στρατῆς τὰ γεώδη τὰ καὶ Πήπε-
 δα. Illi igitur qui in vinculis fuerant, petriciosis atque dif-
 ficilibus conficiendis exercebantur: exercitus autem ea,
 que terrea ac plana erant, fodiebat. Ex his omnibus con-
 jectu-

c. 19.

jectura nascitur, Neronem Roma exeuntem vel totum comitatum suum ita ordinasse, quasi ad bellum proficisceretur, cumque in Græciam venisset, & ab opere isto, cuius Svetonius meminit, abstinuisset, habitum atque arma militum mutasse; (quod maxime illud Dionis probat, ubi Neronem cogitasse adversus Vologæsum & Æthiopes navigare scribit;) vel prætorianos saltem milites in isto itinere armatos incessisse, Neronemque vestibus itidem militaribus indutum urbeque exeuntem comitatos. Insidet itaque Nero equo generoso, armatus lorica & hasta, humeros tegit paludamentum, in ectypo quidem non expressum, in ipso tamen nummo conspicuum.

boop Paludamentum Nonnio est vestis, que nunc chlamys dicitur: Chlamys autem Isidoro est, que una parte induitur, neque consuitur, sed fibula infrenatur. Paludamentum itaque sive chlamys fuit vestis exterior, in humero plerumque dextro fibula juncta; (vide in N. III. æreo effigiem *Commodi*) ita ut lævam tantum corporis partem amiciret, *Stattius*que diceret euntem tergo demissam *Chlamydem*. Hinc in Nummo nostro fibula in dextro Neronis humero, & ea chlamydis sive paludamenti pars apparet, quæ supra pectus & sinistrum ejus brachium extenditur, quod significat *Corrippus*, de laudibus *Justini Augustini*. L. II. vers. 118. 119. 120.

Cæsareos humeros ardenti murice textit

Circumfusa chlamys, rutilo que ornata metallo

Principis exerta vincebat lumina dextra.

Quemadmodum vero equo ad cursum incitato chlamys post tergum velut in aëre volitaverit, ex *Galbæ* nummo inter selecta Numismata argentea secundum locum occupante liquet. Confer de eadem veste *Gisb. Cuperum* in

Apoth. Homeri p. 157. seqq. Quæ hæcenus attulimus, specialem vocis *paludamenti* significationem arguunt, quæ cum *chlamyde* coincidit: sed generaliore affert *Festus*, dum omnia *militaria ornamenta paludamenta* dici ait: & *Varro* lib. de ling. Lat. *Paludata a Paludamenti: sunt insignia & ornamenta militaria.* Ideo quando auctores mentionem faciunt profectiois Imperatorum ad bellum, plerumque scribunt, *paludatos*, i. e. paludamento, lorica, aliisque militaribus ornamentis indutos abiisse. Vid. *Svetonius* in *Galba*, c. XI. *J. Capitolinus* in *M. Aurelio* c. XIV. alique, & de antiquis Reip. Romanæ temporibus *Livius* lib. 31. & 42.

Illud demum addere liceat, nummum hunc, quod sciam, nondum vulgatum esse, nullamque illius mentionem in scriptis rem nummariam illustrantibus me reperisse, adeoque cum non tantum a magnitudine, sed & a raritate commendari. Interim egregiam ipsi lucem præbent, ac vicissim mutuantur earum urbium nummi, quæ *ADVENTVM* *Neronis* ad æternam rei memoriam in his monumentis signarunt: ita *CORINTHVS* apud *Patinum* in *Num. Impp. ex ære med.* p. 116. & *Jo. Foy-Vaillant* in *Num. Colon.* p. 174. nec non *COLONIA PATRENSIS* apud eundem, p. 177. 178. 179. item apud *Morellium* in *Specim. Tab. VII.* p. 53. *ADVENTVM* istius *AVGUSTI* ad suas urbes celebrant.

Materiam hujus Numismatis scias metallum flavum esse, quod æri Corinthiaco non absimile videtur; pondere enim quartam fere libræ partem exæquat, ex quo non exigua auri admixti nascitur suspicio.

II.

ΑΤ. ΚΑΙ, Μ. ΑΤΡΗ. ΚΟΜΟΔΟΣ. Αυτοκράτωρ Καίσαρ
Μάγ-

Μάρκῳ Ἀυγέλιῳ Κόμοδῳ. *Imperator Caesar Marcus Aurelius Commodus. Caput Commodi laureatum.*

ΕΠΙ. ΣΤΡ. . . . ΟΥ. ΚΟΙΝΟΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. Ν ΕΦΕΣΙ.
 Επί Στρατηγῶν . . . ου Κοινὸν περγαμηνῶν καὶ Εφεσίων.
Sub Pratore . . . Commune Pergamenorum & Ephesiorum.
 Æsculapius dextra baculum tenens, cui intortus est serpens, sinistra victoriolam, & Diana polymammia fulcra innixa, cum calathō in capite. Nummus autem ex orichalco est conflatus, pondere unius & dimidiæ uncia.

Græca Epigraphæ circa caput Commodi hos ipsos titulos continet, qui in Latinis Numismatibus ipsi tribuuntur. Ἀυτοκράτωρ, Καῖσαρ idem sonant ac *Imperator Caesar.* Μάρκῳ Ἀυγέλιῳ ὁ Marcus Aurelius dicitur a Patre Marco Aurelio, cui in Imperio successit. Orosius acta ejus publica & privata admodum concinne tribus verbis eloquitur: *Commodus cunctis incommodus.* Herodianus vero L.I. Historiarum, Ælius Lampridius, & Xiphilinus ex Di-

Capitolinus in vita M. Ant. Phil. c. 4. Lampridius in Commodo c. 1. L.VII. c. 10.

Vocabulum ΕΠΙ, quod primum in ea occupat locum, Magni Spanhemii judicio, non in nummis solum aliisque monumentis antiquis, sed apud Auctores etiam passim, *tempus regiminis seu Rectorum loci, sub quibus res acta est, tantum denotat.*

Epist. ad Beg.

ΕΠΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ vi vocis est dux exercitus, sed in Græcis Imperatorum Nummis ii plerumque ita appellantur qui non solum militari, sed omni rei Romanæ in provin-

vinciis & urbibus præerant. Nec dissentiunt Glossæ antiquæ, quibus *Στρατηγός*, & *Magistratus*, *Duumvir*, *Prætor*, idem significant: Nec *Modestinus* *JCtus*, qui lib. XXVII. Dig. tit. I. De Excusationibus, leg. XV. hoc in sensu quoque illud vocabulum affert: *Ἐὰν ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, τῆστιν ὁ Στρατηγός &c.* *Si Magistratus Urbis, hoc est, Στρατηγός &c.*

Prætoris nomen exesum est, nihilque relictum præter Diphthongum finalem *οτ*, imo raritas nummi a nemine Antiquariorum mihi visorum producti, reliquas nominis litteras supplere prohibet, nisi forte cum *Patinno* & *Monterchio Publum Lipium*, vel cum *Harduino Quintilianum* ex similibus *Commodi* nummis *commodiori* mox loco allegandis intellexeris, de quo cum nemine pugnabimus. Cæterum *Tristanus* T. 2. p. 595. seqq. *ΕΤΡΑΤΗΓΩΝ* officium ac dignitatem fusius declarat; *Harduinus* autem in *Nummis pop. & urb. illustr.* p. 22. notat, ante *Antonini Pii* tempora *Στρατηγός* nomen in nummis vix semel occurrere, quod ab illius principatu passim offendas.

Porro in Nummo legitur: *KOINON ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΝΕΦΕCΙ*: ubi statim notanda sculptoris ἀβλεψία, qui male ante *ΕΦΕCΙ*. litteram *N* pro *K*. posuit; legendum enim fuisset *ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Κ. ΕΦΕCΙ*, eo modo, quo in alio maximi moduli numismate apud *Patinum* in *Thes.* legitur *ΘΥΑΤΕΙΡΗΝΩΝ Κ. CΜΤΡ.* cum & in aliis nummis sæpe *K*. pro *KAI* compendii causa scribatur. Non tamen desunt exempla, in quibus circa litteras sculptores antiqui errarunt, & quædam eorum collegit *Sperlingius*, in *Disser.* sæpius citata, p. 30. Nunc de *Pergamenis* atque *Ephesiis*.

p. 97.

Pergamo, Asiae civitati, filius Pyrrhi nati minimus, hoc nomen imposuisse dicitur *Pausania* in Atticis: Πέρ- P. 19.
 γαμϙ ἢ Πέργας ἐς τὴν Ἀσίαν ἄρειον δυναστεύοντα ἐν τῇ Τευ-
 θρανίᾳ κτείνει, μονομαχήσαντά οἱ παρὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ τῇ πόλει
 τὸ ὄνομα ἔδωκε τὸ νῦν ἀπ' αὐτῆς. *Pergamus cum in Asiam
 trajecisset, Arium in Teutrania dominantem, singula-
 ri de imperio certamine dimicans, occidit: Et urbi a se
 nomen dedit, quod nunc habet. Plinio audit longe cla- L.V.C. 30.
 rissimum Asia Pergamum, & Strabone teste Attaliorum L. XIII.
 Regum sedes fuit, quorum ultimus Attalus sine liberis de-
 cedens, Romanos reliquit regni hæredes, qui id in Pro-
 vinciae formam redegerunt. Ejus cives Pergameni ap-
 pellabantur, hinc *Stephanus* de Urbibus: Πέργαμϙ πόλις
 Ἀσίας. ὁ πολίτης, Περγαμηνός. *Pergamus, urbs Asia, Civis,
 Pergamenus.**

De Epheso idem *Stephanus*: Ἐφεσϙ, πόλις Ἰωνίας
 Ἰππωνασιῆτι. - τὸ ἐθνικὸν ἐφέσιϙ. *Ephesus, urbs Ionia cele-
 berrima. - Gentile Ephesus. Plinius* Ephesum vocat Ama- L.V.c. 29.
 zonium opus, & *Pausanias* in Achaicis urbem illam ab p. 206.
Epheso nomen accepisse scribit, quem *Caystri fluminis fi-
 lium* fuisse fabulantur. Postmodum Ephesii etiam in Ro-
 manorum venerunt potestatem, & more illorum tem-
 porum consueto nummis proculis Imperium, cui subditi
 erant, sunt venerati.

Sed hoc Numisma, de quo nobis sermo est, ΚΟΙΝΟΝ
 ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ, *Commune quoddam Perga-
 menorum & Ephesiorum commemorat, quod ὁ Πάνυ Span-
 bemi*us ita explicat: Nummum percussum esse in signum
Concordiae, a Pergamenis atque Ephesiis renovatae, publi-
 co communitatis earundem urbium decreto; *Dissert. IX.
 p. 794.* ubi mentionem facit *Nummi Medicei*, qui *Com-
 modi*

modi imaginem præferat, & in averfa hanc infcriptionem: KOINON ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙ. Antiquum id erat vitium Græcorum & populorum ab iis profectorum, contentiones inter fe & discordias agitare, ex quo captivi prius Macedonum, dein mancipia Romanorum facti funt. Ea vero labe æmulationis atque invidiæ florentibus etiamnum sub Romanorum Imperio civitatibus Græciæ & minoris Afiæ incubuit, ac in his maxime Pergamenis atque Ephesiis, quippe qui de jure Metropoleos, Primatu Gentis, Templorum, facrorum, aliisque id genus prærogativis sæpenumero certarunt. Evolvantur *Dionis Chrystomi & Aristidis* Orationes, in quibus fingulari facultate iftas aliasque urbes ad concordiam cohortantur. Et quidem Concordiæ sub variis Imperatoribus ab illis initæ luculentiffimum testimonium præbent nummi Augufti & Commodi, infcripti: ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Pergamenorum & Ephesiorum Concordia*, apud *Spanhemium, & Harduinum*; nec non ejusdem Commodi nummus apud *Patinum*, in Num. Mauroceni, & *Monterchium*, in Num. Max. Mod. Card. Carpegnae, in cujus altera parte duo ftant viri, quorum unus Æsculapium dextra tenet, alter Dianam Ephesiam, cum inscr. ΕΠΙ ΣΤΡΑΤΗΓῶ ΠΡΟΒΛΙΣ ΔΙΠΙΟΥ ΚΟΙΝΟΝ ΟΜΟΝΟΙΑ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ, *sub Pratore Publio Lipio Communitas, Concordia Pergamenorum & Ephesiorum*: h. e. (juxta *Monterchium*) *Communitas Pergami & Ephesi Concordiæ cauffa*: Sed quod obiter addo, *Harduinus* l. c. legendum putat: ΕΠΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΚΟΙΝΤΙΑΙΑΝΟΥ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ. *Sub Pratore Quintiliano Pergamenorum & Ephesiorum, subintelligendum tamen, Concordia*. Licet autem in nummo nostro vocabulum

p. 792.

p. 392.

p. 68.

p. 38.

lum ΟΜΟΝΟΙΑ s. Concordia non sit expressum, quisque tamen facile mihi concedet, Pergamenos atque Ephesios nihil vere ΚΟΙΝΟΝ s. *Commune* potuisse appellare, nisi depositis odiis ac simulatibus Concordiam prius inter se sanciverint. Adducunt igitur Deos suos, ut testes sint foederis, & conjunctionem suarum Urbium tueantur.

Æsculapius, Medicæ artis inventor, seu potius ampliator, Pergamenorum numen erat præcipuum, quare in nummis suis plerumque ejusdem imaginem exprimebant. Hujus cultus occasionem ipse Æsculapius dedisse videtur, si *Aristidi* fides, qui duas deductas in eam Urbem colonias scribit, primam ex Arcadia a Telepho, secundam & nobilissimam ab Æsculapio. Verba ejus sunt: καὶ γίνετα τοῖς μὲν χρόνοις αὐτῆ δευτέρῃ τῆς ἀποικίας δευτῆς ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἐξ Ἀρκαδίας τῶν ἄμα Τηλέφῳ, τῆ δὲ ἀξία καὶ τῆ δυνάμει πολὺ πρεσβυτάτη πασῶν ἀποικιῶν. *Et quanquam temporis ratione secunda hæc est Colonia (ab Æsculapio Pergamum) e Græcia post illam deducta, quam ex Arcadia Telephus cum suis deduxit, dignitate tamen & potentia omnium est antiquissima.* Haud mirum itaque, quod Pergameni consuetæ illorum temporum superstitione Æsculapium tanquam Deum, & quidem gentis alterum conditorem, coluerunt. Sed *Pausanias* in *Corinthiacis* p. 69. Epidauriâ cultum Æsculapii Pergamum traductum fuisse ait: τῆτο δὲ Ἀρχίας ὁ Ἀρχαίχμυς τὸ συμβαλὸν πάσμα θηρέουσι οἱ παρὰ τὸν Πίνδασον ἰαθεῖς ἐν τῇ Ἐπιδαυρίᾳ, τὸν θεὸν (Ἀσκληπιῶν) ἐπηγάγετο ἐς Πέργαμον. *Archias Aristæchmi filius a convulsione membrorum, qua inter venandum apud Pindasum correptus fuerat, in Epidauria sanatus, inde Dei (Æsculapii) religionem Pergamum traduxit.* Ucut est, Æsculapius certe tanta religione Pergami cultus fuit,

Tom. II. O-
rat. de Con-
cord. p. 304.

ut licet multæ aliæ gentes eum tanquam Numen adora-
 verint, tamen proprio quodam nomine *Pergameus Deus*
 vocetur *Martiali* L. 9. Epigram. 17. Ejus imago describi-
 tur, ut in nummo, apud *Albricum* de Deorum imaginibus:
Æsculapius Deus Medicinæ putatur, cum barba valde proli-
xa indutus habitu Medici, cujus manus baculum cum serpen-
te gestabat intorto. Meminit *Pausanias* in Corinthiacis si-
 gni *Æsculapiani*, cujus sola se facies, manus, & imi pedes o-
 stenderint; partes vero cætera tunica alba & pallio fuerint
 velata; sed in nummis plerumq; pectore etiam & dextro
 humero nudus pingitur. Illud vero in nostro peculiare ha-
 bet, quod manu sinistra *Victoriolam* gestat, quæ sinistra iti-
 dem auream tenet coronam. Ne tamen absque ratione id
 factum credas, tenendum, antiquos *Θεοὶ νικηφόροι* s. Deos
 victoriam ferentes posuisse, quando res ex animi sententia
 procedebant. Sic cum *Danaus Hypermenestram* in judi-
 cium vocasset, eo crimine, quod una ex omni filiarum numero
 patris imperata facere neglexisset, & illa *Argivorum* sen-
 tentia absoluta esset, in ejus judicii memoriam *Ἀφροδίτην νι-*
κηφόρον, Venerem victoriam præferentem dedicavit, quod
Pausanias in Corinth. memoriæ prodidit. *Plinius* in no-
 stram rem *Patrenses* in nummo *Commodi*, apud *Jo. Vail-*
lant, *Jovem Victoriam* gestantem exhibuerunt, quasi
Commodus eam *Jovis* ope reportasset, cum prælium ab
 ejus *Legatis* feliciter committeretur. In nostro autem
Æsculapius, *Deus Medicus*, victoriam gerit, sine dubio in-
 signe quoddam *Medicorum* tum *florentium* factum indi-
 cans, quod *Pergameni* isti *Deo* suo adscribunt. Ipse *Ga-*
lenus, *Pergamenus Medicus* clarissimus, tale quid palam
 facere videtur; ait enim *Lib. de Præcog. ad Posthumum*:
Commodum a se curatum esse dum faucium tumore vexa-
retur.

p. m. 48.

p. 61.

Num. Col.
p. 310.

retur: Aut fortassis prudentia Medicorum Romanorum consilia huc erunt referenda, quibus & Commodus ipse servatus est, cum ingens pestis Romæ sæviret, & remedia quædam illis præscripta, qui t. t. in ea Urbe degebant, quæ apud *Herodianum* L. 1. c. 12. enarrata reperies. Quamcunque causam elegeris, utrobique Pergameni habebant, de quo gloriantur, a suo Æsculapio hæc bona profecta esse, cui proinde Victoria tribuenda. Cur serpentem baculo intortum dextra teneat, *Hyginus* docet *Poët. Astron. lib. II.* Æsculapius hac de causa anguem tenere dicitur, quod cum *Glaucum* cogeretur sanare, conclusus quodam loco secreto, bacillum tenens manu, cum quid ageret cogitaret, dicitur anguis ad bacillum ejus adrepisse; quem Æsculapius mente commotus interfecit bacillo, fugientem feriens sæpius. Postea fertur alter anguis eodem venisse, ore ferens herbam, & in caput ejus imposuisse; quo factò, loco fugisse. quare Æsculapium usum eadem herba, & *Glaucum* revixisse. Itaque anguis & in Æsculapii tutela, & in astris dicitur collocatus. *Festus Pompejus* lib. 9. ideo draconem Æsculapii tutela esse existimat, quod vigilantissimum sit animal, quæ res ad tuendam valetudinem egroti maxime apta est: bacillum vero, quem habet, nodosum difficultatem artis significare. Alii alias adducunt rationes. Audiamus *Plinium*, L. XXIX. c. 4. Quin & angui inesse remedia multa creduntur, & ideo Æsculapio dicatur. Add. *Macrobius* L. 1. Saturnal. c. 20. Nec spernenda *Patini* observatio in Num. ex ære p. 224. 225. medio: Quamvis fabulatrix ars poëtica hac invenerit, suspicio tamen est, & *Græcos* & *Ægyptios* id didicisse ab *Hebræis*, neque enim sacras litteras ignorabant, & in his legerant insidæ & seditiose *Hebræorum* genti plagas à Deo O. M. inflictas fuisse, seditionis ulciscendæ causa, cujus reme-

Numer. c. 21 dicitur his verbis divinus Æsculapius Moysi præscripsit: *Fac serpentem & pone eum pro signo, qui percussus aspexerit eum, vivet; Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur.*

Ephesii, quam perpetuo sibi vindicabant Dianam, etiam hoc in nummo signarunt; nec fortassis injucundum erit effigiem *Μεγαλῆς τῆς Ἀρτέμιδος Ἐφεσίων*, magna Diana *c. XX. 28.* Ephesiorum, cujus in Apostolorum Actis fit mentio, ea forma expressam cernere, qua in celebri illo Ephesino templo colebatur. Mammæ, quibus tegitur *Multimammia* cognomen ipsi peperere, ut est apud D. Hieronymum in Epist. ad Ephes. *Erat Ephesi templum Dianæ, & ejusdem in ipso Multimammia, id est, multarum mammarum effigies; qua cultores ejus decepti, putabant eam omnium viventium nutricem.* Et ante eum Minutius Felix in Octavio hujus Deæ meminere verbis sequentibus: *Diana Ephesia mammis multis & uberibus exstructa.* Circa quem locum *Thef. Num. p. 298.* Oiselius annotat, antiquissimas editiones habere *veribus* seu *veribus* pro *uberibus*, ut adeo Minutius veram Dianæ Ephesiæ imaginem expresserit, quando dixerit, eam & *mammis multis & veribus exstructam* sive (uti in MS. legitur) *instructam* fuisse, h. e. jaculis, quibus utraque manu expansa, ipsa Diana quasi innitatur, quemadmodum Virgilio *verua* dicantur jacula & mucrones teretes. Confirmat hanc lectionem nummus noster, in quo Diana illa *veribus* suis terræ infixis ut firmissimis fundamentis innititur. *Num. Imp. p. 19. Thef. Oiseli* conjectura, *typum Dianæ Ephesiæ ab Ægyptiis ductum, Num. p. 299.* & ad *Isidis exemplum expressum esse.* De hac enim Macrobius L. 1. Saturnal. c. 20. *Isis juncta religione celebratur, quæ est vel terra, vel natura rerum subjacens soli:*
hinc

binc est, quod continuatis uberibus corpus Deæ omne densetur, quia terra, vel rerum natura aliu nutritur universitas. Sed & Calathus sive Modius in Isidis capite cernitur apud *Oiselum* Thef. Num. Tab. XLVII. n. II. unde Ephesii quoque capiti Dianæ calathum imposuerunt, qui utrobique fecunditatis & abundantia signum est. Velum denique circa caput Dianæ Ephesiæ Deitatem denotat atque Æternitatem.

III.

M. KOMOΔ. ANT. ATΓ. IMP. *Marcus Commodus Antoninus Augustus Imperator.* Caput Commodi nudum cum parte chlamydis humero admota.

ΦΟΕΑΙΚΙΤ. ATΓ. *Fœlicitas Augusti.* Leo equum prostratum supplantat & mordet: Adstat porta columnis aliisque ornamentis instructa, in cujus medio cernitur figura quædam humana, quasi contempletur atque admiretur hoc spectaculum.

Hic Nummus plane singularis est, & nondum, quod sciam, æri incisus. Meminit quidem ejus *Job. Dan. Major*, in Epist. de Nummis Græce inscriptis, tanquam *Hamburgi observati, in Bibliothecâ Senatûs ad S. Johannem publicâ*, sed nullum exhibet ectypum, nullamque averfæ partis interpretationem, saltem circa Perigraphas quædam notat, quæ suo quoque loco indicabimus. Cupreus est noster, & unciam duasque drachmas pondere excedit.

In antica parte ipsum caput Commodi insoliti quiddam præfert: Laurea enim caret corona, quam præcipuum Augustorum ornatum supra vocabamus. Attamen *M. Aurelius & L. Verus* etiam sine laurea cernuntur

apud *Tristanum* T. 1. Tab. 14. ut illius sæculi Imperatores promiscue ea fuerint usi in numismatibus. Nihilosecius formæ dignitas ex facie Commodi & capillis pulchre
 L. 1. c. 7. exstantibus cognoscitur, quam & *Herodianus* ita describit: *Erat Commodus pulchra virilisque facies, tranquilla facies oculis atque micantes, flava & crispa cesaries, ut in sole ambulanti velut igne quodam rutilaret, sic ut euntem quidam scribe aurea putarent conspergi: quidam etiam pro argumento divinitatis acciperent, ac radios esse illos circa verticem genitivos opinarentur. Adhuc lanugo malis proserpebat, easque quasi floribus convestiebat.* Hæc ille de Commodus juvene: sed nummum in virili ejus ætate percussum proluxa prodit barba.

Inscriptionem deprehendo prorsus extraordinariam: nam litteræ lineis rectis ad perpendicularum sunt dispositæ, ac Latina expriment vocabula, cum alias Græco idiomati inserviant. Equidem nomina Romana, qualia sunt *Μάγην* & *Κόμωδ* & *Αντωνίν*, etiam in nummis pure Græcis Romanam appellationem semper retinere, atque iidem illud *ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ*, quod in proprii cognominis vicem transierat, sæpius suum fecere, prout passim observare licet, & infra in Num. VII. Aereo Caracallam *ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ*, non *ΚΕΒΑΚΤΟΝ* vocatum legimus: imo *Xiphelinus*, inter titulos Commodi, quos Græco sermone recenset, hunc eodem modo eloquitur *ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ*: Sed vocem Latinam *Imperator*, quam hic prioribus litteris Græcis *ΙΜΠ.* signatam conspicis, nunquam memini me legisse in nummis Græce inscriptis, siquidem correctiores omnes pro ea habent *ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ*.
 Jungamus averse partis epigraphen non minus insuetam ac inauditam. Quid enim aliud per *ΦΟΒΛΙΚΗΤ.*
 ΑΥΓ.

*Epit. Dio.
 nis, in Com-
 modo, p. 291.*

ΑΤΓ. intelligi potest, quam FOELICITAS AVGVSTI?
 Nullum sane vocabulum in tota Græca lingua reperitur,
 quod has initiales habet syllabas ΦΟΕΛΙΚΙΤ; neque
 diphthongus ΟΗ a Græcis unquam est usurpata; potius scri-
 bendum fuisset ΦΕΛΙΚΙΤ. aut ΦΗΛΙΚΙΤ; quemadmodum in
 Inscriptione, quam ex *Reinesio* citat *Major* l. c., legitur: p. 40.
 ΦΙΑΙΚΙΣΣΙΜΑΙ i. e. *Felicissima*: Mitto nunc, quod
 Lambda minutum (λ) quadratis Græciæ litteris est inser-
 tum; Tale enim occurrit quoque in gemma a *Ful. Vre-*
sino in Imaginibus Virorum illustrium & eruditorum
 p. 49. vulgata, cui *Caput Solonis* insculptum cum hac
 Inscr. ΚΟΛΩΝΟC, ubi per illud λ non Α, ut in exemplis a p. 41.
Majore allatis, sed ipsa littera L notatur. Quin imo sen-
 tentiæ laudati *Majoris* lubens subscribo: Hosce errores p. 36.
aut ruditati Artificis, aut novaturientis Græculi calliditati
tribuendos esse. Suspicio, hoc Numisma a quodam Num-
 mariæ artis, non tamen Græcæ lingvæ perito dedicatum
 fuisse, qui suum erga Imperatorem affectum atque obse-
 quium eo declarare voluerit. Etenim quam inconditæ
 primo intuitu videntur istæ notæ ΦΟΕΛΙΚΙΤ. ΑΤΓ. tam
 apte conveniunt *Commodo*, de quo *Lampridius* in ejus
 vita, c. 8. *Commodus, cum occidisset Perennem, appellatus*
est FELIX. Scilicet cum *Commodus* se studio agitan- Herodianus,
 dorum curruum & libidinibus cujusvis generis dedidif- l. 1. c. 8.
 set, nec quicquam fere ageret eorum, quæ ad Principa- Xiphilinus
 tum spectarent, *Perennem*, Italicum hominem, prætoria- in Commo-
 nis præfecit. Is non solum curam militum, sed etiam re- do, p. 287.
 liquorum omnium suscepit, & totum plane imperium ad- Lampridius
 ministravit; quos voluit, interemit, spoliavit plurimos, c. 6.
 omnia jura subvertit, prædam omnem in sinum contulit. Herodianus
 Sublatis deinde e medio, qui Imperatorem paterno quo- c. 9.
 dam

dam affectu complectebantur, imperium jam ipsum animo invaserat. Persvaso igitur Commodo ut suos liberos, adolescentes adhuc, Illyricis præficeret exercitibus, ipse pecuniæ vim ingentem contrahebat, ut prætorianos amplissimis largitionibus ab Imperatore abalienaret. Filii quoque Perennis clanculum copias colligebant, eo consilio, ut quamprimum pater Commodum occidisset, ipsi principatum arriperent. Proditæ autem sunt insidiæ a Philosopho quodam, qui jussu Perennis igne combustus poenas dedit intempestivæ libertatis. At haud multo post milites quidam clam Perennis filio nummos attulerunt, illius imagine percussos, eosque, ignaro etiam Perenni, Commodo ostenderunt, ac totum insidiarum patefecerunt ordinem. Quocirca inscio negotii totius Perenni, ac tum nihil minus expectanti submissi noctu a Commodo quidam caput absciderunt. En! FELICITATEM Commodi AVGVSTI, qua Perennis insidias evasit.

Quia vero ingeniosus Nummi sculptor satis cognitarum habebat, res Imperatorum præclare gestas exsculpi in similibus monumentis solere vel figuris apertis historice, vel obliquis per symbola atque emblemata, ideo suo jure utens FELICITATEM illam Commodi sub symbolo Leonis equum prostermentis representare voluit.

L. VIII. c. 16. Leonem Plinius vocat *animal omnium generosissimum, ceterisque quasi imperans.* Variæ ipsius & regię virtutes impulerunt Poëtas ac Philosophos, ut non raro per eundem Principes majestate sublimes significaverint. Illos imitati sunt Artifices, qui in marmoribus & nummis sub Leonum imagine Imperatores Romanos figurarunt, eosque demonstrare voluerunt, animi corporisque virtutibus

tibus Heroës istos leonibus similes fuisse. Quod nec Augusto Cæsari displicuisse in marmorea svadet tabula à Pigbio Annal. Tom. 2. L. XI. p. 318. exhibita, in qua ille Cæsar Augustus tanquam validus ac vastus Leo devorat Ægyptum, cornupeta tauri sub specie humi jacentem, quod pluribus exequitur laudatus Annalium scriptor. Ipsa gentilium Oracula in responsis suis Leonis figura pingere solebant eos, qui summam habebant potestatem, cujus rei exemplum admodum insigne affert Xiphilinus ex Dione, in vita *p. 285. 286.* Commodi: Est autem Malli, quod est oppidum Cilicia, oraculum Amphilochoi & somniorum interpretatio, ubi Amphilochoi Sexto responsum dedit, & pictura, quid futurum esset, significavit. Pictus erat in tabella puer, à quo duo serpentes suffocabantur, itemq; leo hinnulum persequens. Quam rem ego (inquit Dio) cum essem in Cilicia cum patre qui ei provincia præerat, non potui conjicere, antequam fratres a Commodò, qui Herculem postea imitatus est, quodammodo suffocatos esse intelligerem, ut Herculem infantem adhuc memorie proditum est serpentes a Junone immixtos suffocasse (Quintilii enim strangulati sunt.) Jamque Sextum fugere, eumque potentiozem Commodum persequi cœpisse. Non dubitarem hunc Xiphilini locum ad præsentem Nummum applicare, nisi loco hinnuli apparet equus, isque indomitus atque effrenus, qui de innocente Sexto intelligi nequit. Hinc putarem, Commodò cum Leone, cum equo esse Perenni aptiorem convenientiæ rationem; quem paulo ante Herodianus narrabat curam militum a Commodò accepisse, mox omnia ad se traxisse, & (quod maximum) de Commodò interficiendo tandem cogitasse.

Certe Ulysses Aldrovandus lib. de Quadrupedibus
L foli-

Solidipedibus p. m. 82. per equum indomitum saepe, neque imprudenter superbiam & animi elationem indicari testatur, eumque in finem citat illud Prudentii:

Fortè per effusas inflata superbia turbas

Infræni volitabat equo.

Atque sequentia D. Augustini verba: *Et revera est in equo cervix indicans quandam superbiam. E contrario apud eundem p. 844. Pierius vulgatissimum illud ait esse argumentum, hominem feroci invictoque animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panatium dicere apud Ciceronem, Africanum solitum dicere, equos propter crebras contentiones praeliorum ferocitate exultantes domitoribus tradi solere, ut his facilioribus uti possint, sic homines secundis rebus effrænatos, sibi que presidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinae duci oportere. Apposite igitur Artifex ambitiosum & rebellem Perennem per equum ferocem atque effrænatum designat, quem Leo læsus, Commodus Imperator, interficit, hac ratione vitam suam conservans, majestatemque restituens.*

Nolo tamen hanc interpretationem cuiquam obtrudere, & meliora docenti non refragabor.

IV.

L. SEPT. SEVE. PERT. PIVS. AVG. IMP.
P. M. TR. P. X. COS. III. P. P. *Lucius Septimius Severus Pertinax Pius Augustus Imperator, Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate decimùm, Consul tertium Pater Patriæ. Caput Severi laureatum, pectusque armatum.*

ADVENTVS AVGG. S. C. *Adventus Augustorum. Senatus-Consulto. Tres equites decurrentes & dextras in sublime attollentes.*

Spa-

Spatium sat amplum, inscriptioni circa caput Severi destinatum, tantos acervos titulorum commodius capere potuit, quam Nummus quartus ex auro, aut sextus ex argento, qui ejusdem Imperatoris imagine, sed paucioribus titulis sunt insigniti. De cognomine PERTINACIS

Orosius: Severus se ex nomine Imperatoris, quem occisum L.VII.c.II. ultus fuerat, PERTINACEM appellari voluit.

Tribunitia Potestatis annus decimus incidit in A. C. CCII. & CCIII. ex computo Antonii Pagi, Critic. Hist. Chron. in Annal. Bar. A. C. 203. Severus Idibus Aprilis n. V. anni superioris Tribunitiam Pot. X. suscepit, qua presenti anno adhuc in cursu fuit.

Teste Cassiodoro in Chron. Severus cum Consul III. p. m. 692. esset, collegam habuit Antoninum filium. Ejusdem Consulatus Spartianus sic meminit: *Dein quum Antiochiam in vita Severi c. 17. transisset, data virili toga filio majori, secum cum consulem designavit, & statim in Syria consulatum inierunt: quod accidit post Parthicum bellum secundum feliciter a Severo confectum, prout ex eodem Spartiano & Nummis Severi supra exhibitis liquet. c. 16. Redeunte deinde Romanam Imperatore, una cum duobus filiis, inter plausus ob victoriam & felicem eorum ADVENTVM cusus est hic nummus, in quo proinde cernuntur tres equites decurrentes, Severus nempe in medio, a dextra habens Caracallam, a sinistra Getam. Dextras protendant, eoque gestu pacem & clementiam occurrenti populo indicant. In omnibus enim Numismatibus, inquit Monterebius, in in Num. quibus est vox ADVENTVS, sive cusa sint propter adven- Max. Mod. tum in Urbem, aut in Provinciam aliquam, aut ad exercitum, Card. Carp. Imperator eodem modo conspicitur manu protensâ, securi- P. 93. tatem, pacem & salutem nuntians: quod non tantum*

in nummis Hadriani, Philippi & Probi, sed & in statuis equestribus Domitiani & M. Aurelii observatum ostendit.

Legitur autem in hoc Numismate ADVENTVS AVGG. cum duplici GG, quia in ista expeditione Parthica milites Antoninum Caracallam AVGVSTVM dixerant, cui ex eo tempore hoc nomen cum Patre commune erat, & Geta Cæsaris tantum nomen acceperat, nec cum usus ferebat, ut Cæsares in Nummis & Inscriptionibus, simul cum Augustis memoratis, Augusti & ipsi vocarentur. Eadem de causa caput Getæ nudum est, Severus & Caracalla laurea sunt coronati, hanc nempe Augusti etiam sibi reservabant: qua de re jam supra circa Nummum IV. aureum.

L. III. c. 10.

Nunc operæ pretium est audire Herodianum, de eodem Severi & filiorum in Urbem ADVENTV ita loquentem: Severus interea rebus ad orientem sic gestis Romam revertebatur, filios jam puberes secum adducens. Confectoque itinere, ac provinciis, ut cuique usus foret, ordinatis, Mysorumque & Pannoniorum recognitis exercitibus, urbem dein triumphans inVectus est, multis acclamationibus omnique cerimonia populo excipiente. Quod Herodiani testimonium tam perspicue nummo nostro favet, ut nihil nos deterrere queat, quo minus illum pro genuino & summe æstimabili agnoscamus.

Novi equidem a nonnullis animadversum, litteras S. C. quæ nummum ex decreto Senatus Romani cūsum esse indicant, in maximi moduli Numismatibus non reperiri. Marqu. Freherus de re Mon. Vet. Rom. L. I. c. 1. p. 12. Neque b. l. dissimulandum est, esse etiam ancorum nummorum genus, prægrande illud & solito majus ponderosusque (Metalliones vulgo vocant) & plerumque res nota-

*notabiliores insignioresque insculptas habens, non tantum
 apud Provincias Græcas vel Asiaticas, sed etiam urbem Ro-
 manam in Cæsarum honorem percusum, in quo nunquam S. C.
 nota visatur, quo uno argumento statim extraordinarios
 agnoscas, ubi videris. Montechius in Præfatione Num.
 Max. Mod. Card. Carp. præmissa in eandem descendit
 sententiam: Observandum, inquit, in numismatis hisce
 maximis, mole insignibus, & maximi moduli, uti vocantur,
 nullum notari Senatus-Consultum, quod fieri solet in aliis
 nummis aneis hisce duabus literis S. C. quasi cusa sint ad
 arbitrium Imperatorum, ut iis in Donativis uterentur, eo
 plane modo, quo & hodie Principes suis nummis symbolicis
 uti solent. Verum hæc regula patitur exceptionem,
 prout videre licet in Patini Thes. Num. p. 127. 128. ubi
 litteræ S. C. in Nummis maximi moduli Philippi junioris
 & Trajani Decii etiam extant, quos magnus ille Antiqua-
 rius nullius falsitatis arguit. Licet igitur concedam Mon-
 terchio, Numismata maximi moduli nonnunquam cusa
 esse ad arbitrium Imperatorum, ut iis in Donativis ute-
 rentur, exinde tamen minime sequitur, Senatui Romano
 prorsus denegatam fuisse potestatem ejusmodi nummos
 percutiendi; contrarium potius suadet nota ac passim te-
 stata istius Senatus adulatio, qua Imperatores suos prose-
 quebatur, & omnia conquirebat, quæ ad eorum gloriam
 aliquid conferre videbantur; quidni etiam grande hoc
 nummorum genus adhibuerit, ac per illud magnificen-
 tiam suam ostentaverit, res a Cæsaribus gestas posteris
 commendaturus? Planissime in rem nostram Herodianus
 de Severo ait: Ἡ δὲ σύγκλητος πᾶσας τῶν νικημάτων ἐψηφίσατο αὐτῷ.
 Senatus vero ipsi (Severo victorias suas exponenti) nihil
 non honorum decrevit. Itaque Severo cum filiis post mul-*

L. III. c. 9.

ta confecta feliciter bella in Urbem reduci nummus noster ex Senatus-Consulto cusus est, tanquam publicæ gratulationis index, ac ut splendido hoc monumento ADVENTVS AVGG. memoria ad posteros perveniret. Non sine causa splendidum voco monumentum: Ejus namque materia est metallum flavum illi plane conforme, ex quo primum hujus Tabulæ numisma constat, proinde tanti etiam est ponderis, trium videlicet unciarum. Prætereaque rarissimum est, ut licet *Mediobarbus* aureum, & *Morellius* alium ex ære medio Severi nummum cum ADVENT. AVGG. tribusque equitibus decurrentibus exhibeat, neuter tamen eorum hujus nostri ex maximo modulo mentionem faciat.

p. 275.
Specim.
p. 43.

V.

L. SEPT. SEVE. PERT. PIVS. AVG. IMP. P. M. TR. P. X. COS. III. P. P. *Lucius Septimius Severus Pertinax Pius Augustus Imperator, Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate decimum, Consul tertium, Pater Patriæ.* Caput Severi laureatum, cum parte pectoris lorica armati, cujus medio insculptum est caput Medusæ.

VICTORIA AVGG. S. C. *Victoria Augustorum. Senatus-Consulto.* Figuræ duæ habitu militari indutæ dextras jungunt; a tergo cujusque stant milites cum clypeis, hastis, signisque militaribus.

Ratio sculpturæ, magnitudo, materia, indeque orta crassities & pondus huic Nummo cum antecedente prorsus conveniunt, ut uterque eodem anno (quem Tribunitiæ potestatis numerus innuit) & ab uno artifice elaboratus videatur. Cumque antiçæ partis circumscriptio utrobique eadem sit, commode tot titulorum & nominum

num enodatione superfedere potero, non tamen alienum arbitror proferre quædam de capite Medusæ, quod in pectore gestat Severus Imperator.

Medusam Poëtæ inter filias Phorcys & Ceti collocabant, tres illarum numerantes, Σθειώ, Ευρυάλην & Μέδυσαν, *Hesiodus Theog. vers. 276.* easque Γοργῆς sive Gorgones appellantes. Celebratissima vero erat Medusa, quam fingebant propter pulchritudinem a pluribus expetitam, conjugium tandem Neptuni effugere non potuisse, ejusdemque in templo Minervæ concumbentis crines a Minerva in serpentes mutatos esse, quos quicumque deinceps aspexisset, in saxum esset conversus; ei denique dormienti caput à Perseo scuto Palladis recto abscissum esse. Vide prolixè *Ovidium L. IV. Metamorph. vers. 788. seqq.* *Pausanias* in Atticis, ubi de statua Atheniensis Minervæ hæc habet: *Minervæ signum recto statu est, cum tunica talari; in ejus pectore Medusæ caput ex ebore factum. Et in Bœoticis: Memorie proditum est, Jodamiam dea sacerdotium gerentem noctu intra sacrum templi septum venisse: Minervam ei se obculisse cum palla, in qua Medusæ Gorgonis caput inerat: eo conspecto statim Jodamiam in lapidem obriguisse. Perseum quoque vultus Medusæ saxificos in conficiendis hostibus adhibuisse comminiscitur Ovidius L. V. Metamorph. Hesiodus de eodem Perseo:*

Πάν ἢ μετὰ Φρενον εἶχε κείρη δεινοῖο πελώρου

Γοργῆς.

Totum autem tergum ejus tenebat caput sibi monstri Gorgonis. Hisce Poëtarum figmentis seducti Græci & Romani Heroës os Medusæ anguibus cinctum in scutis, aut in thoracibus suis formari curabant. *Homerus de scuto Agamemnonis:*

*in Scuto
Herculis,
v. 223. 224.*

*Iliad. λ.
v. 36. 37.*

Ἡ δ' ἐπὶ μὲν γοργῶ βλοσυρῶπις ἐπιφανῶτα
 Δεινὸν δερκομένη. περὶ δὲ δειμῶ τε φόβῳ τε.

In eo Gorgonæ terribili aspectu cincta erat

*Horribiliter aspiciens: circum erat Terrorque Ti-
 morque.*

*Part. I. p.
 m. 573.*

Lucianus etiam in Dialogo, qui inscribitur: Πῶς δὲ ἰσο-
 εἶαν συγγράφειν, exemplum commemorat Gorgonis in
 clypeo Imperatoris depictæ. Propius vero nummum
 nostrum attingit *Servius* in VIII. Æn. v. 435. *Ægis proprie*
est munimentum pectoris æreum habens in medio Gorgonis
caput: quod munimentum si in pectore Numinis fuerit, Ægis
vocatur: si in pectore hominis, sicut in antiquis Imperato-
rum statuis videmus, Lorica dicitur. Nempe credulos ipso-
rum animos occupaverat fusa per gentes superstitio, tan-
tam esse hujus imaginis vim, ut, & terrorem hostibus in-

*in Philopat.
 Part. II. p.
 m. 942.*

cutiat, & qui ea utatur, evadat juxta Lucianum ἐργατικῆς
ἀναταμάχης, ac ubicunque pugnam committat, victo-
riam consequatur certissimam. Inde ergo apparet li-
quido, quo consilio SEVERVS Medusæ caput in pectore
gestaverit. Sed & allatus Servii locus insuper docet, il-
lud, quo Severum indutum cernimus, Lorice vocabulo
antiquitus nominatum fuisse.

In averfa Nummi parte duæ figuræ dextras jungunt;
quod alias CONCORDIÆ AVGG. est symbolum ut
Tab. LXXXII. in Nummis M. Aurelii & L. Veri apud Oiselim, item Ca-
n. V. racalla & Getæ apud Tristanum. Sed quid ad hanc pictu-

T. 2. p. 263.

ram Inscriptio: VICTORIA AVGG? Singulare hoc est,
& raritatis certissimum argumentum: nulla enim hujus
Numismatis mentio in rei Nummaria scriptoribus mihi
visis. Equidem simile quippiam deprehendo in Num-

T. 2. p. 271. mo Getæ, quem Tristanus vulgavit, ubi Caracalla & Getæ
itidem

itidem dextras jungunt, addita epigraphe: VICT. AETERNAE. AVGG. Illud tamen intercedit discrimen, quod ibi Victoria stat media inter binos fratres; hic a tergo cujusque figuræ dextram porrigentis cernuntur milites armis signisque instructi.

Quod si vero nominatim indicandi sint, qui in Nummo nostro dextras implicant, *Severum & Caracallam*, patrem & filium, dixerim. Horum in Nummo VI. argenteo facies, ut in præsentis manus sociatæ, comparent: hi soli splendidum AVGVSTORVM titulum sustinebant, cum Severus ageret annum tribunitiæ potestatis decimum: hi denique Parthicæ Maximæ aliarumque Victoriarum gloria clari erant. Neque hic iterare attinet, quæ ex Herodiano ac Nummis Severi antea attulimus; reperere saltem sufficiat, Severum & Caracallam ob victorias suas a Senatu Populoque Romano amplissimis ornatos honoribus, in quorum numero præsens quoque Numisma reponendum esse testantur litteræ S. C. Ut sensus sit: Senatam victorias reportatas utriusque AVGVSTI fortitudini, utriusque prudentiæ militari, utriusque Concordiæ, utriusque Felicitati adscribere, de communionem Imperii tam fortunata intime latari, ac spe duci certissima, illam fore perquam diuturnam, pluresque inde secuturas victorias, & reipublicæ Romanæ incrementa longe maxima. Quam explicationem firmiorem reddit Inscriptio Romæ sub radicibus Capitolii in arcu triumphali exstans, ac in *Jo. Cuspiniani* Opere de Caesaribus atque Impp. Romanis relata: IMP. CAES. SEPTIMIO. M. F. SEVERO PERTINACI AVG. PP. PARTHICO ARABICO ET PARTHICO ADIABENICO PONT. MAX. TRIB. POT. XI. IMP. XI. COS. III. PROCOS. ET IMP. M CAES. Pag. LXXXV.

CAES. M. AVRELIO L. F. ANTONINO AVG. PIO
FOELICI TRIB. POT. VI. COS. PROCOS. PP. OPTI-
MIS FORTISSIMISQVE PRINCIPIBUS OB REMPVB.
INSTITVTAM IMPERIVMQVE POP. ROM. PROPAG-
TVM INSIGNIBVS VIRTVTIBVS EORVM DOMI
FORISQVE S. P. Q. R.

VI.

L. SEPTIMIUS SEVERVS. PERTINAX. PIVS.
AVG. IMP. P. P. *Lucius Septimius Severus Pertinax Pius
Augustus, Imperator, Pater Patrie.* Caput Severi lau-
reatum cum pectore lorica armato, cujus Medio Medu-
sæ caput est insculptum.

P. M. TR. P. XVI. PROFECTIONE AVG. *Pontifex
Maximus, Tribunitia Potestate decimum sextum. Pro-
fectione Augusti.* Imperator equo insidens paludatus &
dextra hastam gerens: Præit unus cum clypeo & hasta,
sequuntur tres pedites armati.

Inter Nummos æreos, quos ex Gazophylacio Arn-
stadio - Schvartzburgico mea dissertatio exhibet, hic
crassitie excellit atque magnitudine, quæ etiam in tan-
tum adauget ejus pondus, ut ipsum Neronianum dua-
bus drachmis superet. Nam & ex nobili illo ære est
conflatus, ex quo dictus Neronis, & duo antecedentes
Severi nummi.

Priori parti non immorabor, quandoquidem quæ
in ea occurrunt, in præcedentibus sunt illustrata.

Altera vero PROFECTIONEM Severi repræsentat
majori apparatu ornataque, quam supra Neronis PRO-
FECTIONE apparebat. Hic enim tres milites sequuntur
Imperatorem galejs cristisque ornati, ibi unicus, cum nu-
da

da galea. Qui Severum præcedit, sive Tribunus sit, sive alius ex legionum ducibus, clypeo, hasta, & galea cristata est præditus, qui Neronem, clypeo tantum & galea.

Tribunitiam Potestatem XVI. suscepit Severus Idibus Aprilis A. C. 208, ex sententia præstantissimorum Chronologorum, *Antonii Pagi, Sethi Calvisii*, aliorumque, quo ipso anno juxta eorundem calculum Severus in *Britanniam* est profectus. Hæc igitur est illa PROPECTIO AVG. quæ in hoc nummo nostro indigitatur, quamque, addita etiam occasione, omnium luculentissime describit *Herodianus: Liberorum suorum vitam & in-* L.III.c.14.
decora in spectaculis studia ferens graviter senex imperator, litteras a Britannia Præfecto accepit, quæ docebant, barbaros illic seditiones agitare, regionemque omnem incursionibus ac depopulationibus vastare: quare majorem manu ad resistendum, vel etiam Principis ipsius præsentia, opus esse. Latus ea Severus accepit: (Φύσιν μὲν καὶ Φιλόδοξον αἰδέσθων ὑπάρχων) quippe homo suapte natura gloriæ appetentior, post victorias ad orientem septentrionemque, & cognomina utrinque parva, etiam trophæa contra Britanos excitare aliqua cupiebat. Adhuc filios quoque abducere ex Urbe, ut procul a munditiis urbanis, in castris militari vite ac sobria juvenes insvescerent. (Ἐπαγγέλλεται τὴν εἰς τὴν Βρετανίαν ἔξοδον, πρὸς τὴν τε ἡδὴ ὦν καὶ ὑπὸ τῆς ἀρετῆς νόστος κάμνων· ἀλλὰ τὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔρωτο ὑπὲρ πάντων νεανίας. τὰ πλεῖστα γὰρ καὶ Φορβάνην Φερόμενον τῆς ὀδύπορίας εἶχετο, ὅδε πῶποτε ἴππιν πολὺ μῦθων ἀνεπαύετο.)
 Ita EXPEDITIONEM IN BRITANNIAM edicit, senex jam, & morbo articulari laborans: tanta autem animi virtute, quanta nemo unquam vel juvenum. Igitur ITER ingressus lectica plurimum vehebatur, nulloque
 M 2 cessa-

cessabat loco. Quare confecto itinere una cum filiis spe-
 que omni ac sermone celerius enavigato Oceano, Britan-
 niam ingressus est: collectisque militibus ac maximis con-
 flatis viribus bellum comparabat. Ecce! gloriæ cupidi-
 tate instinctus hoc iter iniit Severus, cujus proinde per-
 petuum monumentum extare voluit prægrande hoc Nu-
 misma, a Nummographis nondum vulgatum, quamvis
 minores nummos adducant *Mediobarbus & Vaillant*, ean-
 dem Profectionem Severi commemorantes. Nec fru-
 stra suscepta est hæc expeditio; hostes enim repentino
 Severi adventu perculsi nulli bi comparebant, quos usque
 ad ultimos Insulæ fines persecutus est. Ipse vero, ut
 prædictum erat a vatibus, nunquam ex eo itinere Romam
 reversus, sed tertio post anno Eboraci mortuus est, sub-
 actis gentibus, quæ Britannia videbantur infestæ.

p. 278.

T. 1. p. 110.

ET. 2. p. 109

Xiphilinus,

p. 339.

Spartianus,

p. 324.

*Profectiones autem Imperatorum in rebus permagni
 momenti fuisse apud Romanos, nemo inficiabitur, qui
 cogitaverit, illum morem jam a primis Reipublicæ tem-
 poribus obtinuisse. Quam in rem memorabilis extat
 Livii locus L. XLII. Per hos forte dies P. Licinius C. O. S.
 votis in Capitolio nuncupatis, paludatus ab Urbe profectus
 est. Semper quidem ea res cum magna dignitate & ma-
 jestate geritur: præcipue convertit oculos animosque, cum
 ad magnum nobilemque aut virtute aut fortuna hostem,
 euntem Consulem prosequuntur. Contrahit enim non
 officii modo cura, sed etiam studium spectaculi, ut videant
 Ducem suum, cujus Imperio consilioque summam Reip. tuen-
 dam permiserunt.*

VII.

ΑΤΤ. Κ. Μ. ΑΥΡ. ΣΕΟΥΗΡ. ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ. ΑΥΓ.
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΚΑΙΣΑΡ ΜΑΡΚΟΥ ΑΥΓΗΛΙΟΥ ΣΕΟΥΗΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ
 ΑΥΓ.

Αὐγυς. Imperator Caesar Marcus Aurelius Severus Antoninus Augustus. Caput Antonini Caracallæ laureatum cum pectore lorica armato, in cuius medio caput Medusæ: manu sinistra tenet hastam humero innixam.

ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Perinthiorum Neocororum.* Serapis, stans ad aram, dextram elevat, sinistra gerit cubitum.

Severi nummos iusto ordine excipit præfens Caracallæ, hic enim patre defuncto & occiso fratre Geta solus imperare cœpit. More majorum patris nomen (ΣΕΟΥΤΗΡΟΣ) *Herodianus L. IV. c. 4.* suis prænominibus addidit, quo ipso a cæteris *Antoninis* optime discernitur. MARCVS AVRELIVS ANTONINVS a Severo appellatus fuerat, in honorem optimi *In Severo, L. III. c. 10.* Imperatoris M. Aurelii Antonini Philosophi, attestantibus *Herodiano & Ælio Spartiano.* c. 10.

Vultus Caracallæ hoc in nummo apparet truculentus & morosus, adeoque valde differens ab eo, quem VII. ex argento exhibebat, blandum nempe, & humanitatis notas referentem. Etenim cum ætate etiam vultus hujus Imperatoris mutatus est: quod & annotavit *Spartianus* in ejus vita cap. I. *Hujus (Antonini Caracalli) pueritia blanda, ingeniosa, parentibus affabilis, amicis parentum jucunda, populo accepta, grata Senatui, ipsi etiam ad amorem conciliandum salutaris fuit. -- Egressus vero pueritiam, seu patris monitis, seu calliditate ingenii, sive quod se Alexandro Magno Macedoni æquandum putabat, restrictior, gravior, vultu etiam truculentior factus est: prorsus ut cum quem puerum scirent, multi esse non crederent.*

In aversa parte PERINTHII se auctores hujus Numismatis profitentur; de quorum civitate *Stephanus*

ΠΕΡΙΝΘΟΣ, ἀπὸ Περίνθου Ἐπιδαυρίου, τῶ μὲν Ὀρέστου στρατευ-
 σαυρός. Ἔστι ἡ πόλις Θράκης. Ὁ πολίτης, Περίνθιος. *PER-*
RINTHIVS, a *Perintho Epidaurio*, qui cum *Oreste* mi-
 litiam exercuit. Est vero urbs *Thraciae*. Civis, *PERIN-*
THIVS. *Plinius* L. IV. c. 11. de *Thracia*, agens, scribit:
Longitudo terrarum inter Adriaticum mare & Proponti-
dem M DCC XI. pass. patet. Amnes, Bathynias, Pydaras
sive Atyras. Oppida, Selymbria, PERINTHVS latitu-
 dine ducentorum passuum continenti adnexa. Ex his igi-
 tur de situ *Perinthi* fieri potest iudicium.

Porro *ΝΕΩΚΟΡΩΝ* titulus *Perinthiis* adscribitur, cu-
 jus significationem cum satis superque declaraverint evi-
 ditissimi Viri, *Bald. Walæus* Comment. in Act. XIX. 35. ubi
Ephesiorum urbs *Νεωκόρη* magnæ *Dianæ* vocatur; *Matth.*
Polus in *Synopsi Crit.* ad eundem locum; *Tristanus* T. 1.
 p. 29. seqq. *Harduinus* in *Num. Ant. Pop. & Urb. ill.* p. 2.
 & 3. *Morellius* *Specim.* p. 24. 25. *Sperlingius* de *Num. Fu-*
riæ Sab. p. 60. 61. *Jac. de Wilde* in *Selectis* suis *Num.* nu-
 perrime editis p. 19. & qui præ cæteris nominandus erat
Albertus Rubenius, in peculiari de *Urbibus Neocoris*
Diatribæ; actum agerem, si huic diutius immorarer. Ne
 tamen quiddam inexplicatum relinquam, pauca proferam,
 quæ numisma nostrum proxime attingunt. *Νεωκόρη*
 juxta *Suidam* est ὁ τῶν νεῶν κόσμων καὶ εὐτεπέζων, cui tem-
 pli verrendi, expurgandi & exornandi cura commissa est.
 Qui Græcis *Νεωκόρη* Latine dicebantur *Æditui* vel *Æditi-*
 mi, qui ædibus sacris præerant, ut est apud *A. Gellium*
 L. XII. c. 10. In magnis autem Templis non exiguum
 fuisse *Neocororum* sive *Ædituorum* numerum *Julius Fir-*
micus innuit, lib. de *Errore profanarum Religionum* ita
 de *Serapide* loquens: *Hic in Ægypto colitur, hic adoratur.*
 Hujus

c. 14.

Hujus simulacrum Neocororum turba *custodit*. Ab hisce transit ista nomenclatio ad urbes populosque, qui intra sua mœnia fanum alicujus Dei aut Augusti cultu celebre habebant, aut jam demum exstruebant: Vel curatores erant sacrarum pomparum & certaminum solennium, quæ in honorem Imperatorum sæpissime celebrabantur: Vel alia pro salute Principum sacra instituebant. His enim de causis civitates populosque ΝΕΩΚΟΡΟΥΣ appellatos fuisse ex litteris ac marmoribus antiquis observarunt supra laudati Scriptores, atque testantur innumeri nummi, in quibus *Pergameni, Epbefii, Perinthii, Laodicenses, Smyrnenses, &c.* ΝΕΩΚΟΡΩΝ utuntur elogio, quando Deorum effigies ac nomina, templa, certaminumque appellationes in his suis monumentis exhibent.

Hic PERINTHII Serapin sistunt, stantem ad aram, in qua ignis cernitur accensus; quo indicatur, Perinthios sacrificia publica fecisse pro salute ac incolumitate Antonini Caracallæ, cui deditissimi ac devotissimi erant, memores adhuc insignis beneficii, quod ipsos Severus, pater Caracallæ, erat complexus, Byzantium, urbem amplissimam, sed sibi adversam, in vici formam redigendo, Perinthiisque illam in servitutem adjudicando, uti *Herodianus L. III. c. 6.* memoriæ prodidit.

Serapis dextram versus cœlum elevat, quasi promittat, se locum daturum communi Perinthiorum petitioni. Quæ vero ab ejus manu ad aram usque tendunt, ob detrimentum nummi non satis possunt cognosci: certo tamen sunt indicio, hunc nummum diversum esse ab eo, quem *Tristanus* habet T. 2. p. 188. ibi enim inter manum Serapidis & aram plane nihil intercedit: alia vero omnia cum
hoc

hoc nostro conveniunt, nisi quod ara quoque in Tristani nummo sit minor ac humilior, in nostro excelsior.

p. 16. Cultus Serapidis primum apud Ægyptios viguit, quorum supremum erat Numen. Ita *D. Augustinus* L. XVIII. de C. D. c. 5. *His temporibus Rex Argivorum Apis Navibus transvectus est in Ægyptum, cum ibi mortuus esset, factus est Serapis omnium maximus Ægyptiorum Deus. Et Macrobius* L. I. Saturn. c. 20. *Serapin Ægyptii Deum maximum prodiderunt. Teste Pausania* in Atticis a Ptolemæo hujus Dei religio ad Athenienses delata fuit: Hinc ad inferiores urbis partes descendentes Serapidis fanum se ostendit, cujus religionem a Ptolemæo Athenienses acceperunt; Apud Ægyptios autem complura sunt ejus templa, sed omnium clarissimum habent Alexandrini, antiquissimum Memphitici. Idem in Corinthiacis, Laconicis & Achaicis templorum Serapidis apud Corinthios, Lacedæmonios & Patrenses mentionem facit. Unde in Thraciam superstitionibus deditam cultus iste facile manavit. Perinthios maxima veneratione Serapin esse prosecutos, liquet utique ex variis eorundem Nummis a *Tristano, Harduino & Monterchio* allatis, quibus præsens etiam annumerandus.

Cernitur in eo Serapis ea forma, quam illi tribuebant Ægyptii, cum modio seu calatho capiti imposito, sinistra tenet hastam seu potius cubitum, quæ Serapidis ornamenta & nominant & explicant nunc adducendi auctores. *Ruffinus* L. II. Hist. Eccles. c. 23. *De Serapidis origine diversa fertur opinio, alii Jovem putant, cujus capiti modius superpositus, vel quia cum mensura, modoque cuncta indicet moderari, vel vitam mortalibus frugum largitate præberi. Quidam in honorem nostri Joseph formatum*

tum perhibent simulacrum, ob dimensionem frumenti, qui tempore famis subvenit Ægyptiis. Suidas in voce Σάραπις: τῆτον οἱ μὲν δία ἔφασαν εἶναι. οἱ δὲ τὸν Νεῖλον, καὶ τὸ μῶδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ. καὶ τὸν πῆχυν, ἠγῶν τὰ τῆ ὕδατ' ὀμίτρον. ἄλλοι δὲ τὸν Ἰωσήφ. Hunc deum alii Jovem esse dixerunt, alii Nilum, propter modium, quod in capite habet, ἔσ' cubitum, mensuram aquæ scilicet, alii vero Joseph. Huc etiam facere videntur, quæ Sozomenus habet L. V. Hist. Eccles. c. 3. de Juliano: Προσέταξε δὲ καὶ τὸν πῆχυν τῆ Νεῖλου, καὶ τὰ σύμβολα, καὶ τὰ παλαιὰ πάτρια κομίζεσθαι πρὸς τὸν Σάραπιν. Dat porro mandatum, ut tum cubitus, quo Nili inundationem metiri solent, tum munimenta vetera avitæque ad Serapidem pertinentia restituantur. Artimidorus L. 5. c. 94. Τὸν κάλαθον τὸν ὅπι τὴν κεφαλὴν τῆ Σαράπιδ' οὐκ οὐκ κομίζεσθαι commemorat. Macrobius L. 1. Saturn. c. 20. Solem sub nomine Serapidis cultum esse, ideoque verticem ejus Dei insignitum calathæ ἔσ' altitudinem sideris monstrare, ἔσ' potentiam capacitatis ostentare existimat, quia in eum omnia terrena redeant, dum immisso calore rapiuntur. Plura de Deo isto apud paganos celebratissimo con-gesserunt Job. Lud. Vives & Leonb. Coqueus in Commentariis ad Augustini L. XVIII. de C. D. c. 5. Thom. Dempsterus in Rosini Antiq. Rom. p. 57. seqq. & p. 426. Gerb. Job. Vossius de Idololatria L. 1. c. 29. Oiselius Thes. Num. p. 215. seqq.

Numismatis, de quo hæctenus sermo fuit, materia est orichalcum: pondus uncia & semuncia accurate respondet.

VIII.

ΑΥΤΟΚΡΑ. Κ. ΜΑΡΚΟΣ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ.
N

ΑΥΤΟ-

Αυτοκρατωρ Καισαρ Μαρκε Αυρηλιου Αντωνειν. Imperator Caesar Marcus Aurelius Antoninus. Caput Caracallae laureatum cum pectore armato.

ΕΠΙ. ΣΤΡ. ΙΟΥΛ. ΑΝΘΙΜΟΥ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ. ΠΡΩΤΩΝ. ΤΡΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Sub Praetore Julio Anthimo Pergameno- rum primorum ter Neocororum. Imperator paludatus eques dextram elevans, sinistra Leonem confodiens.

Nummus hic ex orichalco factus, & uncialis est, nec dum, quod sciam, ab Antiquariis prolatus. Ne autem ali- cui mirum videatur, quod Latina littera V in utraque Nu- mismatis parte Graecis est admixta, sciendum, idem in aliis id genus monumentis ab Ill. Spanhemio observatum fuisse. Certe, inquit laudatus vir, Diff. II. p. 59., Latinorum V pro Graecorum υψιλον in recentioribus Graecorum nummis passim receptum videas, signatis etate Alexandri Severi, Philipporum & sequentium. Et jam Hadriani aeo has cor- ruptelas irrepsisse docet Jo. Tob. Major ex Nummo Hadria- neo cum inscriptione, ΔΙΩΟC ΑΝΤΙΝΟΟC, in honorem tur- pissimi juvenis Antinoi ab Imperatore publico usui dato, ac apud Cuperum in Explic. Num. Ant. p. 243. depicto. Qui- bus ex Monterchio addere liceat unum Severi & tria Ca- racallae Numismata, quae idem Vau Latinorum in vocibus CΕΟΥΗΡΟC & ΑΥΡ. exhibent.

in Epist. de Nummis Graece in- scriptis p. 39. p. 44. 48. 56. & 64.

De Num. Furia Sab. p. 39. seqq.

Porro hic ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC legitur, cum in anteceden- te Nummo scriptum sit ΑΝΤΩΝΙΝΟC, quod etiam in aliis Caracallae & reliquorum Antoninorum nummis apud Tristanum atque Monterchium notatur, indeque factum Sperlingio videtur, quod eadem sit utriusque pronuntiatio, alia solum scriptio, id quod variis exemplis ex antiquita- te petitis manifestum reddit, ac inter alia monet, jam tempore Hadriani, & prius, istam pronunciationem, ubi H

ε

Et ut antiquam I Latinum efferuntur, apud aliquas nationes
 Græcorum invaluisse, baud tamen apud omnes, Et instar
 Dialecti peculiaris observatum hoc esse, quod ex nummis
 non solum pateat, quorum ingentem numerum proferre
 posset, præter illa, quæ speciminis loco dederit, verum etiam
 qui populi Et quæ civitates hac pronuntiatione sint usæ, vel
 secus, ex iisdem nummorum inscriptionibus Græcis optime
 deduci posse. Veterem enim pronuntiationem illam se cen-
 sere, ubi H Græcorum ut E Latinorum Et paulò clarius effe-
 rebatur, diphtongi ore pleno sonabant: recentiore, ubi H
 in I Diphtongi in E, Et I, Et u transierunt; quam senten-
 tiam ibidem multis argumentis adstruere annititur.

Sed ne extra oleas vagari videar, de eo potius ero
 sollicitus, an Caracalla, an vero alius Antoninus in hoc nu-
 mismate sit intelligendus? Deest enim Severi cognomen-
 tum, & facies, quam præsens nummus exhibet, primo in-
 tuitu non adeo similis apparet imagini Caracallæ in ante-
 cedente Numismate. Sed qui recte attendit, lineamenta
 omnino similia deprehendet, quamvis amplius spatium
 majus quoque caput repræsentet. Neque Severi nomi-
 ne Caracalla semper usus est, siquidem passim deprehen-
 des Numismata ipsi adscripta, in quibus nulla Severi fit
 mentio. Memorabile in primis est Laodicensium maximi
 moduli Numisma a Monterchio vulgatum & Caracallæ pa-
 riter assignatum, in cujus antica parte non tantum facies,
 huic, de qua nunc sermo est, valde conformata cerni-
 tur, sed & inscriptio eadem nomina iisdem apicibus ex-
 primit.

Quin & ipsum Prætoris nomen, quod in averfa Nu-
 mismatis nostri parte legitur, magno est argumento, illud
 Caracalla imperante cūsum esse. Etenim in Nummo

Tbes. Num. p. 185. quodam *Julia Domna* a *Car. Patino* in lucem emissio nominatur etiam *Julius Anthimus* tanquam *Prator Pergamenorum* in inscriptione circa *Hygiæam & Æsculapium*:
 ΕΠΙ CΤΡ. ΙΟΤΑ ΑΝΘΙΜΟΤ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΤΡΙΣ
Herodiannus L. 4. c. 13. ΝΕΩΚΟΡ. *Julia Domna* autem fuit mater *Caracallæ*, eoque a *Macrino* interfecto ipsa quoque mortem sibi conscivit. Ergo in nostro nummo, qui sub eodem *Julio Anthimo* a *Pergamenis* factus est, nullus alius *Antoninus* intelligi potest, quam qui *Juliaæ Domnæ* ætate Imperio Romano præfuit, videlicet *Caracalla*.

In vita Ant. Caracall. c. 6. Peropportune succurrit *Ælii Spartiani* locus: *Per Thracias cum præf. præt. iter fecit Antoninus Caracallus. Inde quum in Asiam trajiceret, naufragii periculū adiit, antenna fracta, ita ut in scapham cum protectoribus descenderet. Unde in triremem a præfecto classis receptus, evasit. Exceptit apros frequenter, contra leonem etiam stetit: quo etiam missis ad amicos litteris gloriatus est: seque ad Herculis virtutem accessisse jactavit. Ex quo perspicuum est & minime dubium, Pergamēnos, Asiaticæ urbis incolas, leonem ab Imperatore Caracalla confossum in hoc nummo depinxisse, ut gloriam fortissimi illius facti ad seram posteritatis memoriam propagarent. Haud absimilem picturam refert nummus Commodi, cujus *Harduinus* meminit; nam & ibi *Commodus* ex equo leonem confecit, cum epigraphe, VIRTUS AVG. ex qua colligit laudatus scriptor, *Virtutis bellicæ in Augusto id esse symbolum. Nic. Toinardus*, Dissert. de Commodi Imp. ætate in nummis inscripta p. 4. producit Numisma, in quo *Commodus* eques itidem Leonem jaculo petit, idque ab Alexandrinis percussum fuisse censet ad similitudinem aliorum Latino-rum Numismatum, quæ eundem typum & inscriptionem
 VIR.*

Num. Ant. ill. p. 435.

VIRTVTI AVGVSTI præferant. *Spanhemius* quoque, in Epistola altera ad *L. Begerum* hujus Obs. & Conj. in Num. quædam antiqua adjecta, annotat, *ferarum id genus Venationes, tanquam præclara fortitudinis Imperatorie specimina, in Cesarianis nummis baud semel calari:* quam in rem affert duo præclara Numismata, in quibus *Gordianus modo Leonem, modo etiam Aprum ex equo venabulo confodiens spectatur.*

Sed ad nostrum Nummum regrediamur. Factus is legitur jussu atque autoritate ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΤΡΙΚ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Qualis fuerit *Neocororum* titulus, & qua ratione gentes eum obtinuerint, antecedentis Nummi occasione exposuimus. Reliquum est, ut de additamenti ΤΡΙΚ & ΠΡΩΤΩΝ videamus paucis.

Non licebat Provincialium urbium civibus proprio ausu templa exstruere, ludos edere, aut alia pro Imperatoribus sacra publica celebrare, sed ab Imperatore & Senatu Romano id erat impetrandum, ut vel ex illo *Xiphilini* cognoscimus: Οἱ Νικομηθεῖς καὶ ἀγῶνα ἄγειν, καὶ νεῶν τῆ Κομμοδῆ ποιήσασθαι ὡσαῦτ' τῆς Βαλῆς ἔλαβον. *Nicomedienses impetraverant a senatu ut certamina celebrarent templumque Commodo facerent:* Par enim ratio fuit cæterarum civitatum Imperio Romano subjectarum. Unde nec ΝΕΩΚΟΡΩΝ nomen capessere fas erat, nisi data a Principe & Senatu licentia. Quia vero dignitas ista ac titulus in summo honore erat apud populos, idcirco sub eodem Principe bis, ter, quaterve ista certamina ut ederent, deposcebant, ac quoties illa gratia concessa fuerat, toties in Nummis (qui passim occurrunt) aliisque monumentis id exprimebant, appellantes sese ΔΙΚ, ΤΡΙΚ, ΤΕΤΡΑΚΙΚ ΝΕΩΚΟΡΟΤΣ. Nequeo mihi temperare, quo minus unum

exemplum antiquitatis afferam, verba nimirum marmoris
 Diatr. de Arundelliana Rubenio & Harduino recitata: καὶ ὅσα ἐπε-
 urb. Neoc. πύχουμεν ὡσαύτῃς κυβερῆσαι καὶ αὐτῶν δι' Ἀντωνίου Πολέ-
 p. 254. μων, δέυτερον δόγμα συνελίτῃς, καὶ ἂν δις Νεωκίεσι γεγό-
 Num. Ant. ναμεν &c. Et quæ accepimus (Smyrnæi) a Domino Casare
 ill. p. 253. Hadriano per Antonium Polemonem, alterum nempe Se-
 natusconsultum, quo bis Neocori facti sumus, &c.

Quod vero attinet ad vocabulum ΠΡΩΤΩΝ, illud
 non minus in Numismatibus Græcis frequenter reperitur,
 ac ab aliis explicatur aliter. Quidam eo denotari putant
 primatum in ludis & certaminibus, qui per vices transibat
 ad plures, & de quo vulgo inter se dissidebant nobiliores
 ejusdem gentis urbes, ut ex Dione Chrysostomo & Aristide
 animadvertit Spanhemius. Alii intelligunt jurisdictionem
 in finitimas civitates, quod eo deferre causas hæc cogeren-
 tur, ut eo foro disceptarent, proptereaque principatum in-
 ter ceteras sui quæq; tractus obtinerent; verba sunt Har-
 duini, in Num. Antiqu. Pop. & Urbium. PERGAME-
 NIS certe hanc prærogativam expresse tribuit Plinius:
 PERGAMENA vocatur ejus tractus jurisdictio. Ad eam
 conveniunt Thiatyreni, Mygdones, Mossini, Bregmenteni,
 Hieracomitæ, Perpereni, Tyareni, Hieropolenses, Harnoto-
 politæ, Attalenses, Pantaënenses, Apollonidienses aliæque in-
 honore civitates.

Sequuntur

TRES NUMMI CONTOURNIATI.

Quandoquidem tres hi nummi ex cupro constant,
 sed uniuscujus extremitatem circulus ex orichalco fa-
 ctus rotundo ambitu cingit, tanta latitudine, ut & litte-
 rarum & figurarum partem aliquam includat, hinc nomi-
 ne scriptoribus rei nummaria usitato *Contourniatis* com-
 pello

pello. Vocis hujus derivationem ad circulum ejus generis
 numismata comprehendentem, quem *contorno* Itali, *con-*
tour Galli vocant, revocandam censet *Patinus* *Introd.*
Cap. XVIII. Et saepe laudatus *Dn. Wagenfeil. l. c. c. 8. p. 36.*
 suspicatur tales nummos τὰ ΚΡΟΤΤΩΤΑ νομισματα q̄. sim-
 briata dicta esse: ex eo autem postea imperitiores effe-
 cisse Crotoniata, quod Græci vocabuli sensum minus habe-
 rent perspectum. Modum conficiendi hos nummos ten-
 tavit supra memoratus *Dn. Prof. Schmidt* sumendo num-
 mum æreum s. cupreum eique more apud artifices solito
 circulum orichalceum, exactissime ad id adaptatum, ferru-
 minando, & res feliciter in reliquis quoque successit. Par
 ratio erit, si materiam permutaveris & orichalcum circum-
 dederis æreo circulo. Ex quo simul judicat non flando sed
 feriundo hujus generis nummos fuisse productos, eosque
 paucos, cum summam diligentiam desiderent, atque hinc
 etiam rariores. Quo tempore & in quem finem hi nummi
 primum sint percussi, difficile est affirmare. Neque tamen
 audiendi, qui ad Honorii ætatem *Contourniatorum* ori-
 ginem referunt. Longe antiquiores sunt tres illi *Neronis*,
 quos in *Suetonio*; & duo *Trajani*, quos in *Thef. Num. ad-*
ducit Cap. Patinus: sed & *Excell. WEDLIUS* possidet
Nummum M. Aurelii Antonini Contourniatum, quo de
 nuper peculiari *Epistola* egit *M. Jo. Christoph. Olearius*.
 Nostros eorum, quos præ se ferunt, *Imperatorum ævum*
 attingere tum pulcherrima & valde artificiosa calatura
 demonstrat, tum ærugo viridis, qua duo posteriores sunt
 obducti: primus autem, quamvis ab illa viriditate emun-
 datus sit, nihilominus ejusdem vestigia hinc inde osten-
 dit. Quisque horum nummorum duas circiter uncias
 pondere exæquat, quod ex mira eorum crassitie oritur;
 hac

hac enim superant multa ex aere maximo numismata.
 Nunc singulorum interpretationem aggrediar, si verbo
 præmonuero, eos ob eximiam raritatem in præstantissi-
 mis Gazophylacii Arnstadio - Schvartzburgici cimeliis
 numerari.

IX.

Primus Nummus Contourniatus.

IMP. CAES. M. AVREL. SEV. ALEXANDER
 PIVS FELIX AVG. *Imperator Caesar Marcus Aurelius Se-
 verus Alexander Pius Felix Augustus. Caput Alexandri Se-
 veri laureatum.*

LIBERALITAS AVGVSTI II. Imperator sedens
 in substructione pro congiario distribuendo ante eum stat
 figura muliebris, dextra tesseram sinistra cornucopiæ ge-
 rens: ab ejus tergo cernitur vir togatus & miles armatus.
 Scalas ascendit alia figura ex plebe, ante se tenens quod-
 dam ad recipienda dona Augusti.

*In vita Ale-
 xandri Se-
 veri, c. 4.*

*Eutropius,
 L. VIII.*

cap. V. seqq.

cap. XII.

Quem corporis venustate decorum in picturis & sta-
 tuis suo tempore admiratus est *Ælius Lampridius*, Alexan-
 drum nempe Severum, ejus vultus stupendo artificio ex-
 pressus in nostro nummo hodieque eminet. Is interfecto
 Heliogabalo accepit Imperium, optimus cum vera dicen-
 dus assertione, & annorum tredecim Princeps. ALE-
 XANDRI nomen, *Lampridio* teste, accepit, quod in tem-
 plo dicato, apud Arcenam urbem, Alexandro Magno, na-
 tus esset. Delatum sibi *Antonini* nomen a senatu recu-
 savit, sed *Imperatorem, Cæsarem, Aurelinum, Alexandrum,*
Augustum vocari se a Senatu in acclamatoribus passus est.
 Ob ingentem vigorem animi & mirandam constantiam
 contra militum insolentiam, *Severi* nomen a militibus ei-
 dem inditum est. Erat præterea omnibus hominibus
 ama-

amabilis, & ab aliis PIVS appellabatur, ab omnibus certè *Cap. IV.*
 sanctus & utilis Rei publicæ. Huc quoque *Eutropius: In L. VIII.*
matrem suam Mammæam unice PIVS. Primus Cæsa-
 rum PIVM FELICEM conjunctim in Nummis se inscri-
 psit Commodus, observante *Harduino.* Ab eo verò, & *P. 347.*
 præcipue post mortem Severi ac Caracallæ, mos ille apud
 omnes fere Imperatores obtinuit, quem præsens & subse-
 quentia tria Numismata præ se ferunt, atque apud *Medio-*
barbum plura.

Aversæ partis Inscriptio LIBERALITATEM AV-
 GVSTI Alexandri *Secundam* ostendit, aliis quoque Nu-
 mismatibus apud *Tristanum & Spanhemium*, non vero *T. 2. p. 395.*
 Contournitatis, expressam. Designat autem Congia- *Diff. IX.*
 rium, quod sæpius dare populo Romano consueverant Im- *P. 820.*
 peratores, secunda vice distributum ab Alexandro Severo.
Congiarium populo ter dedit, donativum militibus ter: car- *In Alex. Se-*
nem populo addidit, inquit *Lampridius*, iisque verbis hu- *vero, cap.*
 jus Imperatoris Liberalitatem celebrat. Solennitatem *XXVI.*
 vero lagitionis secundæ publicæ insigni typo proponit
 noster nummus. Sedit Alexander Severus in sella curuli
 super suggestum elevatum, qualis observatur in num-
 mis ante & post ejus ætatem *Liberalitatem Augustorum* ex-
 hibentibus. Ante illum suggestum gradus sunt erecti,
 per quos ascendebat unus post alterum, atque accipiebant
 ibi singuli, quantum ipsis erat destinatum, itaque & hoc
 loco unus tantum in gradibus illis apparet. Præcipuam
 vero inscriptionis rationem suppeditat figura illa mulie-
 bris tesseram frumentariam manu dextra gestans, sinistra
 cornucopiæ: per eam enim, tanquam Deæ *Liberalitatis* *Num. Imp.*
 typum, largitiones Imperatorum sæpe significantur in *p. 346. 426.*
 nummis apud *Patinum, Oiselim, &c.* Ac *Antonius Au-* *Tbes. Num.*
gusti. *p. 391. seqq.*

gustinus Dial. II. hanc figuram accipit pro lignea *Liberaltatis* statua, quam eodie (quo distribuebant congiarium) spectandam proponebant. Cornucopiæ Abundantiæ signum esse circa Nummum II. aureum annotavimus, hinc Liberalitati quoq; tribuebatur, quippe quæ copiose & abundanter agere deberet. Illud, quod manu dextra tenet, ac tabellam quadratam referre videtur, tesseram aut congium vocare solent Antiquarii, Mensuræ genus, qua frumentum admetiebatur, intelligentes. Vid. *Oiselius* Thes. Num. p. 392. seqq. *Spanhemius* Diss. IX. p. 820. seqq.

X.

Secundus Nummus Contourniatus.

IMP. GORDIANVS PIVS FELIX AVG. Caput Gordiani tertii laureatum.

ADLOCVTIO AVGVSTI. Imperator stans in suggestu, cum alia figura militari, alloquitur milites, sua signa clypeosque tenentes.

T. I. p. 154.

Si nummus similis æreus *Thesauri Regis Christianissimi*, teste *Jo. Vaillant*, *præstantissimus & rarissimus* est, hic certe non minorem habebit raritatis gradum, qui cuprum orichalco cinctum pro materia agnoscit, atque hoc nomine nondum prodiit. Tanta autem obductus est æruginè, ut utrumque metallum non nisi per intervalla distingui queat.

*J. Capitoli-
ng in Gord.*

6.22.

Gordiani tertii effigies ex collatione aliorum nummorum cognoscitur, quem alii ex filio, alii ex filia Gordiani Africani Senioris natum asserunt. Cum enim extinctis Maximinis, Maximus etiam & Balbinus militari seditione interempti essent, qui biennio imperaverant,

Gor-

Gordianus Adolefcens, qui Cæfar eatenus fuerat à militibus & populo & Senatu & omnibus gentibus, ingenti amore, ingenti studio & gratia, AVGVSTVS est appellatus.

Memoriam ADLOCVTIONIS AVGVSTI, five Concionis alicujus militaris a *Gordiano* habitæ, conserva- vit in averfa parte præclarum hoc Numisma. Referenda erit hæc *Adlocutio* vel ad initium Principatus Gordiani, ficuti *Commodus* alloquebatur milites cum ad Imperium perveniffet, apud *Herodianum* L. I. c. 5. Vel, quod ma- gis videtur verifimile, ad Victorias, quas a Perfis reporta- verat Gordianus, his verbis a *Julio Capitolino* enarratas: cap. 26.

Gordianus aperto Jano gemino (quod signum erat indicti belli) profectus est contra Perfas cum exercitu ingenti & tanto auro, ut vel auxiliis vel militibus facile Perfas vin- cere poffet. Fecit iter in *Mœfiam*, atque in ipfo procinctu quidquid hostium in *Tbracia* fuit, delevit, fugavit, expu- lit, atque submovit. Inde per *Syriam* frequentibus præ- liis pugnavit & vicit, Sapore *Perfarum* Rege submoto. Lau- davit fortaffis Gordianus militum fortitudinem in ifta Ad- locutione, aut ipfos ad fortiter agendum ante prælium exhortatus est.

Stat igitur, folito more, in fuffeftu, ftipatus Præto- rianorum Præfecto *Mifitheo*, focero fuo, per quem omnia gefta funt, teftè *Capitolino*. Suffeftus ille vocabatur tri- bunal, fi *Plinio* atque *Tacito* fides, atque ex viridi cespite exstruebatur. Patulas Imperatori aures præbent infra ftantes milites, quorum tres funt, (plures enim nummus non capiebat) & tria etiam gerunt figna militaria, triplici modo confecta. Illud, in quo summæ haftæ infiftit aquila, Legionis totius fignum fuit, & quoniam in plures cohortes legio dividebatur, prima fufcepit aquilam. In clypeolis,

qui hastam tegunt, cernebantur Deorum, Imperatorum, aut etiam virorum Principum imagines, quas tanquam divinas singuli milites venerabantur. Alterum signum ejusmodi clypeolos tantum continebat, & ad reliquas Legionum cohortes pertinebat. Tertium, in quo velum e transverso ligno pendet, vexillum proprie dicebatur, & ab equitibus plurimum adhibebatur. Quæ hæcenus de signis militaribus attulimus, pluribus deducit & auctorum testimoniis roborat *Seguinus*, Select. Num. p. 120. seqq. De ADLOCVTIONE AVGVSTORVM videri quoque poterunt *Spanhemius*, p. 840. seqq. & *Oiselius*, p. 447. seqq.

XI.

Nummus Tertius Contourniatus.

IMP. C. M. CAS. LATI. POSTVMVS. P. F. AVG.
Imperator Casar Marcus Cassius Latienus Postumus Pius Felix Augustus. Capita Postumorum patris & filii laureata.

HERCVLI COMITI AVGVSTI. COS. III. Postumus habitu sacrificantis togatus & velatus super aram accensam pateram sacrificans Herculi, a cujus latere stat popa, taurum tenens, qui in Eclypo non est expressus ob æruginem, qua obducitur, ut difficillime cognoscatur.

Non duplex tantum materia & duo capita juncta, sed etiam aversæ partis Inscriptio atque typus Nummum hunc maxime rarum & quantivis pretii reddunt: nam apud nullum scriptorem ejus ulla fit mentio.

Capita *Postumorum* etiam in aliis Nummis ita conjunguntur apud *Tristanum* atque *Oiselium*, semper vero

Postu-

Postumi Patris tantum nomina & tituli adscribuntur, quem a Gallis *Imperatorem* contra Gallienum appellatum fuisse *De Postu- Treb. Pollio* scribit. Idem de *Postumo juniore*: Hic a ^{mio, p. m.} patre appellatus est *Cesar*, ac deinceps in ejus honore *Augustus*. 493.

In parte posteriore etiam *Postumum* patrem tantum spectari ex *Inscriptione* elucescit, quæ unum tantum *AVGustum* commemorat. Ad illustrationem ejus accipe, quæ *Trebellius* refert: *Nimius amor erga Postumum* (rectius dixisset *Postumum*) omnium erat in *Gallica* gente *populorum* sub motis omnibus *Germanicis* gentile *Romanum* in *pristinam securitatem* revocasset imperium. Hic igitur *Postumus HERCVLI*, Deo suo tutelari, sacrificat, & eo cultu gratias agit, quod sibi adesse, & tanquam *COMES* fortissimus hostes suos, *Germanos* secum voluerit comprimere.

HERCVLES adstat nudus, & barbatus, dextra clavam, sinistra exuvias leonis tenens, quæ ejus sunt insignia. De iis *Diodorus Siculus*: Ad eundem modum *Hist. l. 1.* clava & leonis exuvia *Herculi* antiquo congruunt, quia *P. 14.* nondum inventis illo tempore armis, homines secum congressos lignis repellebant, & belluarum coriis pro tegumentis utebantur. Alii interemti ab *Hercule* leonis spolia esse istas exuvias narrant. Hunc Deum singulariter a *Postumo* cultum esse testantur nummi ejus *Imperatoris* quamplurimi apud *Patinum*, *Jo. Vaillant*, & *Medio-barbum*, *Herculis* simulacrum exhibentes atque inscripti: *HERCVLI DEVSONIENSI, ROMANO, IMMORTALI, INVICTO, LIBYCO* &c. quamquam & ipsum *Postumum Herculi* quandoque comparabant *Galli*, tanquam *virum in bello fortissimum, in pace*

*constantissimum, in omni vita gravem, quibus elogiis cum
prosequitur Trebellius.*

Illud doleo, quod taurus, quem popa tenet, in deli-
neatione hujus nummi ob prædictam causam est omissus:
*L. III. c. 31. Annoto tamen ex Rosini Antiquitatibus, Popas ministros
sacrorum fuisse, qui hostias & victimas ligabant, & lau-
reati succinctique, atque ad ilia usque nudi, & eas ante
aras deductas feriebant. Hoc ostendit ex Suetonio in
Caligula: Admota altaribus victima succinctas poparum
habitu cultrarium mactavit. Et ex Spartiano in vita Getæ:
Percussit hostiam popa. Tales popas victimas, tauros aut
boves, tenentes apud Oiselim Tab. XCIX n. 11. 12. &
CVII. n. 2. item apud Patinum Thef. p. 114. depictos
reperies.*

*Consulatus Postumi tertius juxta Occonis calculum,
incidit in A. C. 263. & 264.*

XII.

*IMP. C. PROBVS INVIC. P. F. AVG. Impe-
rator Caesar Probus Invictus Pius Felix Augustus. Caput
Probi laureatum cum pectore armato & paludato, manu
dextra brevem tenet hastam, sinistra clypeum: Ei jun-
ctum est caput uxoris.*

MONETA AVGVSTI. Tres Monetae.

*Uncialis est hic Nummus, ex cupro, & exquisitissimæ
raritatis. Antica quidem ejus pars similis est ei, quam
habet Ill. Spanhemius, Diss. VII. p. 637. cum sequenti
nota: PROBI etiam uxorem aliunde ignotam Strada jam
olim ex nummo argenteo protulit, in quo conjuncta Probi
& conjugis capita, præterito tamen hujus nomine. Talem
ereum maximum exquisitæ raritatis notavi aliquando in*

Mu.

*Museo Augusta Regina, cuius ectypum inde depromptum
iudabit bis quoque divulgare: hoc tamen observo discrimen, quod ibi Probus est imberbis, in nostro barbatus, nec ibi addita est altera pars Numismatis.*

PROBUS tantus fuit in re militari, ut illum senatus *Fl. Vopiscus, in Floriano, c. 1.* optaret, miles eligeret, ipse populus Romanus acclamationibus peteret contra Florianum, qui post fratrem Tacitum arripuit Imperium, sed a militibus interfectus est. De vita & gestis Probi peculiariter egit *Flavius Vopiscus*, eumque cum optimis Romanæ Reip. Principibus comparavit. Titulos itaque meruit amplissimos, quorum plerique Senatus acclamatione ipsi sunt collati.

Magnum INVICTI cognomen ex eo tulit, quod VICTOR fuit OMNIVM GENTIVM BARBARARVM, VICTOR ETIAM TYRANNORVM, prout legitur in sæpius decantata Inscriptione, quam *Flavius Vopiscus* cap. XXI. protulit, siquidem juxta eundem *Vopiscum*, Probi Imperio Oriens, Occidens, Meridies, Septemtrio, omnesque orbis partes in totam securitatem redactæ sunt.

Uxorem Probi *Strada* vocat JULIAM PROCLAM, sed hic necesse habeo cum *Spanhemio* fateri, me juxta *p. 637.* ignarissimos scire, unde hoc hauserit. Interim ejus facies maximam nummo nostro acquirit præstantiam.

In averfa parte tres figuræ stantes, dextra libram, sinistra cornucopiæ tenentes MONETAM AVG. designant. Ad earum pedes conspiciuntur tres cumuli, qui nummorum aureorum, argenteorum & æreorum signa sunt, quibus Monetæ præesse credebantur. Libras habent & cornucopiæ propter justum pondus, quod in Monetis requiritur. Quin imo *Æquitatis & Moneta* in Num-

Nummis veterum eadem est effigies, prout apparet ex Nummo Gordiani apud *Monterchium*, p. 74. *A temporibus Gallieni & infra*, inquit *Monterchius*, p. 122. *imagines trium harum Monetarum in nummis adeo frequentes fuerunt ut dum occuparet locum, cui egregia facinora insculpi solebant, pretium & raritatem aversarum numismatum frontium minuerint.* Veritatem hujus asserti ostendunt Nummi PROBI, nam & in eo, quem *Monterchius* vulgavit, & in hoc nostro tres Deæ MONETAE videntur, sed adversæ cujusque parti aliquid insculptum est, quo damnum illud reparatur, in illo nempe *Adventus Probi* in ejus clypeo, in nostro caput uxoris, Probi capiti junctum. *Patinus* quoque in *Thef.* p. 130. & 204. *Probi* Numismata maximi ac majoris moduli habet cum tribus Monetis in averso latere, quæ antica pars a se invicem distinguit. Nec incongrue forte Numismatum ex auro, argento & ære hactenus explicatorum agmen claudit tale, quod antiquum triplicis MONETAE symbolum representat.

2/1 027

ULB Halle 3
004 972 554

f

1017

1017

POLYCY
S E
NVM
AVREA
ET ÆR
M
Num
ILLVSTRI
ANTONI
S. R. I.
COMITIS SCHWAR
DYNASTÆ ARNSTADII,
LOHRÆ, ET

SUMPTU J

